

PAMUKKALE ÜNİVERSİTESİ ARKEOLOJİ ENSTİTÜSÜ SÜRELİ YAYINI
JOURNAL OF PAMUKKALE UNIVERSITY INSTITUTE OF ARCHAEOLOGY

SAYI / ISSUE 4

ARALIK / DECEMBER 2021

e-ISSN: 2717-8471

LYCUS

DERGİSİ
JOURNAL

e-ISSN: 2717-8471

PAMUKKALE ÜNİVERSİTESİ ARKEOLOJİ ENSTİTÜSÜ SÜRELİ YAYINI
JOURNAL OF PAMUKKALE UNIVERSITY INSTITUTE OF ARCHAEOLOGY

LYCUS DERGİSİ **JOURNAL**

- Sayı/Issue 4
- Aralık/December 2021

<https://dergipark.org.tr/lycus>

LYCUS DERGİSİ BİLİM KURULU

Prof. Dr. Fikri KULAKOĞLU
(Ankara Üniversitesi, Türkiye)

Ord. Prof. Dr. Francesco D'ANDRIA
(Accademia dei Lincei, Italy)

Prof. Dr. Francesco GUIZZI
(Sapienza Università di Roma, Italy)

Prof. Dr. Grazia SEMERARO
(Università del Salento, Italy)

Prof. Dr. Havva İŞKAN İŞİK
(Akdeniz Üniversitesi, Türkiye)

Prof. Dr. Levent ZOROĞLU
(Batman Üniversitesi, Türkiye)

Prof. Dr. Musa KADIOĞLU
(Ankara Üniversitesi, Türkiye)

Prof. Dr. Ramazan ÖZGAN
(Selçuk Üniversitesi (Emekli), Türkiye)

Prof. Dr. R. R. R. SMITH
(University of Oxford, England)

Prof. Dr. Thekla SCHULZ BRIZE
(Technische Universität Berlin, Germany)

LYCUS DERGİSİ YAYIN KURULU

Prof. Dr. Celal ŞİMŞEK
(Pamukkale Üniversitesi, Türkiye)

Prof. Dr. Bilal SÖĞÜT
(Pamukkale Üniversitesi, Türkiye)

Prof. Dr. Elif ÖZER
(Pamukkale Üniversitesi, Türkiye)

Prof. Dr. Fahriye BAYRAM
(Pamukkale Üniversitesi, Türkiye)

Prof. Dr. Bahadır DUMAN
(Pamukkale Üniversitesi, Türkiye)

Doç. Dr. Ali OZAN
(Pamukkale Üniversitesi, Türkiye)

Doç. Dr. Esengül AKINCI ÖZTÜRK
(Pamukkale Üniversitesi, Türkiye)

Doç. Dr. Murat TAŞKIRAN
(Pamukkale Üniversitesi, Türkiye)

Dr. Öğr. Ü. Coşkun DAŞBACAK
(Pamukkale Üniversitesi, Türkiye)

Dr. Öğr. Ü. Umay OĞUZHANOĞLU AKAY
(Pamukkale Üniversitesi, Türkiye)

Dr. Öğr. Ü. İnci TÜRKOĞLU
(Pamukkale Üniversitesi, Türkiye)

Dr. Öğr. Ü. Evin CANER
(Pamukkale Üniversitesi, Türkiye)

Dr. Öğr. Ü. Eylem GÜZEL
(Pamukkale Üniversitesi, Türkiye)

Dr. Bilge YILMAZ KOLANCI
(Pamukkale Üniversitesi, Türkiye)

Dr. Çağrı Murat TARHAN
(Pamukkale Üniversitesi, Türkiye)

Dr. Barış YENER
(Pamukkale Üniversitesi, Türkiye)

LYCUS DERGİSİ ○ LYCUS JOURNAL

PAMUKKALE ÜNİVERSİTESİ ARKEOLOJİ ENSTİTÜSÜ SÜRELİ YAYINI
JOURNAL OF PAMUKKALE UNIVERSITY INSTITUTE OF ARCHAEOLOGY

• Sayı/Issue 4

• Aralık/December 2021

Yayın Sahibi / Owner

Pamukkale Üniversitesi Arkeoloji Enstitüsü adına Müdür
Director on Behalf of Pamukkale University Institute of Archaeology

Prof. Dr. Celal ŞİMŞEK

Yazı İŐleri Müdürü / Editor-in-Chief

Prof. Dr. Bilal S Ő T

Editörler / Editors

Prof. Dr. Celal ŞİMŞEK

Prof. Dr. Bahadır DUMAN

Dr.  gr.  . İnci TÜRKOĞLU

Dr. Bilge YILMAZ KOLANCI

Düzelti ve Redaksiyon / Proofreading and Copyediting

Dr.  gr.  . İnci TÜRKOĞLU

Dr. Bilge YILMAZ KOLANCI

Mizanpaj / Layout

Dr. Bilge YILMAZ KOLANCI

YazıŐma Adresi

Arkeoloji Enstitüsü, Pamukkale Üniversitesi, Kınıklı YerleŐkesi 20070 Denizli/TÜRKİYE

Tel. + 90 (258) 296 38 95 Fax. + 90 (258) 296 35 35 E.mail: lycus@pau.edu.tr

• <https://dergipark.org.tr/lycus>

• <https://www.pau.edu.tr/arkeolojienstitusu>

Lycus Dergisi uluslararası hakemli ve bilimsel, açık eriŐimli bir e-dergi olup yılda iki kez (Haziran ve Aralık) yayımlanmaktadır. Dergide yayımlanan çalışmaların tüm sorumluluğu yazarlara aittir. Pamukkale  niversitesi'nin yazılı izni olmadan derginin tamamı veya herhangi bir bölümü kopya edilemez.

Lycus Journal is an international blind peer-reviewed academic open-access e-journal published twice a year, in June and December. All liability of published articles rests on the authors. The journal may not be copied partially or entirely without written consent of Pamukkale University.

• Lycus Dergisi **ASOS İndeks** ve **Index Copernicus** tarafından taranmaktadır.

Lycus Journal is indexed by **ASOS İndeks** and **Index Copernicus**

Aralık | December 2021 © All rights reserved

LYCUS DERGİSİ 2021 YILI HAKEM LİSTESİ*

Prof. Dr. Ahmet Tolga TEK	Anadolu Üniversitesi
Prof. Dr. Aslı SARAÇOĞLU	Aydın Adnan Menderes Üniversitesi
Prof. Dr. Ayşegül AYKURT	Hacettepe Üniversitesi
Prof. Dr. Bedia Yelda UÇKAN	Anadolu Üniversitesi
Prof. Dr. Elif ÖZER	Pamukkale Üniversitesi
Prof. Dr. Fahriye BAYRAM	Pamukkale Üniversitesi
Prof. Dr. Nilay ÇORAĞAN	Erciyes Üniversitesi
Prof. Dr. Serdar AYBEK	Manisa Celal Bayar Üniversitesi
Prof. Dr. Suat ATEŞLİER	Aydın Adnan Menderes Üniversitesi
Prof. Dr. Yaşar Selçuk ŞENER	Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi
Doç. Dr. Aydın ERÖN	Aydın Adnan Menderes Üniversitesi
Doç. Dr. Esengül AKINCI-ÖZTÜRK	Pamukkale Üniversitesi
Doç. Dr. Hüseyin KÖKER	Süleyman Demirel Üniversitesi
Doç. Dr. Meryem ACARA-ESER	Sivas Cumhuriyet Üniversitesi
Doç. Dr. Murat AYDAŞ	Aydın Adnan Menderes Üniversitesi
Doç. Dr. Namık KILIÇ	İstanbul Üniversitesi
Doç. Dr. Öncü BAŞOĞLAN-AVŞAR	Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi
Doç. Dr. Şükrü ÖZÜDOĞRU	Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi
Dr. Öğr. Ü. Evin CANER	Pamukkale Üniversitesi
Dr. Öğr. Ü. Şehrigül YEŞİL	Işık Üniversitesi
Dr. Öğr. Ü. Umay OĞUZHANOĞLU-AKAY	Pamukkale Üniversitesi

---

* Bu liste Lycus Dergisi'nin 2021 yılındaki sayılarında "yayımlanabilir" veya "yayımlanamaz" nitelikte bulunan makalelere değerli katkılarıyla görüş bildiren hakemleri içermektedir. Nitelikli yazıların dergimizde yer almasını ve okurla buluşmasını sağlayan bütün hakemlerimize şükranlarımızı sunarız.

İÇİNDEKİLER

CONTENTS

•Sayı/Issue 4

•Aralık/December 2021

ARAŞTIRMA MAKALELERİ/RESEARCH ARTICLES

Aytekin Büyüközer – Zeliha Gider Büyüközer – Zafer Korkmaz – Deniz Sevmen

- Stratonikeia Territoriumundan Bir Yerleşim: Koranza
Geç Tunç Çağı'ndan Roma İmparatorluk Dönemi'ne Arkeolojik ve Epigrafik Veriler
Işığında Yerleşimin Tarihsel Süreci 1
*A Settlement from the Stratonikeia Territorium: Koranza
Historical Background of Settlement in the Light of Archaeological and Epigraphic Data
from the Late Bronze Age to the Roman Imperial Period*

Grazia Semeraro – A. Maria Valentina Aquilino

- Notes on Late Roman Unguentaria from Hierapolis in Phrygia (Turkey):
a Contribution to the Study of the Contents 57
Phrygia Hierapolis'nden Geç Roma Unguentariumları Üzerine Notlar: İçerik İncelemesine Bir Katkı

Murat Cura

- Grammichele Şehir Müzesi'ndeki Pithosların Koruma ve Onarım Çalışmaları 75
Conservation and Restoration Studies of Pithoi in the Grammichele Museo Civico

Fahriye Bayram

- Haç Kültü ve Tao Klarjeti Bölgesinde Haç Betimlemeleri 89
The Cult of the Cross and Cross Depictions in Tao Klarjeti

KAZI ve ARAŞTIRMALAR/EXCAVATIONS AND SURVEYS

Oğuz Koçyiğit

- Aşağı Aisepos Vadisi'nde (Gönen) Bizans Dönemi Kültür Varlıkları 163
Byzantine Cultural Heritage in Lower Aisepos (Gönen) Valley

DERLEME/REVIEW ARTICLE

Francesco D'Andria

- Magna Graecia Arkeolojisi (Güney İtalya) 193
Archeologia della Magna Grecia (Italia meridionale) 215

LYCUS DERGİSİ'NİN AMACI, KAPSAMI VE YAYIN POLİTİKASI

Amaç

Lycus Dergisi, her yıl Haziran ve Aralık aylarında olmak üzere yılda iki sayı olarak yayımlanan, bilimsel ve hakemli bir e-dergidir. Lycus Dergisi; başta Anadolu Arkeolojisi, Antik Dönem Tarihi Coğrafyası, Prehistorya, Protohistorya, Önasya ve Klasik Arkeoloji, Müzecilik, Eskiçağ Tarihi, Epigrafi, Nümizmatik, Antropoloji, Arkeometri, Koruma-Onarım, Mimarlık Tarihi gibi alanların konularını kapsayan, disiplinler arası çalışmaları yayımlamayı amaçlamaktadır.

Kapsam

Lycus Dergisi, Anadolu Arkeolojisi, Tarihi Coğrafyası olmak üzere Prehistorik Dönem'den başlayarak, günümüze kadar olan kültür mirası, buluntular, arkeolojik kazı ve yüzey araştırmalarının sonuçları, restorasyon, konservasyon, müzecilik, antropoloji, epigrafi, etno-arkeoloji gibi bilimsel çalışmaları kapsar. Bunların dışında ilk defa yapılan tespitler, uygulamalar ve analiz çalışmalarının yer aldığı yazıları içerir.

Yayın Politikası

- Lycus Dergisi, Haziran ve Aralık ayı olmak üzere yılda iki sayı olarak yayımlanır. Hakem değerlendirme sürecinden olumlu görüş alan makaleler, yıllık yayın için belirlenen hedefi aşması durumunda bir sonraki sayıda yayımlanması amacıyla havuzda bekletilir. Makalelerdeki öncelik, yazar tarafından çalışmanın gönderildiği tarih ve makale niteliği göz önüne alınarak belirlenir.
- Lycus Dergisi'ne gönderilen çalışmaların daha önce herhangi bir yayın organında yayımlanmamış olması ve sisteme eklendiğinde bir başka yayın organının değerlendirme aşamasında bulunmaması gerekir. Yayımlanmak üzere gönderilen çalışma, yazarın tezinden (lisans/yüksek lisans/doktora) üretilmişse veya bilimsel bir kongre/toplantıda sunulmuşsa bunun başlığa konulacak dipnot ile açıklanması gereklidir. Bu çalışma, yayın kurulu tarafından uygun görüldüğü takdirde tarih ve yer bildirmek şartı ile kabul edilebilir.
- Başvurunun yapılmasından, yazının yayımlanma aşamasına kadar geçen süreçteki bütün işlemler elektronik ortamda (<https://dergipark.org.tr/lycus>) gerçekleşir. Herhangi bir yazının elektronik sisteme eklenmesi, çalışmanın yayımlanması için başvuru olarak kabul edilir ve değerlendirme süreci başlar. Yazarlar yayımlanmak üzere gönderdikleri çalışmaların yayın haklarını, Pamukkale Üniversitesi Arkeoloji Enstitüsü bünyesindeki Lycus Dergisi'ne devretmiş olurlar. Lycus Dergisi'nde yayımlanan çalışmaların telif hakkı dergiye ait olup referans gösterilmeden aktarılamaz, çoğaltılamaz ve dergi yönetiminden izin alınmaksızın bir başka yayın organında yayımlanamaz. Yayımlanan çalışmalar için yazarlara telif ücreti ödenmez.
- Lycus Dergisi'nde yayımlanmış yazılardan kaynaklanması muhtemel herhangi bir bilimsel, etik ve hukuki sorumluluk, yazar/yazarlara aittir. Bu hususta Dergi, herhangi bir hükümlülük kabul etmez.
- Dergiye gönderilen yazıların dergi kurallarına göre düzenlenmiş olması gereklidir. Yayın alt komisyonu, yazım kurallarına uymayan yazıları yayımlamama veya düzeltmek üzere yazar/yazarlara iade etme yetkisine sahiptir. Lycus Dergisi'nde yayımlanacak makalelerin yazarlarının TELİF HAKKI DEVRİ FORMU'nu eksiksiz doldurarak, ıslak imza ile adresimize göndermeleri gerekmektedir. Çalışma Dergi'ye gönderildikten sonra, hiçbir aşamada, Telif Hakkı Devri Formu'nda belirtilen yazar adları ve sıralaması dışında yazar adı eklenemez, silinemez ve sıralamada değişiklik yapılamaz.

YAZIM KURALLARI

1. Makaleler World ortamında, Times New Roman harf karakteri kullanılarak yazılmış olmalıdır. Yunanca alıntılar dışında tüm metin tek yazı karakteri ile oluşturulmalıdır.
2. Metin 11 punto; özet, dipnot, katalog 9 punto; kaynakça 10 punto olmalı, tek satır aralıkla yazılmalıdır.
3. A4 boyutundaki yazılarda, sayfanın solundan ve üstünden 3 cm, sağından ve altından 2 cm boşluk bırakılmalıdır.
4. Ana başlık metnin yazıldığı dilde, 11 punto, düz ve kelimelerin ilk harfi büyük harfler ile ortalanarak, koyu yazılmalıdır. Yabancı dildeki başlık, ana başlığın bir alt satırında, 12 punto, italik ve kelimelerin ilk harfi büyük harfler ile ortalanarak, koyu yazılmalıdır.
5. Başlık altında, ortalanarak yazar/yazarların isimleri, 10 punto ve koyu yazılmalıdır. Yazar isimleri yıldızlı dipnot (*) ile dipnotta gösterilmeli, dipnotta ise yazarın akademik unvanı, çalıştığı kurumun adı, adresi ve e-posta adresi ile ORCID numaraları belirtilmelidir.
6. Yazar isimlerinin altında, 200 kelimeyi aşmayacak şekilde, ancak en az 150 kelimelik özet yazılmalıdır. Özetle çalışmanın amacı, içerik ve sonuçları hakkında kısa ve açıklayıcı bilgiler bulunmalıdır. Özeteğin altında en az 4, en fazla 6 kelimededen oluşan anahtar kelimeler verilmelidir. Yabancı dildeki çalışmalarda metnin kaleme alındığı dilde ve Türkçe özet, Türkçe yazılmış çalışmalarda ise metin dilinde ve İngilizce özet yer almalıdır.
7. Dipnotlar sayfanın altında verilmeli ve makalenin başından sonuna kadar sayısal süreklilik izlemelidir.
8. Metin içerisindeki alt başlıklarda kelimelerin ilk harfi büyük, diğer harfleri küçük olmak üzere 11 punto olmalı ve koyu yazılmalıdır.
9. Çalışmanın tamamı, özet, kaynakça ve figürler ile birlikte 20 sayfayı geçmemeli, sağ alt köşeye sayfa numarası eklenmelidir. Bu sınırlamayı aşan çalışmalarda, editörlerin takdir hakkı göz önüne alınacaktır.
10. Makalede kullanılacak fotoğraf, resim, çizim ve harita gibi görsel verilerde "Fig." kısaltması kullanılmalı, numaralandırmada süreklilik gözetilmelidir. Metnin içinde kullanılan "Fig." ibaresi parantez içerisinde yer almalıdır. İki'den fazla figür belirtiliyorsa, iki rakam arasına boşluksuz tire (Fig. 2-4) konulmalıdır. Figür çözünürlükleri 300 dpi'den aşağı olmamalı ve JPEG formatında gönderilmelidir. Figürlerin listesi metnin sonunda, kaynakça bölümünün öncesinde yer almalıdır.
11. Kaynakça, makalenin sonunda bulunmalıdır. Kaynakçanın devamında, varsa figürler yer alır.
12. Makaleler, editörlerin önerileri doğrultusunda seçilen çift taraflı-kör hakemlik (gerektiğinde 3. hakeme gönderilebilir) ilkesine uygun olarak değerlendirilmektedir. Yazarın kimliğinden bağımsız olarak değerlendirilen yazılar için hakemlerin gerekli gördüğü düzeltme ve görüşler yazara iletilir. Yazım kurallarına uygun olmayan makaleler ise işleme konulmadan, yazarına iade edilecektir. Yazar, hakemlerden gelecek değişiklik, düzeltme ve ilaveleri yapmayı taahhüt etmiş sayılır.
13. Yayımlanan yazıların bilimsel sorumluluğu yazar/yazarlara aittir. Bu çalışmalar doğrudan ya da dolaylı olarak Lycus Dergisi'nin görüşü niteliği taşımaz.
14. Dipnot kaynakları aşağıdaki kurallara göre hazırlanmalıdır;
Tek Yazarlı Kaynak Gösterme: İnan 1987, 121.
İki Yazarlı Kaynak Gösterme: Şimşek – Duman 2007, 75.
İki'den fazla yazarı kaynak gösterme: Hobbs v.d. 1998, 358.
Birden fazla kaynaktan yapılan alıntıyı gösterme: Kadioğlu 2006, 152; Ismaelli 2009, 25.
Birden fazla soy ismi taşıyan yazarı kaynak gösterme: Dönmez-Öztürk 2006, 95.
*Dipnotlarda sayfa numaraları verilirken, tam aralık verilmeli (İnan 1987, 121-125), "vd., vdd." gibi kısaltmalar kullanılmamalıdır.

15. Kaynakça aşağıdaki kurallara göre hazırlanmalıdır;

• Kitap kaynak gösterme:

Bailey 1980

D. M. Bailey, *Roman Lamps Made in Italy, A Catalogue of the Lamps in the British Museum II*, London, 1980.

Demirhan-Erdemir 2015

A. Demirhan Erdemir, *Prehistorik ve İlk Çağlarda Tıp*, İstanbul, 2015.

Humann v.d. 1898

C. Humann – C. Cichorius – W. Judeich – F. Winter, *Altertümer von Hierapolis*, Berlin, 1898.

• Çeviri Yapılmış Kitabı Kaynak Gösterme:

Deighton 2005

H. J. Deighton, *Eski Atina Yaşantısında Bir Gün*, Çev. H. Kökten-Ersoy, İstanbul, 2005.

Magie 2001

D. Magie, *Anadolu'da Romalılar I, Attalos'un Vasiyeti*, Çev. N. Başgelen – Ö. Çapar, İstanbul, 2001.

• Editörlü Kitapta Bölümü Kaynak Gösterme:

Atila – Gürler 2010

C. Atila – B. Gürler, “Bergama Müzesi'nde Bulunan Roma Dönemi Cam Eserleri”, *Metropolis İonia II Yolların Kesildiği Yer Recep Meriç İçin Yazılar/The Land of the Crossroads Essays in Honour of Recep Meriç*, Ed. S. Aybek – A. K. Öz, İstanbul, 2010, 47-53.

• Makale Kaynak Gösterme:

Başaran 1990

S. Başaran, “1988 Yılı Enez Kazısı Çalışmaları”, *11. Kazı Sonuçları Toplantısı 2*, Ankara, 1990, 107-123.

Kaya 2009

M. A. Kaya, “Anadolu'da Roma Egemenliği (İÖ 205-25)”, *Doğu Batı Dergisi* 49, Ankara, 2009, 195-234.

Murat 2003

L. Murat, “Ammihanta Ritüelinde Hastalıklar ve Tedavi Yöntemleri”, *Archivum Anatolicum* 4/2, 2003, 89-109.

Şimşek – Duman 2007

C. Şimşek – B. Duman, “Laodikeia'da Bulunan Ampullalar”, *Olba* XV, İstanbul, 2007, 73-101.

• Yayınlanmamış Tez Çalışmasını Kaynak Gösterme:

Söğüt 1998

B. Söğüt, *Kilikya Bölgesi'ndeki Roma İmparatorluk Çağı Tapınakları*, Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Konya, 1998.

Erön 2007

A. Erön, *Anadolu'da Roma Dönemi Tapınaklarında Görülen Bezemeli Frizler*, Adnan Menderes Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Aydın, 2007.

• Antik Dönem Metinlerini Kaynak Gösterme:

Antik döneme ait edebi bir metinden yapılan alıntılar, dipnot yerine metin içerisinde ve parantez içerisinde “Plinius (*nat.* V.105)”, “Strabon (XII.8.16)” verilmelidir. Metin ya da dipnot içerisinde kullanılan antik dildeki terimler ya da kısa cümleler italik olarak verilmelidir. Antik kaynaklar *Der Neue Pauly*'de verilen standartlara uygun olmalıdır.

16. Dipnot ve kaynakçada bir yazarın aynı yılda yayımlanmış birden fazla eseri kullanılacaksa, yıldan sonra alfabenin başlangıç harfinden başlayarak küçük harf ekleyerek (Şimşek 2002a, 3; Şimşek 2002b, 231) numaralandırılmalıdır.

17. Başvurular <https://dergipark.org.tr/lycus> adresi üzerinden yapılmalıdır; bununla birlikte gerektiğinde lycus@pau.edu.tr e-posta adresinden de yapılabilir.

AIM, SCOPE AND PUBLICATION POLICY OF LYCUS JOURNAL

Aim

The Lycus Journal, published twice a year, in June and December, is a double blind peer-review scientific open-access e-journal. The Lycus Journal aims to publish interdisciplinary studies covering the areas such as Anatolian archaeology above all, ancient historical geography, prehistory, protohistory, Near Eastern and classical archaeology, museology, ancient history, epigraphy, numismatics, anthropology, archaeometry, conservation-restoration, architectural history.

Scope

The Lycus Journal covers scientific studies in Anatolian archaeology and historical geography from the prehistory through the present encompassing cultural properties, finds, results of archaeological excavations and surveys, restoration, conservation, museology, anthropology, epigraphy, and ethno-archaeology. In addition, articles covering first-time attestations, implementations and analyses are included.

Publication Policy

- Lycus Journal is an open-access journal published twice a year – in June and December. Manuscripts admitted through the peer review process may be kept in the pool for the next issue in case there is an excess number of articles for the concerned year. Priority is given according to the articles' submission dates and their quality.
- Manuscripts submitted to Lycus Journal must not be already published elsewhere and must not be in the process of evaluation by another publication. In case the manuscript submitted was derived from undergraduate, master's or doctoral dissertation of the author or it was already presented at a scientific congress/meeting this must be explicitly stated with a footnote inserted to the title. Such works may be accepted on the condition that place and date be stated if the publishing committee approves.
- The entire process from the submission to the publishing stage is carried out electronically (<https://dergipark.org.tr/lycus/>). Any manuscript uploaded to the electronic system is considered an application for publishing and the evaluation process starts. Thus, authors transfer the copyright of their work to the Lycus Journal published by the Institute of Archaeology of Pamukkale University. Copyright of studies published in the Lycus Journal belongs to Lycus Journal and they cannot be transferred or copied elsewhere without giving reference, or cannot be published elsewhere without getting prior written consent of the Journal administration. Authors are not charged any fees for publication and are not paid any royalty for their published studies.
- Any scientific, ethical or judicial liabilities possible to arise from articles published in the Lycus Journal belong to the author(s). The Journal does not accept any such liability.
- The manuscripts submitted to the Journal must be prepared in accordance with the Journal's guidelines. The publishing sub-committee is authorized not to publish or return for correction to the author(s) the manuscripts not conforming to the guidelines. All the authors of manuscripts admitted for publication must fill in the COPYRIGHT TRANSFER FORM and send us the wet-ink signature copy. After the manuscript is submitted to the Lycus Journal, the author names must be used as designated in the Copyright Transfer Form; they cannot be altered, changed in order or a new name inserted or one deleted.
- Lycus Journal checks the manuscripts against plagiarism using professional software. Any manuscripts with high rate will be duly rejected.

AUTHOR GUIDELINES

1. The manuscripts need to be submitted in MS Word using Times New Roman font. Apart from citations in Greek, the entire text needs to comprise a single font.
2. The main text must be 11 pt; abstract, footnotes and catalogues 9 pt; bibliography 10 pt in size and single line spacing.
3. The document needs to be arranged as A4 in size with margins of 3 cm from top and left and 2 cm from right and bottom.
4. The main title needs to be 11 pt, bold, centred, with initials of each word capitalized, in the language of the manuscript. The title in foreign language needs to be in the net line after the main title, 11 pt, bold, centred, with initials of each word capitalized, and all in italics.
5. The name(s) of the author(s) need to be 10 pt, bold and centred. The names need to be elaborated in a footnote marked with an (*). The footnote needs to state the academic title of the person, his/her affiliation's name and address, e-mail address and ORCID number.
6. After the author-name(s) must come the abstract, not less than 150 and not more than 200 words. The abstract needs to state the aim, scope and results of the study briefly. Under the abstract, the keywords– minimum four and maximum six – must be listed. Non-Turkish articles need to have abstract in the language of the article and Turkish; articles in Turkish need to provide abstracts in Turkish and English.
7. Footnotes need to be given at the bottom of each page and continue uninterruptedly from the beginning through the end.
8. Titles of sub-chapters need to be 11 pt in size, bold, and initials of each word capitalized.
9. The entire manuscript must not exceed 20 pages including abstracts, bibliography and plates/figures. Page numbers must be inserted in the centre at the bottom. Manuscripts exceeding these limits are subject to the decision of the editors.
10. Artwork such as photographs, illustrations, images and maps to be used in the manuscript need to be indicated as “Fig.” with continuous numbering. When they are referred to in the text they must be given within parentheses. When more than two consecutive figures are referred, they need to be joined with a dash without spaces (i.e. Figs. 2-4). The images must be submitted minimum 300 dpi and in JPEG format. Figure list must be also given at the end of the text before the bibliography.
11. The bibliography must be given at the end of the manuscript. It is followed by the figures/plates, if applicable.
12. Manuscripts are evaluated on the basis of double blind peer reviews proposed by the editors; in case necessary, a third blind peer review may be asked. Independent of the author's actual identity, revisions and opinions of the referees are forwarded to the author(s). Manuscripts not abiding by the guidelines will be returned without any processing. The author(s) is/are considered to have committed to do the revisions, changes and additions proposed by the referees.
13. Scientific liability of published articles rests on the author(s). These studies do not necessarily represent the opinion of the Lycus Journal directly or indirectly.
14. Footnote references must be prepared as follows:
Single author reference: İnan 1987, 121.
Two-author reference: Şimşek – Duman 2007, 75.
Multiple-author reference: Hobbs *et al.* 1998, 358.
Multiple source referencing: Kadioğlu 2006, 152; Ismaelli 2009, 25.
Author with multiple surnames: Dönmez-Öztürk 2006, 95.
N.B. References in the footnotes must have clearly designated page numbers; abbreviations such as “ff.” must not be used.
15. Bibliography must be prepared as follows:
  - Books:
Bailey 1980
D. M. Bailey, *Roman Lamps Made in Italy, A Catalogue of the Lamps in the British Museum II*, London, 1980.
Demirhan-Erdemir 2015
A. Demirhan Erdemir, *Prehistorik ve İlk Çağlarda Tıp*, İstanbul, 2015.
Humann v.d. 1898

C. Humann – C. Cichorius – W. Judeich – F. Winter, *Altertümer von Hierapolis*, Berlin, 1898.

• Translated works:

Deighton 2005

H. J. Deighton, *Eski Atina Yaşantısında Bir Gün*, Transl. by H. Kökten-Ersoy, Istanbul, 2005.

Magie 2001

D. Magie, *Anadolu'da Romalılar I, Attalos'un Vasiyeti*, Transl. by N. Başgelen – Ö. Çapar, Istanbul, 2001.

• Referencing chapters in edited works:

Atila – Gürler 2010

C. Atila – B. Gürler, “Bergama Müzesi'nde Bulunan Roma Dönemi Cam Eserleri”, *Metropolis İonia II Yolların Kesiştiği Yer Recep Meriç İçin Yazılar / The Land of the Crossroads Essays in Honour of Recep Meriç*, Eds. S. Aybek – A. K. Öz, Istanbul, 2010, 47-53.

• Articles in periodicals or periodic series:

Başaran 1990

S. Başaran, “1988 Yılı Enez Kazısı Çalışmaları”, *11. Kazı Sonuçları Toplantısı*, vol. 2, Ankara, 1990, 107-123.

Kaya 2009

M. A. Kaya, “Anadolu'da Roma Egemenliği (İÖ 205-25)”, *Doğu Batı Dergisi* 49, Ankara, 2009, 195-234.

Murat 2003

L. Murat, “Ammihanta Ritüelinde Hastalıklar ve Tedavi Yöntemleri”, *Archivum Anatolicum* 4/2, 2003, 89-109.

Şimşek – Duman 2007

C. Şimşek – B. Duman, “Laodikeia'da Bulunan Ampullalar”, *Olba* XV, 2007, 73-101.

• Referencing unpublished dissertations:

Söğüt 1998

B. Söğüt, *Kilikya Bölgesi'ndeki Roma İmparatorluk Çağı Tapınakları*, Selçuk University, Institute of Social Sciences, unpublished PhD dissertation, Konya, 1998.

Erön 2007

A. Erön, *Anadolu'da Roma Dönemi Tapınaklarında Görülen Bezemeli Frizler*, Adnan Menderes University, Institute of Social Sciences, unpublished master's dissertation, Aydın, 2007.

• Referencing ancient sources:

Citations from ancient sources must be given within parentheses within the text – not in the footnote: (Pliny, *nat. his.* V.105), (Strabo, XII.8.16). Terms or short sentences in ancient languages cited within the text or footnotes must be given in italics. Ancient sources must be abbreviated according to the standards of *Der Neue Pauly*.

16. In case multiple sources of an author published in the same year are to be cited in the footnote or bibliography, they must be disambiguated by adding a small case letter in alphabetical order after the year (e.g. Şimşek 2002a, 3; Şimşek 2002b, 231).
17. Manuscripts must be submitted via <https://dergipark.org.tr/lycus>; yet, in case of difficulties, manuscript may be submitted to the lycus@pau.edu.tr e-mail address.

Stratonikeia Territoriumundan Bir Yerleşim: Koranza
Geç Tunç Çağı'ndan Roma İmparatorluk Dönemi'ne Arkeolojik ve Epigrafik
Veriler Işığında Yerleşimin Tarihsel Süreci

A Settlement from the Stratonikeia Territorium: Koranza

Historical Background of Settlement in the Light of Archaeological and Epigraphic Data from the Late Bronze Age to the Roman Imperial Period

Aytekin BÜYÜKÖZER*
Zeliha GİDER BÜYÜKÖZER**
Zafer KORKMAZ***
Deniz SEVMEN****

Özet

Bu çalışmada, Stratonikeia territoryumunda yer alan ve bölgedeki yazıtlarda ismi demotik olarak en çok görülen merkezlerden biri olan Koranza'nın tarihsel süreci ele alınmıştır. Gerek geçmiş yıllarda yapılan çalışmalar gerekse 2018 yılından beri devam etmekte olan arkeolojik yüzey araştırmalarından elde edilen veriler dikkate alınarak yapılan değerlendirmeler neticesinde, Koranza'nın MÖ 2. binyıla kadar giden bir geçmişe sahip olduğu belirlenebilmiştir. Batı Anadolu'da yapılan çalışmalarda, Ege coğrafyasındaki Myken kültürünün son evrelerine ait buluntuların yayılım alanı, Doğu Ege adaları ve Batı Anadolu'nun kıyı şeridi ile sınırlandırılmış iken, Çine-Tepecik Höyük'te tespit edilen ve Myken kültürü ile ilişkilerin etkin olduğunu gösteren buluntular, bu coğrafi sınırın Çine (Marsyas) bölgesini de kapsadığını ortaya koymuştur. Stratonikeia'da ve çevresinde yürütülen kazı çalışmalarında elde edilen verilerle bölgede yürüttüğümüz yüzey araştırmalarında tespit ettiğimiz GH IIIC Dönemi'ne tarihlendirilen seramikler Myken üslubundaki seramiklerin yayılım alanına Yatağan Ovası'nın da dâhil edilmesi gerektiğini göstermektedir.

Koranza ismi farklı telaffuzları ile birlikte MÖ 4. yüzyılda görülmeye başlar. MÖ 3. yüzyılda Stratonikeia'nın kurulması ve bölgenin siyasi hâkimi olmasına bağlı olarak Stratonikeia'nın demesi haline gelen Koranza, bu tarihten önce kendine bağlı demeleri olan ve bir arkhon tarafından idare edilen bağımsız bir merkezdir. En azından MÖ 4. yüzyıldan itibaren Artemis ve Apollon kült alanına ev sahipliği yapan Koranza'nın adı epigrafik verilerden anladığımız kadarıyla tanrıça Artemis ile bağlantılı bir yer adı olarak görülür. Artemis kültü Lagina'daki Hekate Tapınağı inşa edilene kadar bölgenin en önemli kültürüdür. Hekate kültürünün ön plana çıkmasının ardından eski önemini yitirmesine karşın, bölgeden ele geçen yazıtlar Roma İmparatorluk Dönemi içlerine kadar Artemis kültürünün varlığını sürdürdüğünü göstermektedir.

Anahtar Kelimeler: Karia, Stratonikeia, Koranza, Myken Seramiği, Artemis-Apollon Kutsal Alanı.

* Doç. Dr., Selçuk Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Arkeoloji Bölümü, Konya.

© 0000-0001-7788-4404 | aytekinbuyukozer@selcuk.edu.tr

** Doç. Dr., Selçuk Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Arkeoloji Bölümü, Konya.

© 0000-0003-4608-6471 | zgider@selcuk.edu.tr

*** Dr. Öğr. Ü., Selçuk Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Arkeoloji Bölümü, Konya.

© 0000-0002-6018-9533 | zaferkorkmaz@selcuk.edu.tr

**** Dr. Öğr. Ü., Selçuk Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Arkeoloji Bölümü, Konya.

© 0000-0003-2077-2158 | denizpastutmaz@yahoo.com

Söz konusu çalışma Selçuk Üniversitesi Bilimsel Araştırma Projeleri birimi tarafından 18401153 proje numaralı "Stratonikeia Territoryumunda Tespit Edilen Mezarların Tipolojisi" ve 19401168 proje numaralı "Lagina Çevresinde Bulunan Yerleşim Alanları ve Nekropoller" konuları ile ilgili olup, ilgili birimce desteklenmiştir.

Abstract

In this study, the historical process of Koranza, which is located in the territory of Stratonikeia, is discussed. The name Koranza is one of the most common centers seen as a demotic name in the inscriptions found in the region. As a result of both the studies carried out in the past years and the data obtained from the archaeological surveys that have been continuing since 2018, it has been determined that Koranza has a history dating back to the 2nd millennium BC. In the studies carried out in Western Anatolia, the spread of the finds belonging to the last phase of the Mycenaean culture in the Aegean geography was limited to the Eastern Aegean islands and the coastline of Western Anatolia. However, the finds discovered in Çine-Tepecik Höyük in recent years and showing that the relations with the Mycenaean culture were effective, revealed that this geographical border also includes the Çine (Marsyas) region. The data obtained from the excavations carried out in Stratonikeia and its surroundings and the potteries dated to the GH IIIC period, which we identified during the surveys we conducted in the region, show that the Yatağan Plain should be included in the spread of Mycenaean potteries.

The name Koranza, with its different pronunciations, begins to appear in the 4th century BC. While Koranza used to be an independent city with its own branches and ruled by an archon, it became the deme of Stratonikeia due to the establishment of Stratonikeia in the 3rd century BC and subsequently being the political ruler of the region. The name of Koranza, which has the sanctuary of Artemis and Apollo since at least the 4th century BC, is seen as a place name associated with the goddess Artemis, as we understand from the epigraphic data. The cult of Artemis was the most important cult of the region until the Temple of Hekate in Lagina was built. Although the cult of Artemis lost its importance after the cult of Hekate came to the fore, the inscriptions recovered from the region show that the cult of Artemis continued until the Roman Imperial Period.

Keywords: Caria, Stratonikeia, Koranza, Mycenaean Pottery, Artemis-Apollo Sanctuary.

Giriş

Stratonikeia MÖ 260'lı¹ yıllarda Seleukos kralı I. Antiokhos Soter (MÖ 281-261) tarafından önce üvey annesi daha sonra eşi olan Stratonike onuruna bir Seleukos *katoikiası* olarak kurulmuştur². Kurulduğunda veya daha sonraki bir süreçte Stratonikeia çevresindeki bağımsız yerleşimler, kentin *demeleri* haline gelmiş, kentin sosyal ve politik yapısında yerlerini almışlardır. Stratonikeia, genellikle Yunan modeline göre *phylai* ve *demos* şeklinde örgütlenmiş bir kitleyle, eski Karia'dan yapısal olarak ayrılan, farklı bir şehirleşme örneği olarak gösterilmektedir³. A. Laumonier⁴ ve M. Ç. Şahin⁵, biri kentin *demotikleri* diğeri de “*Khrysaoris Federasyonu*”⁶ olmak üzere iki farklı liste yayınlamışlardır⁷. Bu *demotik*lerden beşi sayısal olarak diğelerine kıyasla daha fazla görüldükleri için öne çıkmaktadır⁸. Bunlardan Koranza, Koliorga ve Hiera Kome, MÖ 4. yüzyılda

¹ Şahin 2010, 1; Debord 1994, 107; Debord 2001, 156, krş. van Bremen 2000, 389; Yerleşim, MÖ 276 yılında Ptolemaios egemenliği altındadır, bkz. Şahin 1982, no. 1002 (sat. 1-3). Yerleşim ve çevresinde Seleukos egemenliğine ilişkin en erken tarihli belge MÖ 268 yılına tarihlenmektedir. Koliorgalı Nonnos isimli şahsın onurlandırıldığı yazıtta Stratonikeia yer ismi ya da *ethnikon* olarak yer almamaktadır, bkz. Şahin 1982, no. 1030.

² Kent içinde ve nekropol alanlarında gerçekleştirilen çalışmalar MÖ 260'lı yıllardan önce burada bir yerleşimin varlığını kanıtlamıştır (Söğüt 2012, 396-399). Dolayısıyla burada yeni bir kent kurulmasından ziyade kentin adının değiştirilmesi ve yönetsel olarak yeniden organize edilmesi gibi bir durum söz konusudur.

³ van Bremen 2000, 390.

⁴ Laumonier 1958, 198.

⁵ Şahin 1976, 29.

⁶ M. Ç. Şahin tarafından Stratonikeia ve çevresinde yapılan epigrafik çalışmalar, bölgede “*Khrysaoris Federasyonu*” (τὸ κοινὸν τὸ Χρυσαιοπέων) adı altında toplanan önemli birliğe üye 12 kentin varlığını ortaya koymuştur. Yazıtlarda geçen bu birliğe üye kentler; Koliorga, Lobolda, Koraiia, Koranza, Londarga, Kannoka, Boranda, Peldeka, Narasa, Ardyra, Korolla ve Panamara'dır, bkz. Şahin 1976, 28-32, Fig. 3.

⁷ Debord 1994, 112-113, dn. 32.

⁸ Şahin 1976, 27, dn. 87; Varinlioğlu 1988, 79-125; Debord 1994, 113; Şahin 2010, 2-3.

bağımsız kent olmuş topluluklara ait iken⁹, Koraiia ve Lobolda'nın eski durumu bilinmemektedir¹⁰. Bu *demotikler* Stratonikeia'nın idari yapısının temel parçasını oluşturmaktadır¹¹. Stratonikeia ve çevresindeki yazıtlarda belgelenen *demotikler* arasında Koranza'nın isminin Koliorga, Hiera Kome ve Koraiia'nın ardından en çok anılan *demotik* olması, Koranza'nın bölgedeki önemine işaret eder¹².

Koranza ile ilgili epigrafik veriler yayınlanmış, tartışılmış ve tartışılmaya da devam etmektedir. Buna karşın Koranza'daki arkeolojik verilerin kapsamlı bir değerlendirmesi günümüze kadar yapılmamıştır. Bu makale, epigrafik verilerin yanı sıra Koranza'daki arkeolojik verilerin bir bütün olarak değerlendirildiği ilk çalışmadır. Bu kapsamda öncelikle Hekate Kutsal Alanı'nın 500 metre kadar kuzeybatısındaki Köklük Mevkii'nde bulunan ve hem yerleşimin hem de Apollon ve Artemis Kutsal Alanı'nın yerinin belirlenmesini sağlayan yayınlanmış iki önemli yazıttan bahsedilecektir¹³. Daha sonra bölgede yürüttüğümüz yüzey araştırmalarında¹⁴ elde edilen arkeolojik veriler değerlendirilecektir. 2018 yılından beri devam ettiğimiz yüzey araştırması projesi kapsamında elde edilen veriler, bu alandaki yerleşimin bilinenden çok daha erkene, MÖ 2. binyıl sonlarına kadar gittiğini ve Stratonikeia kazılarında elde edilen verilerle birlikte Myken kültüründen¹⁵ tanınan seramik buluntuların çok daha geniş bir yayılım alanı olduğunu göstermiştir.

1. Epigrafik Veriler ve Köklük Mevkii'nden İki Yazıt¹⁶

Karia Bölgesi'ndeki farklı merkezlerde, özellikle Stratonikeia *territoriumu* ve Mylasa'da yapılan epigrafik araştırmalarda Koranza, Koranza halkı ve Koranza Artemisi ile ilgili yazıtlar tespit edilmiş ve yayınlanmıştır¹⁷. Bu yazıtlarda kentin ve halkının adının Κοάρρενδα¹⁸ (Koarrenda), Κοάρρενδα¹⁹ (Koarenda), Κοάρρεζα²⁰

⁹ Sözü edilen bu kentlerden günümüzde sadece Koranza'nın lokalizasyonu yapılmış olup, diğer kentlerin olası konumları ile ilgili bazı öneriler sunulmuş olmasına karşın bu öneriler tartışmaya açıktır. M. Ç. Şahin, önceleri Koliorga'nın Elekçi Köyü (Doğan Mahallesi) yakınlarında olduğunu düşünürken (Şahin 1976, 21, dn. 68); sonrasında bu düşüncesinden vazgeçerek, Gurbet Mahallesi yakınlarındaki Maltepe'de olduğunu (Şahin 2008, 80), Koraiia'nın Bozarmut ve Alaşar mahallelerinin ortasında bulunan Çatlı Mevkii'nde; Hiera Kome'nin ise Stratonikeia yakınlarında olduğunu düşünmektedir (Şahin 2010, 6-8).

¹⁰ van Bremen 2000, 392, dn. 10.

¹¹ van Bremen 2000, 391-392, dn. 9.

¹² Şahin 2010, 2-3. M. Ç. Şahin, 2010 yılı verileri ışığında belgelenen yazıtlarda Koranza *demotikinin* 106 kez geçtiğini, bu sayının Koliorga için 179, Hiera Kome için 150 ve Koraiia için 130 olduğuna işaret etmektedir. Bu istatistiğe kendi *dekretlerinde*, tüm bir halkı tanımlamak için kullanılan *demotikler* dâhil edilmemiştir.

¹³ Yazıtlar bölgede uzun yıllar önemli araştırmalar yapmış olan M. Ç. Şahin tarafından yayınlanmıştır (Şahin 1973, 187-195, lev. I. 1,2).

¹⁴ Yatağan ve Çevresi Arkeolojik Yüzey Araştırması Projesi, Kültür Varlıkları ve Müzeler Genel Müdürlüğü'nün izinleri, Selçuk Üniversitesi ve Türk Tarih Kurumu'nun maddi destekleri ile sürdürülmektedir. Çalışmaya sağladıkları katkılar nedeniyle Metin Aydın, Kaan Kahraman, Abdullah Kadaiççi, Beytullah Kasap, Muhammed Abdiusta, Ömer Karatoprak ve Arzu Yıldan'a teşekkür ederiz. Ayrıca yüzey araştırmalarını gerçekleştirebilmemiz için verdikleri destek nedeniyle Prof. Dr. Ertekin M. Doksanaltı ve Prof. Dr. Bilal Söğüt'e de müteşekkirimiz. 2018 yılı araştırmaları için bkz. Büyükozer 2019, 257-278.

¹⁵ Bu çalışmada MÖ 2. binde Koranza ve dolayısı ile Karia'da yerli halk ve yerli kültür olarak Mykenlerin yaşamış olduklarına dair herhangi bir iddia yer almamaktadır. Bu çalışmanın ilgili bölümünde Stratonikeia kent merkezi (Hanfmann – Waldbaum 1968, 51-56; Söğüt 2020, 490, fig. 2) ve yakın çevresinde (Taşavlu için bkz. Oğuzhanoglu 2015, 12-13, fig. 12-13) tespit edilmiş ve yayınlanmış Myken kültürüyle olan ticari ilişkileri ortaya koyan tespitler Koranza'da ilk kez belgelenen çok sayıda seramik buluntuyla desteklenmektedir.

¹⁶ Bu bölümü okuyarak düzelten ve önemli katkılar sağlayan sayın Dr. Öğretim Üyesi Güray Ünver'e çok teşekkür ederiz.

¹⁷ Koranza ile ilgili yazıtların toplu değerlendirmesi için bkz. Aydaş 2018, 23-45, 119-149.

¹⁸ Robert 1970, 568; Hornblower 1982, 364; Blümel 1987, 8-9; Aydaş 2018, 31, KZ.1.

¹⁹ Robert 1970, 570; Şahin 1982, no. 502; Aydaş 2018, 32, KZ. 2.

(Koarreza), Κοάρενζα²¹ (Koarenza), Κώρανζα²² (Koranza), Κοάρανζα²³ (Koaranza) ve Κώραζα²⁴ (Koraza) gibi dikkat çekici şekildeki yazım çeşitliliğine sahip olduğu görülür²⁵. Yazıtlardan anlaşıldığına göre kısaltması “Kζ” harfleriyle²⁶ verilen kente ait topraklar “Κώραζις” olarak bilinmektedir²⁷. Koranza ismi uzun zamandır bilinmesine karşın kent, 1970’li yıllara kadar lokalizasyonu yapılamayan merkezlerdendi. P. Foucart, 1880’li yıllarda Karia Bölgesi’nde yürüttüğü çalışmalarda Kurbet Köy’ün güneydoğusunda, kendi ifadesiyle köyden birkaç dakika uzakta, küçük, izole bir tepe üzerinde, çalılıklar arasında bir tapınak, tapınağın *antalarından* birinde ise oldukça kötü durumda olan bir yazıt görür²⁸. Artemis Tapınağı olduğu anlaşılan yapının giriş kısmına yazılmış bir *koinon* kararnamesini içeren yazıtta herhangi bir yerleşim ismi bulunmamasına²⁹ karşın, P. Foucart, Panamara’da bulunan ve Koranza Artemisi’nden bahseden bir yazıtle³⁰ kendi bulduğu Artemis Tapınağı’nı bağdaştırarak, bulduğu yapının Koranza Artemis Tapınağı’na ait olduğu sonucuna varır³¹, bazı araştırmacılar da bu düşüncüyü destekler³².

1970’li yılların başında Hekate Kutsal Alanı’nın 500 m kadar kuzeybatısında, yöre halkı tarafından Köklük Mevkii³³ olarak isimlendirilen alanda Koranza yerleşimi ve Artemis Tapınağı ile ilgili oldukça önemli iki yazıt tespit edilmiştir³⁴. Yazıtların bulunduğu alandaki³⁵ teras duvarları, dağınık haldeki mimari bloklar ve yüzeyde tespit edilen seramikler, yazıtların orijinal yerinde veya orijinal yerine yakın bir alanda bulunduğunu düşündürmektedir³⁶.

Köklük Mevkii’nde bulunan ilk yazıt, Koranzalı Skoaranos ve adı belirlenemeyen eşi tarafından Apollon ve Artemis’e bir tarlanın adanmasına ilişkindir³⁷. Yazıt metni ve tercümesi³⁸ şu şekildedir;

[.]ωσι³⁹ τῶι Ἀπόλλωνι καὶ τῆι Ἀρτέμιδι]
2 Κωρανζεῖς. Σκοαρανὸς δὲ καὶ Τε[—],
ἡ γυνὴ αὐτοῦ, ἀνέθηκαν Ἀπόλλωνι
4 καὶ Ἀρτέμιδι γῆν ἔνδενδρον τῆν

²⁰ Aydaş 2018, 33-34, KZ. 3.

²¹ Blümel 1990, 32-34; Aydaş 2018, 34-36, KZ. 4.

²² Robert 1945, 100-101; Robert 1970, 571-572; Crampa 1972, 42-44, no. 42; Şahin 1973, 189-192; Daux 1978, 606; Hornblower 1982, 364, M3; 366, M8; Blümel 1987, 6-7, no. 4; Bresson v.d. 2001, 159-171, no. 48; Aydaş 2018, 37, KZ. 6.

²³ Şahin 1973, 187-189; Şahin 2002, 1-2, no. 1; Şahin 2010, no. 1417; Aydaş 2018, 36-37, KZ. 5.

²⁴ Şahin 1982, no. 549; Aydaş 2018, 42, KZ. 11.

²⁵ Şahin 2010, 1. Yerleşim adı ve farklı yazılışları hakkında ayrıca bkz. Zgusta 1984, § 538-2.

²⁶ Laumonier 1958, 198; van Bremen 2000, 392; Şahin 2010, 1, dn. 9.

²⁷ Şahin 2010, no. 1433.

²⁸ Foucart 1890, 372-375.

²⁹ Foucart 1890, 373-374; Laumonier 1958, 214-215; Şahin 1982, no. 801.

³⁰ Deschamps – Cousin 1888, 269-270, no: 54.

³¹ Foucart 1890, 375.

³² A. Laumonier buradaki yapının Koranza Artemis Tapınağı olduğunu gösterecek hiçbir kanıtın olmadığını ancak yine de bu hipotezin olası olduğunu belirtir ve bu noktayı hazırladığı haritada “Koraza” olarak işaretler, bkz. Laumonier 1936, 321-322, lev. I.

³³ Köklük Mevkii, Turgut Mahallesi’nin kuzeydoğusunda, Kayırlı Ovası’na (Leyne Ovası) hakim, güneyden kuzeye doğru eğimli bir topoğrafyaya sahiptir.

³⁴ Şahin 1973, 187-194, no. 1-2, lev. I. 1,2.

³⁵ Y. Boysal yazıtların 1970 yılında tesadüfen (Boysal 1979, 390), M.Ç. Şahin ise 1971 yılında kaçak kazı faaliyetleri sonrasında bulunduğunu belirtmektedir (Şahin 2010, 1).

³⁶ Büyüközer 2019, 259-260, Fig. 2.

³⁷ Şahin 1973, 189-194 no. 2, Lev. 1.2; Şahin 1982, no. 502; Hornblower 1982, 368, M13; SEG 35 (1985), no. 1092; Aydaş 2018, 39-40, KZ.8.

³⁸ Yazıtların tercümesi Dr. Öğretim Üyesi Güray Ünver tarafından yeniden yapılmıştır.

³⁹ M. Aydaş, [διδ]ῶσι tamamlamasını önermektedir (Aydaş 2018, 39).

καλουμένην ἐγ Κοαρβώνδοις ἐλα-
6 ἴτιν, ἀριθμῶι δένδρη τεσσεράκοντα,
σπόρου μεδίμων εἴκοσι, ἦν ὄμουρεϊ
8 τὰ ἱερὰ χωρία τῆς Ἀρτέμιδος, ὅπως
διαμένη αὐτοῖς τὸν αἰὶ χρόνον. ἐπι-
10 μεληθῆναι δὲ Ἑκατόμων Ὀβορκα,
Υσσωλλον Ἀρταου ἐξ Ὑθυβίων, Μάνην
12 Ἀρτίμου, Παον Πακτύου ἐκ Παταρούσων,
Πακτύην Μανέω, Δερσωμανην Θυσοῦ
14 Ἀγγορέας, Ἑκαταῖον Ἑκατόμνω, Μάνην
Ἑκατόμνω Λαγινέας, Ἰδβελαν Μυός,
16 Ὑργοσων Ὑσσαλδομου Ὠνδρέας, ὅπως
ἂν τὸ δόγμα ἀναγραφῆ ἐν στήληι λιθί-
18 νηι καὶ σταθῆι ἐν τῶι τεμένει το Ἀπόλλω-
νος καὶ τῆς Ἀρτέμιδος· ῥέδωκαν δὲ Κω-
20 ρανζεῖς καὶ ὅς ἂν τοῦ μηνίματος τοῦ
Σκωράνου ἐπιμελῆται, τῶν δούλων ἀτε-
22 [λῆ εἶναι καὶ πάντων]ν πλήμ φόρωμ βασιλικῶν.

Koranzalılar Apollon ve Artemis'e (aşağıda belirtilenleri) bağışlamışlardır: Skoaranos ve karısı Tel - -], Artemis'in kutsal arazisinin sınırında bulunan, kırk tane ağaç dikili olan, yirmi medimnos tohum ekilebilen, Koarbonda'daki⁴⁰ zeytinlik adı ile bilinen ağaçlık araziyi Apollon ve Artemis'e her zaman onlara ait olması şartıyla adanmışlardır.

Ythybira'dan Oborkas'ın oğlu Hekatomnos ve Artaos'un oğlu Yssolos, Patarusa'dan Artimes'in oğlu Manes ve Paktyes'in oğlu Paos, Manes'in oğlu Angoralı Paktyes ve Thyssos'un oğlu Angora'lı Dersomanes, Hekatomnos'un oğlu Laginalı Hekataios ve Hekatomnos'un oğlu Laginalı Manes, Mys'ün oğlu Ondralı İdbelas ve Yssaldomos'un oğlu Ondralı Yrgosos bu kararın taşın bir stel üzerine yazılmasıyla ve (bu stelin) Apollon ve Artemis'in temenos'unda dikilmesi ile ilgilenmek üzere görevlendirilmişlerdir. Koranzalılar her kim Skoranos'un mezarıyla ilgilenirse, o kişinin kral vergileri hariç tüm vergiler ile kölelerinin vergisinden muaf tutulmasını uygun görmüşlerdir⁴¹.

Yazıt epigrafik kriterler dikkate alınarak MÖ 4. yüzyılın ortalarına⁴² tarihlendirilmiş olup, Koranza Apollon ve Artemis Kutsal Alanı'nın yerini de kesinleştirmiştir⁴³.

⁴⁰ Zgusta 1984, § 538-1.

⁴¹ Tercüme, M. Aydaş'ın satır 1 için tamamlama önerisi doğrultusunda yapılmıştır, Yazıtın tercümesi için ayrıca bkz. Şahin 1973, 190-191, krş. Aydaş 2018, 39-40, KZ.8.

⁴² Şahin 1973, 191.

Ayrıca MÖ 2. yüzyılda Stratonikeia'nın *demelerinden* biri haline gelen Koranza'nın MÖ 4. yüzyılın ortalarında kendine bağlı *demeleri* olduğunu da ortaya koymuştur. Bu yazıtta Lagina adı ilk kez *demotik* olarak kullanılmıştır⁴⁴. Ondralı (Ὠνδρεός) *demotiki* daha önce bilinmekte⁴⁵ iken Angora⁴⁶, Ythybira⁴⁷ (Hythybira) ve Patarousa⁴⁸ yerleşimlerinin *demotikleri* ile ilk kez burada karşılaşılır⁴⁹. M. Ç. Şahin'e göre yazıtta ἐκ / ἐξ (genetivus) *praepositiosu* ile kullanılmış Ythybira ve Patarousa büyük olasılıkla Koranza'ya yakın ve ona ait köyleri temsil ederler⁵⁰, ancak P. Debord bu düşünceye katılmaz; Debord bu *praepositioların* hiçbir şekilde kentsel ve kırsal nüfuslu karmaşık bir organizasyonun kanıtı olarak değerlendirilemeyeceğini savunmaktadır⁵¹.

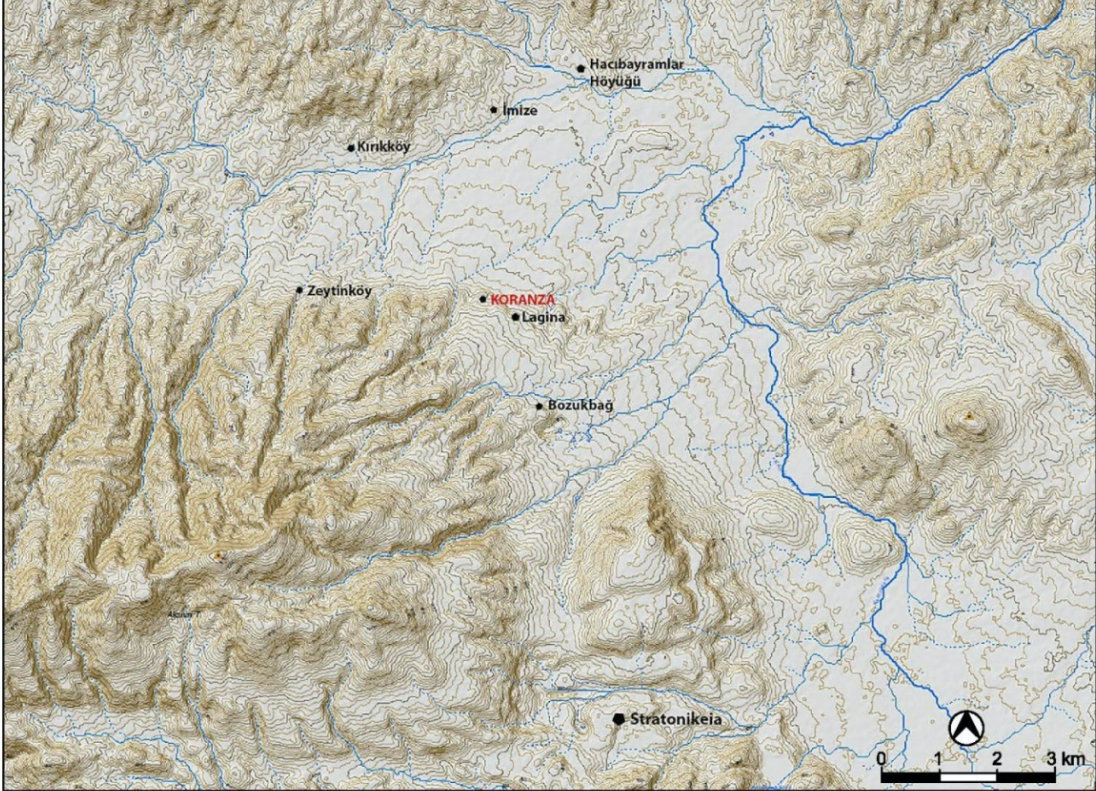

Fig. 1. Koranza ve hâkimiyet sahası

Yukarıda miniskül ve tercümesi ile yer alan yazıtın yayımlanması öncesinde Lagina hakkında bilinen şey, buranın Stratonikeia'nın bir *demesi* olduğu ve Stratonikeia'nın en önemli kült yapısı olan Hekate Tapınağı'nın burada olduğuydu. Ancak söz konusu yazıttan Lagina olarak bilinen bölgede MÖ 4. yüzyılda Koranza adında bir kentin olduğu anlaşılmaktadır⁵². M. Ç. Şahin, Koranza isminin sadece şehrin adı değil aynı zamanda Apollon ve Artemis Kutsal Alanı'nın bulunduğu

⁴³ M. Ç. Şahin, gerek yazıtlarda gerekse kutsal alanın çevresinde Koranza'daki toplantılar için uygun tiyatro veya meclis binası gibi bir yapı olmadığı için Koranzalıların siyasi ve dini meselelerini tartışmak için Apollon ve Artemis Kutsal Alanı'nda bir araya geldiğini düşünmektedir, bkz. Şahin 1976, 20.

⁴⁴ Şahin 1973, 193, dn. 33.

⁴⁵ Şahin 1982, no. 614 (sat. 4), Zgusta 1984, § 1444, krş. Zgusta 1984, § 935.

⁴⁶ Zgusta 1984, § 65.

⁴⁷ Zgusta 1984, § 1400.

⁴⁸ Zgusta 1984, § 1022-3.

⁴⁹ Şahin 1973, 191-192.

⁵⁰ Şahin 1973, 192.

⁵¹ Debord 1994, 112.

⁵² Şahin 1973, 187-195; Şahin 1976, 17-24; Şahin 1999, 36.

bölgenin de adı olduğunu düşünmektedir⁵³. Şahin ayrıca, MÖ 2. yüzyılda Hekate Tapınağı'nın⁵⁴ inşasının ardından Lagina'nın önem kazandığını, yerleşimin adının Lagina olarak değişmesine karşın bölgede yaşayan halkın hala Koranzalı (Κωραζεύς) olarak bilindiğini belirtmektedir⁵⁵.

Yazıtta bahsedilen *demelerden* sadece Lagina'nın yeri bilinmekte olup, Lagina dışındakilerin nerede olduğuna dair elimizde hiçbir veri bulunmamaktadır. Bununla birlikte Koranza gibi küçük bir yerleşimin hâkimiyet alanının çok geniş olmadığı düşünülmelidir; bu alan Turgut Mahallesi'nin tamamı, Yeşilbağcılar Mahallesi'nin kuzeyi ile Kayırlı Ovası'nın kuzey ve kuzeybatısıyla sınırlı olmalıdır⁵⁶. Dolayısıyla Koranza'ya bağlı *demelerin* bu bölgelerde aranması gerekir. Bu kapsamda ilk akla gelen yerleşim Hacıbayramlar Höyüğü⁵⁷ olur. Hacıbayramlar Höyüğü Arkaik Dönem'e tarihlendirilen pek çok mimari *terraccottanın* çıktığı yer olarak bilinir⁵⁸. Koranza'da da Y. Boysal tarafından yapılan kısa süreli kazı çalışmalarında mimari *terraccottalar* bulunmuştur⁵⁹. S. Akkurnaz'a⁶⁰ göre Koranza ve Hacıbayramlar mimari *terraccottaları* benzerlikler içermektedir⁶¹. Bu iki merkezde tespit edilen mimari *terraccottaların* paralellik gösterip göstermediği ya da bir atölye bağlantısı olup olmadığı tartışmasına girmeksizin sadece aynı dönemde genel hatlarıyla benzer mimari unsurların tespit edilmiş olması açısından iki komşu yerleşim arasında bir bağlantı kurulabilir. Dolayısıyla iki merkez arasında kültürel ve siyasi bir ilişkinin varlığı düşünülebilir. Hacıbayramlar Mahallesi sınırlarında ova kenarındaki bir başka alan, Türbe Mahallesi'nden Hacıbayramlar Mahallesi'ne doğru devam eden karayolun batısındaki İmize'dir. Bu alanda yerleşime dair bir kalıntıya rastlamasak da 19 kaya lahdi, 1 kayaya oyulmuş mezar odasından⁶² oluşan *nekropolis* burada daha fazla mezarın olduğuna, dolayısıyla yakın çevrede bir yerleşimin varlığına işaret eder. Benzer özelliklere sahip bir başka alan Kırıkköy'de karşımıza çıkar. Koranza'nın kuzeybatısında yer alan köyün Akdut, Durmuşali ve Deliktaş gibi farklı mevkilerinde dağınık halde tespit edilen kaya lahitleri, yakın çevredeki küçük bir yerleşimin varlığına kanıttır. Koranza'nın batısında, Kayırlı Ovası'nın kuzeybatı ucunda yer alan Zeytinköy'ün yaklaşık 1 km kadar batısında bulunan ve yerel halk tarafından Belentepe ya da Belen Kayası olarak adlandırılan alanda iyi korunmuş bir teras duvarı, 30 adet mezar⁶³, planını ve işlevini belirleyemediğimiz bazı yapı kalıntıları tespit edilmiştir. Belentepe'nin yaklaşık olarak 100 metre kadar güneydoğusunda, Beylik Mevkii olarak anılan alanda ise yüzeyde çok sayıda çatı kiremidi, *pithos* ve seramik parçaları görülmektedir. Her ne kadar günümüzde yöre halkı tarafından farklı isimlerle anılsa da antik dönemde Belentepe ve Beylik Mevkilerinde tespit edilen kültür varlıklarının bütünlük oluşturdukları açıktır. Koranza'nın yaklaşık 2 km

⁵³ Şahin 2010, 2.

⁵⁴ Hekate Tapınağı genel olarak Geç Hellenistik Dönem'e tarihlendirilmiş olsa da güncel araştırmalar yapının en az üç farklı inşa evresine sahip olduğunu göstermektedir, bkz. Tırpan v.d. 2012, 181-202; Büyüközer 2018, 19-25; Gider-Büyüközer 2020, 127-131.

⁵⁵ Şahin 2010, 2.

⁵⁶ Bu sınırları mevcut verilerle net olarak belirleyebilmek mümkün olmasa da P. Debord'un haritasında gösterilen alan kabul edilebilir niteliktedir, bkz. Debord 1994, 121.

⁵⁷ Serdaroğlu 1972, 77-84.

⁵⁸ Akkurnaz 2013.

⁵⁹ Akkurnaz 2015.

⁶⁰ S. Akkurnaz, S. Ateşlier danışmanlığında Kayırlı Ovası'nın kuzeyindeki Hacıbayramlar Mahallesi'nde yöre halkının Tepecik olarak isimlendirdiği alanda bulunan mimari *terraccottalar* üzerine hazırladığı doktora çalışmasını 2013 yılında tamamlamıştır (Akkurnaz 2013). Ovanın güneyindeki Koranza'nın mimari *terraccottalarını* ise 2015 yılında Stratonikeia çalışmaları kapsamında yayınlamıştır (Akkurnaz 2015).

⁶¹ Akkurnaz 2015, 60.

⁶² Büyüközer 2020, 44-45.

⁶³ Teras duvarı ve kaya mezarı için bkz. Büyüközer 2020, 45-47, Fig. 31-35.

güneyindeki Bozukbağ ve Emirler Mevkiileri de yazıtlarda adı geçen yerleşimlerle bağlantılı olabilirler. Bodrum ve çevresinde yürüttüğü kazı ve araştırmalar sırasında 1968 yılında Bodrum Müzesi'nde gördüğü Geç Geometrik Dönem'e tarihlendirilen bir grup eser Y. Boysal'ın dikkatini çekmiştir. Yatağan'a bağlı Turgut Kasabası çevresinden geldiği belirtilen bu eserlerin birer mezar buluntusu olduğu düşüncesi ile 1969 yılında Bozukbağ ve Emirler mevkiilerinde kazı çalışmalarını gerçekleştirmiştir⁶⁴. Büyük bir nekropolün⁶⁵ küçük bir kısmında gerçekleştirilen çalışmalarda açığa çıkarılan mezarların Geç Geometrik Dönem'e ait olduğu tespit edilmiştir⁶⁶. Söz konusu alanlar ile Koranza'yı doğrudan ilişkilendirebilecek arkeolojik kanıt olmasa da neredeyse tamamı Koranza'nın görüş ve hâkimiyet alanında yer alan merkezlerden en azından birkaçının yazıtlarda geçen *deme* veya köy olmaları ihtimali göz ardı edilmemelidir (Fig. 1).

Köklük Mevkii'nde bulunan diğer yazıt Koranzalıların Poseidippos oğlu Konon'a vatandaşlık verilmesi konusundaki kararnamesidir⁶⁷. Yazıt metni ve tercümesi şu şekildedir;

ἔκτου ἔτους Φιλίππου βασιλεύ[ν]τος,
2 μηνὸς Δίου, Ἀσάνδρου σατραπέοντος,
ἐπὶ ἀρχόντων Ἰσώλλου Ἀρρисиος
4 καὶ Οβροκα Μαλοσώου, ἔδοξε Κοαραν-
ζεῦσιν, ἐκκλησίας κυρίας γεγομέ-
6 νης σὺν τοῖς ἱεροκήρυξιν· ἐπειδὴ
Κόνων Ποσειδίππου καλὸς κάγα-
8 θὸς καὶ εὖνους γεγένηται εἰς τ[ὴν]
πόλιν τὴν Κοαρανζέων, δεδόσθαι
10 αὐτῷ καὶ ἐγγόνιοις πολιτείαν
καὶ ἔγκτ[ησιν γῆς] τ.νιμ. τ[-]
ιερω[-]

*“Philippos’un krallığının altıncı yılında, Dios ayında, Asandros’un satraplığı sırasında, Arrissis’in oğlu Yssollos ve Malosoos’un oğlu Obrokas arkhon’lar iken; Koaranzalılar, meclis kutsal elçilerin de katılımıyla toplandığında şu kararı aldılar; Mademki Poseidippos oğlu Konon, Koaranzalıların kentine karşı iyi, erdemli ve iyi niyetli olmuştur, ona ve ardıllarına Koaranza yurttaşı olma hakkı ve Koaranza’da toprak sahibi olma hakkı verilmiştir [- -] kutsal [- - -]”.*⁶⁸

⁶⁴ Boysal 1970, 63-111.

⁶⁵ Bozukbağ’da, 1969 yılında Y. Boysal tarafından gerçekleştirilen çalışmaların ardından, 2009 yılında A. A. Tırpan başkanlığında bir ekip bölgede yürütülen kurtarma kazıları kapsamında kısa süreli bir çalışma gerçekleştirmiştir. Bu çalışmalarda Y. Boysal tarafından kazısı tamamlanan mezarlara ilaveten 11 yeni mezar daha açığa çıkarılmıştır (Tırpan – Gider 2011, 385). 2020 yılının son aylarında Muğla Müze Müdürlüğü Bozukbağ’da kurtarma kazılarına başlamış olup, çalışmalar 2021 yılında Ağustos ayına kadar sürmüştür. Buradaki nekropol alanı Geç Geometrik Dönem’den Roma Dönemi içlerine kadar kullanım görmüş ve Börükçü’deki gibi mezarların yanı sıra zeytinyağı ve şarap üretimi yapan atölyeler de açığa çıkarılmıştır.

⁶⁶ Boysal 1970, 74-75.

⁶⁷ Şahin 1973, 187-189 no. 1, Lev. I.1; Şahin 1982, no. 503; Hornblower 1982, 368, M12; Aydaş 2018, 36-37, KZ.5.

⁶⁸ Yazıtın tercümesi için ayrıca bkz. Şahin 1973, 188, krş. Aydaş 2018, 36-37, KZ.5.

Philippos Arrhidaios'un saltanatının altıncı yılı olan MÖ 318 yılında⁶⁹ Koranzalılar tarafından⁷⁰ alınan kararın ardından yukarıdaki karar metnini taşıyan stel, Apollon ve Artemis Kutsal Alanı'na yerleştirilmiştir. Yazıtta Koaranzalıların kenti (ή πόλις ή Κοραναίωv) olarak (sat. 9) tanımlanan⁷¹ kentin yönetiminde iki *arkhonun* görev yaptığı, ayrıca kentin yönetiminde söz sahibi olan *ekklesianın* oturumlarına⁷² kutsal elçilerin de (*hierokerykes*)⁷³ katıldığı anlaşılmaktadır. M. Ç. Şahin'e göre Karia'da Alabanda, Alinda, Labraunda, Karyanda ve Naryanda gibi -nda- ile biten şehir ve yer isimleri yaygın olduğundan, şehrin adının orijinal yazılışı muhtemelen Koarenda idi ve Koarrenda formu muhtemelen aynı zamanda kullanıldı⁷⁴. Adın delta yerine dzeta ile yazılmış formu olan Koaranza, olasılıkla Koarenda formundan türemiştir⁷⁵. Bu yazıt ile Koranza'nın MÖ 318'de bir *polis* olarak varlığı tasdik edilmiştir⁷⁶.

2. Arkeolojik Veriler

Epigrafik verilerden anlaşıldığı üzere Koranza MÖ 4. yüzyıl ve MÖ 3. yüzyılın başlarında (belki MÖ 2. yüzyılın başları kadar) *arkhonlar* tarafından idare edilen, kendine bağlı Angora, Ondra, Lagina, Ythybira ve Patarousa gibi *demeleri* olan bir yerleşimdir. Stratonikeia'nın bölgenin siyasi merkezi olması ile birlikte Koranza bölgedeki diğer kentler gibi Stratonikeia'nın *demesi* konumuna düşer. Artemis, Apollon ve Leto⁷⁷ kültü ise varlığını sürdürmekle birlikte Hekate kültünün ön plana çıkmasıyla eski önemini kaybeder. Yazıtların bulunduğu alandaki *temenos*, bağımsız halde duran mimari bloklar, mezarlar ve geniş bir alana yayılan seramik buluntular, sadece Apollon ve Artemis Kutsal Alanı'nın değil, çok da büyük olmadığı kabul edilen Koranza yerleşiminin de burada olduğuna işaret eder.

Alandaki en erken arkeolojik verileri Geç Tunç Çağı'na tarihlendirilen seramikler oluşturmaktadır. Apollon ve Artemis Kutsal Alanı çevresindeki gerçekleştirilen çalışmalarda⁷⁸ seramik parçaları ağırlıklı olarak 121-15, 122-120 ve 122-199 numaralı parsellerin içinde kalan yaklaşık 7 dönümlük alanda yoğunlaşmaktadır. Arazide, parsellerin çevresinde teras duvarlarının bulunması ve ovaya doğru eğimli araziye rağmen tarla seviyelerinin düz olması, söz konusu alanda arazi düzleme çalışması yapıldığını göstermektedir. Ayrıca, zeytin tarımı yapılan araştırma sahası yılda en az bir kez traktörle sürülmektedir. Tüm bu faaliyetler kuşkusuz arkeolojik dokuya zarar vermektedir. Yoğun tarım faaliyeti seramik malzemede biçim konusunda -az sayıdaki örnek hariç- sağlıklı değerlendirme yapmaya olanak tanımamaktadır. Örneklerimiz bu sebeple bezeme özellikleri esas alınarak sınıflandırılmıştır.

Alanda tespit edilen malzemenin yaklaşık %3'ü farklı dönemlere ait bezemeli örneklerdir. Bezemesiz ve amorf nitelikteki malzemede iki büyük grup tespit edilmiştir. Bunlardan ilki malzemenin yaklaşık % 40 civarını oluşturan devetüyü

⁶⁹ Şahin 1973, 188.

⁷⁰ Koranzalılar tarafından alınan kararlar için ayrıca bkz. Şahin 1982, no. 501 (sat.4); 502 (sat. 4-5), krş. Şahin 1982, no. 549 (sat. 3).

⁷¹ Şahin 1973, 189; Debord 1994, 110-111.

⁷² Koranzalıların *ekklesia* oturumlarında alınan kararlar için ayrıca bkz. Şahin 1982, no. 549 (sat. 3-4).

⁷³ MÖ 268 yılına tarihlenen bir yazıtta, "toplantıda söz aldığı belirtilen" *hierokeryks* Leon için bkz. Şahin 1982, no. 1030 (sat. 3).

⁷⁴ Şahin 1973, 189.

⁷⁵ Şahin 1973, 189.

⁷⁶ Debord 1994, 110.

⁷⁷ Koranza Artemisi pek çok yazıttan bilinmektedir. Apollon kültünün varlığı ve yeri de 502 numaralı yazıt ile belgelenmiştir. Panamara'da bulunmuş olan bir yazıt Koranza'da Artemis ve Apollon kültürünün yanı sıra Leto kültünün de olduğunu göstermektedir (Deschamps – Cousin 1888, 266-268, no: 51).

⁷⁸ Söz konusu alan mevcut kayıtlara göre 121-15, 122-128, 122-120, 122-119, 122-118 ve 122-117 numaralı parsellerden oluşmaktadır. Bu bölge yaklaşık 30 dönümlük bir alandır.

renginin açık tonlarında astarlı ve çoğunlukla gri renkte özlü ve açık kahve renkte, mika ve kireç içerikli hamurludur. Diğer grup, kırmızımsı kahverenginin açık ve koyu tonlarında, mika ve kireç içerikli hamura ve aynı renklerde astara sahiptir. Araştırmamızda en fazla parça, alanın kuzeybatı köşesinde yer alan 121-115 numaralı parselden toplanmıştır. Bulunan parçalar genellikle küçük ve orta boy olup, büyük boy kaplara ait parçalar nadirdir. Seramikte katkı boyutu çoğunlukla ince ve orta iriliktir. Yerli üretim olduğunu düşündüğümüz seramik, gümüş mika katkılı, kısmen kumlu, kısmen de gri ya da kahverengi taşçıklı ve kireç taşlı içeriktedir. Süslemede uyguladıkları dönem için geçerli tipik bezemeler tercih edilmiştir. Bunlar soluk veya parlak tonda bant, tarama, tek çizgi, paralel çizgiler ve elle çizilmiş bitişik yarım dairelerdir. Yüzey araştırmalarımızda Geç Hellas IIC⁷⁹, Protogeometrik, Geç Geometrik ve Arkaik Dönem'lere ait çok sayıda seramik parçası tespit edilmiş olup, çalışma içerisinde söz konusu dönemleri en iyi biçimde temsil eden örnekler değerlendirilmiştir.

2.1. Geç Tunç Çağı

Otokton bir Anadolu halkı⁸⁰ olan Karialıların dillerinin de Anadolu kökenli olduğu bilinmektedir⁸¹. Karialıların kendilerine verdikleri isim *Karka* veya *Kar-aka/-ika* idi⁸². Bu isim söz konusu bölgeyi Yeni Hitit Krallık Dönemi kaynaklarında *Karkiša*⁸³ veya *Karkiya* ülkesi olarak tanımlanan topraklarla ilişkili kılmıştır⁸⁴. Merkezi bir otorite altında örgütlenmiş Hititlerin aksine güneybatı Anadolu'daki yerleşimlerin, herhangi bir tehdit karşısında birlik olarak hareket eden beyliklerden oluştuğu ve bu beyliklerin bazılarının isimlerinin MÖ 2. binyıldan itibaren uzun süre değişmeden kullanıldığı tespit edilmiştir⁸⁵. Hitit kaynaklarına göre bölge, Geç Tunç Çağı'nda bir dönem Hitit İmparatorluğu'na bağlıydı⁸⁶. Ancak imparatorluğun zayıfladığı dönemlerde bu beylikler, durumu değerlendirerek bağımsızlık mücadelesine girişmekteydi. Bu siyasi ortam içerisinde Geç Tunç Çağı'nda özellikle Batı Anadolu kıyı şeridinde ve son yıllarda Çine-Tepecik Höyük⁸⁷, Stratonikeia⁸⁸ ve bu makalenin konusunu oluşturan Koranza'da tespit edilen veriler, bölgenin Myken kültürüyle ilişkilerinin de yoğun olduğunu göstermiştir.

2.2. Geç Hellas IIC Dönemleri ve Çağdaş Seramik Malzeme

Araştırma sahası içinde GH IIC Dönemi arasına ait malzeme 121-15, 122-120 ve 122-119 numaralı parsellerde, yaklaşık 3000 m²'lik bir alanda bulunmuştur. Seramikler, açık ve soluk kırmızımsı kahve-turuncu renkte ve çok ince tanecikli mika içerikli hamurlu, krem renk astarlıdır. Bezeme rengi turuncuya çalan kahverengidir. Tespit edilebilen biçimler kâse, üzengi kulplu testi ve amphoradan oluşmaktadır. Bezemeler ise sınırlı yarım daire, iç içe daire, pendant, bant, rozet, girland, iç içe üçgen, dama tahtası, bant, sınırlı yarım daire ve dalgalı şeritten oluşur.

⁷⁹ Makalenin kalan bölümünde Geç Hellas "GH" şeklinde kısaltılacaktır.

⁸⁰ Herda 2020, 16-18.

⁸¹ Adiego 2007, 345-347; Hawkins 2013, 35-39.

⁸² Herda 2020, 16.

⁸³ Bu ismin ilk kez *Aššuva* koalisyonunda geçtiği belirtilmektedir (Herda 2020, 16). A. Herda, *Aššuva* ismin Myken Linear B tabletlerinde *A-si-wi-ya* olarak geçen ve Demir Çağı'nda Asia olarak bilinen coğrafi terimle aynı olduğunu düşünmektedir (Herda 2009, 50).

⁸⁴ Heinhold-Krahmer 1980.

⁸⁵ *Pariyana-Priene, Millawanda-Miletos, Wallarima-Hyllarima, Iyalanda-Alinda, Waliwanda-Alabanda, Hinduwa-Kindya, Utima-Idyma* gibi yerleşimler bu isim devamlılığına dair önemli örneklerdir (Hawkins 1998, 25-29).

⁸⁶ Herda 2009, 52.

⁸⁷ Günel 2010.

⁸⁸ Söğüt 2020, 490, fig. 2.

Bezemelelerden sınırlı yarım daire (kat. no. 1/FM 43) ve rozet/deniz anemonu (kat. no. 2/FM 27) bezemeli örnekler muhtemelen üzengi kulplu bir testinin omuz kısmındaki bant ile bağlantılı yarım daire sırası altında ve pendant motifi ile birlikte uygulanmıştır. Myken seramiğinin ayırt edici bezeme öğelerinden olan yarım daire etrafındaki iç içe yarım çember ve dışı noktalar ile süslü iç içe daire GH IIIC orta evresinden sonra görülen bilindik bezeme öğeleri arasındadır⁸⁹. Bezemeye sahip örnekler Lefkandi⁹⁰, Liman Tepe⁹¹ ve Çine-Tepecik Höyük'te bulunmuştur. Bizim örneğimiz, Tepecik Höyük buluntularında olduğu gibi, ince ikili yarım çember içinde yarım daire bezemesi ve etrafı noktalı iç içe yarım çember bezemesine sahiptir. Benzer uygulama özellikleri sebebi ile buluntumuzu GH IIIC erken ve orta evresine tarihliyoruz⁹². Rozet/deniz anemonu⁹³ bezemeli örnekleri de Çine-Tepecik Höyük⁹⁴ ve Tarsus Gözlükule⁹⁵ buluntularına göre GH III erken ve orta evrelerine tarihlenmektedir. A. Furumark bezeme için GH IIIC1 olarak tarihleme yapar⁹⁶.

Rozet bezemeli örnekler kapalı kap biçimlerinin yanı sıra, bir skyphos veya kratere ait olabilecek gövde üzerinde de tespit edilmiştir (kat. no. 3/FM 72). Bu örnekte dış yüz üzerinde kolye/saçaklı bant ve etrafı nokta ile çevrelenmiş rozet, iç yüzde bant bezeme ile birlikte uygulanmıştır. Hydias'ta bulunan amphoralar üzerinde benzerlerini gördüğümüz rozet bezemeli buluntular GH IIIC ve Submyken Dönemleri'ne tarihlenmiştir⁹⁷. Kolye bezemesi GH IIIC orta evresinde ortaya çıkar ve GH IIIC geç evresinde kapalı kap biçimlerinde Yunan anakarası ve ada yerleşimlerinde yaygın olarak uygulanan popüler bezeme haline gelip Submyken Dönemi'nde de uygulanması devam eder⁹⁸. Bezeme, GH IIIC geç evresinde Kikladlar ve Batı Anadolu'da görülmeye başlar⁹⁹.

Çalışmalarımız sırasında tespit ettiğimiz diğer bir bezeme türü girland bezemesidir (kat. no. 4). Rodos Ialysos'ta yapılan nekropol kazılarında bulunan, örneğimiz ile benzer şekilde koyu renk zemin üzerinde açık renk ile uygulanmış dalgalı çizgi ve girland bezemeli kulplu testiler, GH IIIC dönemi sonlarına tarihlenmiştir¹⁰⁰.

Alanda karşılaştığımız diğer bir bezeme grubunu da geometrik desenli örnekler oluşturmaktadır. Bu bezemelerden biri dar kenarlı ikizkenar üçgenin, içten, üçgenin dar kenarına paralel çizgiler ile bölünmesiyle oluşturulmuştur (kat. no. 5). Diagonal çizgi bezemeli üçgen örnekleri Enkomi, Kition ve Hala Sultan Tekkesi'nde bulunmuş, Geç Kıbrıs IIIA (MÖ 1125-1050) ve Kıbrıs-Geometrik IA (MÖ 1050-1000) tarihlenmiş örnekler kırmızımsı kahve renkten turuncumsu renge kadar olan skala içinde bezeme rengine sahiptir¹⁰¹. Belirtilen Kıbrıs buluntuları dışında benzer bezemeye sahip örnekler "Proto-Beyaz Boyalı" Kıbrıs seramiği içerisinde görülmektedir¹⁰². Rodos'ta da Kıbrıs kökenli malzeme üzerinde bu bezeme ile karşılaşmıştır¹⁰³. Tiryns kazılarında bulunan üzengi kulplu testiler üzerinde iç içe

⁸⁹ Furumark 1972, 345, Fig. 58; Günel 2010, 32-39.

⁹⁰ Popham v.d. 2006, Fig. 2.31: 6, 2.32:5, Pl. 53.21, 22.

⁹¹ Mangaloğlu-Votruba 2011, Fig. 14b.

⁹² Günel 2010, Fig. 8, 18; Günel – Herbordt 2014, Abb. 3-5.

⁹³ Deniz anemonu bezemesinin ilgili biçimi diğer başka bezeme unsurları ile birlikte uygulanmaktadır (Furumark 1972, 317, FM 27.14). Bu sebeple biz örneğimizi rozet olarak değerlendirmek istedik.

⁹⁴ Günel – Herbordt 2014, Abb. 4.

⁹⁵ Goldman 1956, Fig. 334, 1315b; Mountjoy 2005a, Fig. 14, 368.

⁹⁶ Furumark 1972, Fig. 40, 34.

⁹⁷ Benter 2010b, 671.

⁹⁸ Sherratt 1981, 579; Mountjoy 1993, 98, 110, 117; Mountjoy 2007, şek. 8.2.

⁹⁹ Mountjoy 2009a, 290, 293.

¹⁰⁰ Benzi 1988, Pl. 16a, T 87.

¹⁰¹ Mountjoy 2005b, 209, Fig. 29, 64, 66, Fig. 30, 69; Fischer – Bürge 2014, Fig. 29.6

¹⁰² Voskos – Knapp 2008, Fig. 11; Karageorghis – Raptou 2015, Fig. 11c; Kunsthistorisches Museum Wien, Antikensammlung, Inv. Nr. V 1447, V 1148, IV 1536.

¹⁰³ Bourogiannis 2012, Fig. 5.

yarım daire motifi ile birlikte Erken Demir Çağı'na ait tabakalarda tespit edilmiştir¹⁰⁴. Benzer nitelikte bezemeye sahip Erken Geometrik Dönem örnekleri Dirmil¹⁰⁵ ve Troya¹⁰⁶ kazılarında, Lidya geometrik örnekleri ise Sardes¹⁰⁷ kazılarında bulunmuştur. Ne var ki Dirmil, Troya ve Sardes örneklerinin hamur-astar özellikleri bizim örneğimizden çok farklıdır. Ayrıca Dirmil vazosunda bezeme bilinçli uygulanmamıştır. Troya ve Sardes örneklerinde ise diyagonal bezenmiş üçgen süsleme dizisi görülmektedir. Ayrıca Troya buluntusunda üçgenlerin çevresinde nokta dizisi bulunmaktadır. Bu sebeplerle söz konusu örneği Kıbrıs kökenli bir unsur olarak değerlendirerek, GH IIIC sonu ve Submyken Dönemi'ne tarihlenmek istiyoruz.

Araştırmalarımızda karşımıza çıkan bir diğer bezeme, dama tahtasıdır (kat. no. 6/FM 56). Mykenai ve Atina kazılarında¹⁰⁸ GH IIIC erken evresine ait tabakalarda dama tahtası bezemeli örnekler bulunmuştur¹⁰⁹. Türkiye'de Bademgediği Tepe kazılarında GH IIIC orta evresine ait tabaka¹¹⁰ ile Çine-Tepecik Höyüğü'nün GH IIIC erken ve orta evrelerinde benzer bezemeye sahip buluntular tespit edilmiştir¹¹¹. Yüzeysel araştırmalarımızda bant bezemeli örnekler ile de karşılaşmıştır (kat. no. 7-10). Bezemenin benzerleri Milet¹¹², Pilavtepe¹¹³ ve Çeşme Bağlararası¹¹⁴ kazılarının GH IIIC evresine ait tabakalarında bulunmuştur. Güneydoğu Ege'nin genelinde GH IIIB sonu ile GH IIIC Dönemi'ne tarihlenen kalathoslar ile benzer nitelikte örnekler bulunmaktadır¹¹⁵. Bizim buluntumuz Iasos buluntuları ile hem bezeme hem de hamur ve astar özelliği ile benzeşir¹¹⁶. Diğer bir bant bezemeli buluntumuz, Ialysos'ta bulunan tek kulplu testiler ile benzer hamur ve astar özelliklerine sahip, GH IIIC erken evresine tarihlenen gövde parçasıdır¹¹⁷ (kat. no. 11).

Krater, Myken seramiğinin tespit edildiği yerleşimlerde sevilen bir form olmasına karşın, çalışmamızda topladığımız malzeme içinde sadece bir tek örneği krater olarak tanımlamak mümkün olmuştur (kat. no. 12). Güneydoğu Ege'nin bilindik hamur ve astar niteliklerini sergileyen bu örneğin benzerleri, Iasos'ta GH IIIA2 ile GH IIIC orta evresi arasına¹¹⁸ ve Bademgediği Tepe'de GH IIIC Dönemi'ne tarihlenmiştir¹¹⁹.

Araştırmalarımızda karşımıza çıkan diğer bir bezeme biçimi bitişik bağlantılı yarım daire sırasıdır (kat. no. 13-16/ FM 42). Orta Hellas Dönem feston deseninden türetilmiş olan bu bezeme¹²⁰ popüleritesine GH IIIB ve IIIC Dönemleri'nde ulaşmıştır¹²¹. Birkaç farklı versiyonu bulunan bezemenin en basit uygulaması, yatay çizgi veya bant üzerinde tek sıra şeklindedir. Araştırmamızda tespit edilen buluntuların tümü bu en basit uygulama şekli ile yapılmıştır. Bezeme, örneklerimizde hem açık hem de kapalı biçimlerde kendisini gösterir. Tespit edilen

¹⁰⁴ Lis 2009, 214, Fig. 12.5.

¹⁰⁵ Özgünel 1976, 9, şek. 3.

¹⁰⁶ Chabot Aslan 2002, Pl. 2, 20, Pl 10, 65,

¹⁰⁷ Ramage v.d. 2021, Pl. 247, PC 69.

¹⁰⁸ Broneer 1939, Fig. 34.

¹⁰⁹ Peterson 2017, 169, Fig. 4.39.3.

¹¹⁰ Meriç – Mountjoy 2002, Fig. 3, 1.

¹¹¹ Günel 2008, Fig. 8c.

¹¹² Weickert v.d. 1960, Taf. 50. 1-2.

¹¹³ Benter 2010a, Fig. 7.17.

¹¹⁴ Aykurt 2010, 21, Fig. 21, 60-61.

¹¹⁵ Benzi – Graziadio 2013, Fig. 42-43.

¹¹⁶ Benzi 2005, Pl. LIV, a, m; Benzi 2019, Fig. 22d, 33b.

¹¹⁷ Mangani 2005-2007, Fig. 34.3-4.

¹¹⁸ Benzi 2005, 210, LIII, a, c, d, LVI c, d; Benzi 2019, Fig. 30.

¹¹⁹ Meriç – Mountjoy 2002, Fig. 7.

¹²⁰ Furumark 1972, 337.

¹²¹ Mountjoy 1986, 96, 123, 136-137, 158-159, 183.

buluntuların benzerleri Mykenai¹²² , Tarsus¹²³ ve çalışma bölgemize çok daha yakın Çine-Tepecik Höyük'te tespit edilen örnekler GH IIIC orta evresine tarihlenmiştir¹²⁴. Bulgularımız arasında yer alan kat. no. 15'in benzer bezemeli örneği Ekron'da¹²⁵ açık kabın iç yüzü üzerinde bulunmuş, Kıbrıs ile ilişkilendirilmiş GH IIIC Dönemi'ne tarihli malzeme içinde bir kontekste bulunmuştur. Kat. no. 14'ün benzer bezemeli örneği Enkomi'de IIIB erken dönemine tarihli (LC IIIA) zeminde GH IIIC orta 1-2 evresi (MÖ 1130-1090) ile çağdaş zemin üzerinde bulunmuştur¹²⁶.

Araştırmalarımızda karşılaştığımız diğer bir malzeme grubunu dokuma tezgâhı ağırlıkları ve ağırşaklar oluşturur. Bulunan ağırşaklar simetrik çift konik formludur (kat. no. 17-18). Benzer tipte ağırşaklara Beycesultan¹²⁷, Troya'nın VII a-b tabakalarında¹²⁸, Maydos Kilise Tepe¹²⁹ ve Pilav Tepe¹³⁰ buluntuları arasında rastlanır. Kat. no. 18 olarak kayıt ettiğimiz ağırşağın beyaz kil ile kaplı ve insize zikzak ve elmas bezemeli olması, buluntumuzu Beycesultan 5b tabakasında görülen GTÇ ağırşakları ile karşılaştırma olanağı sunar¹³¹. Alanda bulunan diğer grubu piramidal veya üçgen biçimli dokuma tezgâhı ağırlıkları oluşturur. Bu tipte ağırlıklar Batı Anadolu'nun hemen her yerinde ve oldukça uzun bir süre boyunca kullanılmıştır. Buluntularımız arasında görülen boyalı örnekler (kat. no. 19-20, 22) Beycesultan 5b tabakası, Troya VIIa¹³² ve Maydos Kilisetepe¹³³ tabakalarına ait buluntular ile benzerdir¹³⁴. Diğer bir piramidal biçimli tezgâh ağırlığının bir yüzü geniş diğer yüzü dar ve üst kısmı düz bitimlidir (kat. no. 21). Benzerleri Çine Tepecik Höyük kazılarında GH IIIC Myken seramik malzemesi ile birlikte bulunmuştur¹³⁵. Diğer bir örnek ise genellikle seramik gövdelerinden dönüştürülen disk biçimli tezgâh ağırlığıdır. Benzer tipte örnekler Çine Tepecik Höyük¹³⁶ ve Kuşaklı Höyük'te¹³⁷ bulunmuştur.

2.3. Protogeometrik Dönem ve Sonrasına Ait Seramik

Protogeometrik Dönem malzemesi dalgalı çizgi, çizgi kümesi, merdiven gibi Ege Bölgesi genelinde ve Karia Bölgesi'nde karşımıza çıkan bezeme unsurları ile süslüdür. Bu dönem bezemelerinden ilki üçgen dizisi/dalgalı şerit bezemeli seramik örneğidir (kat. no. 24). Bu bezemenin en erken tarihli örneklerinden birisinin GH IIIA1 evresine ait olduğu Miletos kazılarında tespit edilmiştir¹³⁸. Mykenai'de yapılan kazılarda GH IIIC erken ve orta evrelerinde bezemenin örnekleri görülmektedir¹³⁹. Myken seramiği üzerinde görülen uygulamada genellikle kapalı kap biçimleri tercih edilmiş olup şerit üzerinde yer alan üçgenler daha yuvarlak köşeli olarak boyanmıştır. Buna karşın, bizim buluntumuzda yer alan; içbükey gövde, keskin kenarlı üçgen bezemesi ve köşe aralıkları açılmış zikzak bezemesi Myken seramiği örneklerinden kolayca ayrılmaktadır. Sözü edilen nitelikte benzer malzeme, Lefkandi'nin geç ve Sub-Protogeometrik Dönem'e tarihlenen kâselerinde karşımıza

¹²² Koehl 2006, 60, Pl. 55, no. 1223.

¹²³ Mountjoy 2005a, Fig. 3, 8, 17.

¹²⁴ Günel 2010, Fig. 23.

¹²⁵ Dothan – Zukerman 2004, Fig. 5. 12, 9. 1-3.

¹²⁶ Mountjoy 2005b, Fig. 5, 13.

¹²⁷ Ergün 2020, tip B7.

¹²⁸ Blegen 1958, Fig. 213, 21, Fig 221, 34-257, VIIa Fig. 222, 36-181, VIIb, Fig. 257, 37-558, 37-668

¹²⁹ Yılmaz 2016b, Fig. 4, 6.

¹³⁰ Benter 2010a, Abb. 9,1.

¹³¹ Ergün 2020, Fig. 3 c.

¹³² Blegen 1958, Fig. 221, 37-88.

¹³³ Yılmaz 2016b, Fig. 6, 2.

¹³⁴ Ergün 2020, Fig. 10, 13.

¹³⁵ Yılmaz 2016a, Fig. 4, 3-4, 11-12.

¹³⁶ Yılmaz 2016a, Fig. 5, 36

¹³⁷ Bonacchi 2020, Fig. 18,7.

¹³⁸ Weickert v.d. 1960, Taf. 43, 2-3.

¹³⁹ Mountjoy 1986, Fig. 188, 223.

çıkmaktadır¹⁴⁰. Yunanistan örnekleri ile bizim örneğimiz arasındaki en büyük fark ise bezemenin bant içinde uygulanmamış olmasıdır¹⁴¹.

Çalışmamızda bir diğer buluntumuz (kat. no. 25-26) kulptan aşağı inen dalgalı çizgiler ile oluşturulan süslemedir. İthal ve yerel Myken seramiğinden itibaren Arkaik Dönem sonuna kadar çokça kullanılan bu bezemenin kraterler üzerinde uygulaması Doğu Ege Myken seramiğinin özgün örnekleri arasında olup, GH IIIB Dönemi sonuna tarihlenmiştir¹⁴². Ancak monokrom Lefkandi buluntuları GH IIIC orta evresine tarihlenmiştir¹⁴³. Bunun yanında bezemenin, kraterler üzerinde uygulanmasının devam ettiğini gösteren örnekler Lefkandi'de bulunmuş ve Protogeometrik Dönem'e tarihlendirilmiştir¹⁴⁴. Uygulama olarak Batı Anadolu Protogeometrik Dönem'de de devam eden bu motif, Karia Bölgesi'nde de sevilmiştir. Buluntumuz (kat. no. 25) hamur, astar ve bezeme rengi niteliklerine göre Termera buluntuları ile kıyaslanarak, Protogeometrik Dönem'e tarihlendirilmiştir¹⁴⁵. Diğer dalgalı çizgi bezeğine sahip buluntu (kat. no. 26) ise Limantepe/Klazomenai örnekleriyle benzerlik gösterir¹⁴⁶.

Myken seramiğinden Protogeometrik seramiğe miras kalan ve ilgili dönem içinde sevilen bir diğer bezek türü de genellikle kapların omuz üzerine uygulanmış olan çizgi kümesidir (kat. no. 27). Bunlardan Tarsus Gözlükule örneği Suriye ve Filistin buluntuları referans alınarak GH IIIC ve Submyken evresine¹⁴⁷, Atina Amalias kazıları örnekleri Submyken/Protogeometrik Dönem'e tarihlenmiştir¹⁴⁸. Lefkandia örneği ise Protogeometrik Dönem tabakalarında bulunmuştur¹⁴⁹.

Ionia'da, Limantepe/Klazomenai¹⁵⁰ Protogeometrik Dönem'e ve Artemision buluntuları MÖ 9. yüzyılın ilk yarısına tarihlenmiştir¹⁵¹. Milet örnekleri ise bizim örneğimizdeki gibi beşli çizgi kümesine sahip olup, Erken Protogeometrik Dönem'e tarihlenmiştir¹⁵².

Dirmil örneği vazo biçimi itibari ile Protogeometrik Dönem'in başlarına tarihlenmiştir¹⁵³. Fakat Dirmil örneği ile bizim buluntumuz arasında çizgi kümesinin hem çizgi kalınlığı hem de çizgi sıklığı bakımından dikkat çeken bir fark vardır. Bayraklı Höyüğü buluntuları ise Erken Geometrik Dönem'e¹⁵⁴ ve kesin bir aralıkla MÖ 9. yüzyılın 3. çeyreğine tarihlenmiştir¹⁵⁵. Ancak Bayraklı Höyüğü buluntusu bizim buluntumuza göre daha ince ve sekizli çizgilerden oluşan bezeğe sahipken, bizim örneğimizde böyle bir rakam vermek mümkün değildir.

Araştırmamızda tespit edilen bir diğer geometrik süsleme, merdiven bezedir (kat. no. 28). G. Bass, bu motif ile süslü Halikarnassos buluntularını Geç Protogeometrik Dönem'e tarihlenmiştir¹⁵⁶. Klazomenai buluntuları Euboea Protogeometrik örnekleri ile karşılaştırılmış ve MÖ 10. yüzyılın sonu ile 9. yüzyılın ilk çeyreğine

¹⁴⁰ Popham v.d. 1990, Pl. 13, 203-212.

¹⁴¹ Lemos 2002, 32.2, 39.7, 42.7.

¹⁴² Mountjoy 1998, 54, Fig. 11.

¹⁴³ Mountjoy 2009b, Fig. 2.1; Schofield 2009, Fig. 2.5.

¹⁴⁴ Popham v.d. 1990, Pl. 34, 570.

¹⁴⁵ Diler 2019, Fig. 13g.

¹⁴⁶ Aytaçlar 2004, Fig. 6.1; Vaessen 2014, Fig. 23.3.

¹⁴⁷ Goldman 1956, Fig. 337, 1350.

¹⁴⁸ Dimitriadou 2019, 28, Fig. 2.8a.

¹⁴⁹ Popham v.d. 1990, Pl. 31.

¹⁵⁰ Vaessen 2014, 23.2.

¹⁵¹ Kerschner 2017, 17, Abb. 4.

¹⁵² Weickert v.d. 1960, Taf. 52.3.

¹⁵³ Bass 1963, Pl. 84, Fig. 17; Özgünel 2006, Lev II, a.

¹⁵⁴ Akurgal 1997, Lev. 15 c, d.

¹⁵⁵ Özgünel 2003, Taf. 8, Abb. 3 a-c.

¹⁵⁶ Bass 1963, Fig. 16.

tarikhlenmiştir¹⁵⁷. Klazomenai nekropol buluntuları biraz daha geç bir tarihe Geç Protogeometrik evreye verilmiştir¹⁵⁸. Çalışmamızda, karşılaştığımız bir diğer buluntu da muhtemelen bir kratere ait gövde parçasıdır (kat. no. 34). Parça üzerinde bitişik nizamda yerleştirilmiş, ortasında küçük bir nokta bulunan, beşli, iç içe yarım daire seti bezemesi yer almaktadır. Söz konusu bezek alt ve üstten iki bant ile sınırlandırılmış olup, bezeme tüm kap yüzeyine göre dar alana sıkıştırılarak resmedilmiştir. Bu şekilde bezenmiş malzeme Knidos¹⁵⁹ ve Troya'da¹⁶⁰ Protogeometrik Dönem'e, Patara'da¹⁶¹ ise Erken Geometrik Dönem'e tarihlenmiştir.

Karia Bölgesi'nin çok güçlü bir Geometrik Dönem seramiği geleneği olmasına rağmen, araştırmalarımızda bu geleneğin izlerini takip edemedik. Arazide bulduğumuz örneklerden birincisi balık ağı desenli oinochoeye ait bir omuz parçasıdır (kat. no. 29). M. Bulba bu bezemeye sahip oinochoelerin Sub-Geometrik Dönem'den intikal ettiğini söyler¹⁶². Ancak köşelerden başlayan balık ağı betimi bizim buluntumuzu C. Özgünel tarafından yöresel üretim olarak nitelenen Bozukbağ oinochoeleriyle bezeme yönünden karşılaştırma ve MÖ 8. yüzyılın 2. yarısına tarihlene olanağı verir¹⁶³. Karia Bölgesi'nde geometrik gelenekten köklenen Sub-Geometrik Dönem'den Orientalizan Dönem'e ve nihayetinde Fikellura stiline ulaşan güçlü seramik geleneğinde¹⁶⁴ Sub-Geometrik'ten Orientalizan Dönem'e ve yaban keçisi stiline kadar sirayet eden bezeme tarzı, karın bölümü en geniş hattı etrafında geniş bir yatay bant ile karakterize edilebilir¹⁶⁵ (kat. no. 30). Araştırmalarımızda Orientalizan seramiğinde kullanılan tomurcuk? bezemesiyle ilişkili olabilecek tek bir parça bulunmuştur (kat. no. 31).

Arkaik Dönem'e ait buluntulardan biri, ince dalgalı çizgi bezekli gövde parçasıdır (kat. no. 32). Bu tip bezeme, Karia Bölgesi'nde olpe, skyphos ya da amphoriskoslar üzerinde, MÖ 8. yüzyılın ikinci yarısı ile MÖ 7. yüzyılın ilk yarısına ait örneklerde görülür¹⁶⁶. Efes Müzesi'nde muhafaza edilen örnek ile Beçin örneği bezeme yönünden buluntumuz ile benzer niteliktedir¹⁶⁷. Skyphos örneğinde görülen (kat. no. 33) zikzak bezemesi için Ege'nin batısındaki Lefkandi önemli bir buluntu yeridir¹⁶⁸. Batı Anadolu'da iki sıralı zikzak bezemesi Klazomenai'de Protogeometrik Dönem'e¹⁶⁹ ve Klaros'ta Orta Protogeometrik (MÖ 975-900/850) Dönem'e¹⁷⁰ tarihli kontekstlerde bulunmuştur. Ancak Karia'da Damlıboğaz, Belentepe ve Fethiye Müzesi'nde bulunan amphoriskoslar üzerindeki ikili ya da üçlü zikzak veya dalgalı çizgi bezeği sevilen bir motif olup, Geç Geometrik Dönem'e tarihlenmektedir¹⁷¹. Kafes bezeme etkisi uyandıran, bant ile sınırlanmış panel içinde, bitişik ikili zikzak veya dalgalı çizgi örneklerinden Kale-i Tavas/Tabae antik kentinde bulunanlar MÖ 7. yüzyılın başına tarihlenmiştir¹⁷². Bizim buluntumuzda da görülen kafes bezemesine yakınlaşan bitişik çizim yukarıda sayılan diğer Karia Bölgesi

¹⁵⁷ Aytaçlar 2004, 27, Fig. 14.1,2.

¹⁵⁸ Ulusoy 2010, 16, grave 39-40.

¹⁵⁹ Tozluca – Doksanaltı 2019, Fig. 4-6.

¹⁶⁰ Chabot Aslan 2002, 97, Pl. 1,1.

¹⁶¹ Kahya 2002, Fig. 8, no. 112.

¹⁶² Bulba 2010, 117, LO 10.

¹⁶³ Özgünel 2006, kat. 14, lev. XIII a2, kat. 15, lev. XIV a2.

¹⁶⁴ Bulba 2010, 95-120.

¹⁶⁵ Cook 1999, Figure 1, 4-5, 7-8.

¹⁶⁶ Bulba 2010, 140, Taf. 43, Sk14.

¹⁶⁷ Özgünel 2006, lev. XXII, g, g1; Polat 2009, 138, no. 1, 5.

¹⁶⁸ Popham v.d. 1990, Pl. 9, 16.

¹⁶⁹ Aytaçlar 2004, 27.

¹⁷⁰ Zunal 2016, 173.

¹⁷¹ Diler 2002, Fig. 8; Özgünel 2006, lev. XIX a, a1; Erdoğan – Aytaçlar 2012, Fig. 11.

¹⁷² Gürtekin-Demir ve Polat 2015, Fig. 7, nos. 35.

örneklerinden ayrılmaktadır. Bu sebeple biz de buluntumuzu Tabae buluntusu ile kıyaslayıp, MÖ 7. yüzyıla tarihlenmeyi öneriyoruz. Sahada tespit ettiğimiz diğer bir Arkaik Dönem'e ait örnek ise Kale-i Tavas/Tabae yüzey araştırmasında rastlanan ve Korinth seramiği imitasyonu olarak değerlendirilen grup ile benzer kâse gövde parçasıdır¹⁷³ (kat. no. 34).

2.4. Arkaik Dönem Mimari Terracottaları

Y. Boysal¹⁷⁴ tarafından Koranza'daki Apollon ve Artemis tapınaklarını bulmaya yönelik gerçekleştirilen kazı çalışmalarında tapınağın kendi yapısıyla ilgili herhangi bir duvar ve temel kalıntısına rastlanmamış ancak bu çalışmalarda açığa çıkarılan mimari *terracottalar* Koranza'nın daha farklı bir dönemine ışık tutmuştur¹⁷⁵. Bugün Bodrum Sualtı Arkeoloji Müzesi'nde korunan Koranza mimari *terracottalarının* 3 adet yanal sima plakası, 1 adet friz parçası, 1 adet antefiks ve 1 adet oluklu çörten parçasından oluştuğu tespit edilmiştir¹⁷⁶. 1970'li yıllarda Turgut İlkokulu'nda korunan bir başka mimari *terracotta*nın Koranza Apollon ve Artemis tapınaklarının erken evresine ait olabileceği düşünülmüş¹⁷⁷ ancak bugün Muğla Müzesi'nde korunan bu parçanın, son yapılan çalışmalarla, Koranza'daki çatılara değil, Hacıbayramlar¹⁷⁸ mimari *terracottalarına* ait bir parça olduğu belirlenmiştir¹⁷⁹.

Koranza'da ele geçen mimari *terracotta* parçaları, bu alanda üç farklı yapının varlığını ortaya koymuştur¹⁸⁰. Yanal simalardaki çörten oluklarının uzun tutulmasının bu yapıların duvarlarını yağmur sularından korumak için olduğu belirtilmiş ve bu nedenle yapıların sütun dizisiyle veya sundurma ile çevrili olmadığı sonucuna varılmıştır¹⁸¹. Bu verilere göre yapılar, taş temel üzerinde kerpiç duvarlı ve ahşap üst yapı olmalıdır. S. Akkurnaz, Koranza mimari *terracottalarının* Hacıbayramlar buluntuları ile paralellik taşıdığını ayrıca Euromos ve Miletos örnekleriyle de üslup birlikteliği ve atölye ilişkisi içinde olduğu belirtmiş¹⁸², benzer örneklerle yapılan karşılaştırmalar sonucunda Koranza mimari *terracottalarını* MÖ 510 civarına tarihlendirmiş¹⁸³.

Kısa süreli çalışmalar sonucu elde edilen az sayıdaki veri, MÖ 6. yüzyılda tapınak terasında bir takım imar faaliyetlerini belgelemekte ve sistemli kazı çalışmalarının yapılması durumunda hem Arkaik Dönem hem de Geç Klasik Dönem'deki imar faaliyetlerine yönelik daha kapsamlı verilerin elde edilebileceğini de göstermektedir. Mimari *terracottalar* sayesinde tapınak terasında tespit edilen üç yapının Apollon, Artemis ve Leto tapınaklarının erken evresine ait olup olamayacaklarının cevabını şu aşamada verebilmek mümkün değildir.

¹⁷³ Gürtekin-Demir ve Polat 2015, Fig. 9, nos. 36-38.

¹⁷⁴ Y. Boysal'ın 1969 yılında Bozukbağ ve Emirler'deki çalışmalarını, Lagina çevresindeki diğer nekropol alanları (Tırpan 1997a, 75-98) ve Koranza'daki çalışmalar izlemiştir.

¹⁷⁵ Boysal 1979, 390. Koranza mimari *terracottaları* ile ilgili detaylı değerlendirme için bkz. Akkurnaz 2015, 45-70.

¹⁷⁶ Akkurnaz 2015, 45.

¹⁷⁷ Şahin 1973, lev. V. 2.

¹⁷⁸ Hacıbayramlar Höyüğü veya Tepecik olarak bilinen alan 1960'lı yıllardan itibaren kaçak kazıcıların yoğun tahribatına uğramıştır. Kaçak kazıların artması üzerine ilk olarak 1965 yılında zamanın Bodrum Müzesi Müdürü Haluk Elbe tarafından incelemelerde bulunulan Höyük'teki ilk ve tek sistemli kazı, alandan çıkan mimari *terracottaların* yoğunluğunu fark eden Prof. Dr. Ümit Serdaroğlu tarafından 1971-1972 yıllarında gerçekleştirilmiştir (Serdaroğlu 1972, 77-84).

¹⁷⁹ Akkurnaz 2013, 145, Lev. 31, Fig. 1.

¹⁸⁰ Akkurnaz 2015, 59-60.

¹⁸¹ Akkurnaz 2015, 59-60.

¹⁸² Akkurnaz 2015, 60. Hem Hacıbayramlar hem de Koranza mimari *terracottaları* yayınlanmıştır. Bu iki merkezde tespit edilen verilerin paralellik gösterip göstermediği veya Euromos ve Miletos gibi merkezlerle üslup birlikteliği ve atölye ilişkisi içerisinde olup olmadığı bu çalışmanın kapsamında değildir.

¹⁸³ Akkurnaz 2015, 60.

2.5. Klasik ve Hellenistik Dönem

Köklük Mevkii'nde bulunan iki yazıt, Apollon ve Artemis'e adanan kutsal alanın yerini kesinleştirmiştir. Yazıtın çıktığı alandaki teras duvarları kutsal alanın varlığının arkeolojik kanıtı olarak değerlendirilmektedir. Ayrıca teras üzerindeki az sayıdaki mimari blok da kutsal alandaki yapılarla bağlantılı olarak değerlendirilmiştir. Koranza'da Geç Klasik ve Hellenistik dönemlerle ilişkilendirebileceğimiz önemli bir yapı grubunu mezarlar oluşturmaktadır. Mevcut veriler dâhilinde Koranza'da geniş bir *nekropolisten* bahsedemesek de bir yeraltı oda mezarı ile üç kaya mezarı, kentnin mezar mimarisi ve ölü gömme alışkanlıklarına dair önemli veriler sunmaktadır.

2.5.1. Kutsal Alan

Teras Duvarları

Köklük Mevkii'nde bulunan yazıtlar Apollon ve Artemis Kutsal Alanı'nın MÖ 4. yüzyıldaki varlığını ve konumunu doğrulamıştır. 1975 yılında, yazıtların çıktığı alanda tapınakları bulmaya yönelik yapılan kısa süreli arkeolojik kazı çalışmalarında, ana kayanın zemininin kabaca düzeltilmesi ile oluşturulan bir platform ve bu platforma inen merdivenler bulunmuştur¹⁸⁴. Ancak tapınağın kendi yapısıyla ilgili herhangi bir duvar ve temel kalıntısına rastlanmamıştır¹⁸⁵. Bu alanın kutsal alan olarak düzenlendiğini gösteren en önemli arkeolojik kanıt, kuzey ve batı yönlerde, bitki örtüsünün yoğun olduğu alanların dışında takip edilebilen teras duvarlarıdır. Bu duvarlar kutsal alanın sınırlandırırken aynı zamanda tapınaklar için Kayırlı Ovası ve Gökbel Dağı manzarasına hâkim, geniş bir teras oluşturmuştur. Tapınak terasını meydana getiren duvarlar batıda büyük boyutlu, *rektagonal* ve *trapezoidal* formda kesilmiş, bosajlı mermer bloklardan inşa edilmiştir (Fig. 2). Teras duvarları, belli aralıklarla yerleştirilerek, terası görsel açıdan vurgulayan payandalarla desteklenmiştir¹⁸⁶. Üst üste gelen bloklar, birbirleri üzerine bazen dik, bazen eğimli olarak yaslanmaktadır. Bazı blokların üst kısımlarının tektonik hareketlere önlem olacak şekilde kesilerek yuvalar oluşturulduğu ve üst sıraya ait blokların bu yuvalara oturtularak birbirlerini kilitledikleri görülmektedir. Duvarın kuzey cephesinde ise kullanılan blokların boyutları küçülmüş, bosaj azalmış ve *trapezoidal* kesim sadece bazı blokların yan yüzlerinde görülür hale gelmiştir (Fig. 3).

Koranza teras duvarlarının, MÖ 4. yüzyıl ortalarına tarihlendirilen yazıtın da etkisiyle Hekatomnid Hanedanlığı Dönemi'ne ait olabileceğine yönelik bir eğilim olmasına karşın, duvar örgü tekniği ile tapınak terasında bulunan ve MÖ 510 yıllarına tarihlendirilen mimari *terraccottaların* varlığı bu tarihlendirmeyi sorgulamamıza neden olmaktadır. Bu durumda teras duvarlarının tarihi ile ilgili olarak iki olasılığı irdelemek gerekmektedir. Bunlardan ilki tapınak terasının MÖ 4. yüzyılda Karia Bölgesi'ndeki pek çok merkezde görülen, Hekatomnid Hanedanlığı ile birlikte ortaya çıkan mimari canlanmanın bir ürünü olarak inşa edilmiş olabileceğidir. Diğer olasılık ise teras üzerindeki arkeolojik kazılarda bulunmuş olan

¹⁸⁴ Kısa süreli kazıların ardından bu alanda herhangi bir bilimsel çalışma yapılmamıştır. Söz konusu platform ve basamakları günümüzde görmek mümkün değildir, en iyimser yaklaşımla toprak altında kalmışlardır. Sadece 2021 yılı içinde Lagina'nın sadece 500 metre kuzeyindeki bu alanda iki büyük kaçak kazı faaliyeti gerçekleştirilmiştir. Tahribat devam etmektedir.

¹⁸⁵ Boysal 1979, 390.

¹⁸⁶ Gerga'da kutsal alanın doğusundaki benzer düzenleme için bkz. Held 2020, 481, Fig. 1. Pergamon Demeter Kutsal Alanı teras duvarlarındaki benzer bir uygulama söz konusudur (Radt 2002, 178, Fig. 126). Knidos Liman Agorası'nın (Dionysos Terası) kuzeyinde, mekânların gerisinde kalan teras duvarları ve Latmos Herakleiası Athena Latmia Kutsal Alanı'nın duvarları da payandalarla vurgulanmıştır.

mimari *terraccottalarla* bağlantılı olarak kutsal alan ve teras duvarlarının Geç Arkaik-Erken Klasik Dönem’de düzenlenmiş olabileceğidir.

Koranza’daki gibi terasların tapınak veya mezarlar için bir peyzaj oluşturulması, Hekatomnid Hanedanlığı’nın önemli özelliklerindedir¹⁸⁷. Mylasa’daki Uzunyuva Mezar Anıtı’nda, Halikarnassos’taki Maussolleion’da, Ares Kutsal Alanı’nda ve Maussollos Sarayı’nda, Labraunda’daki Zeus Kutsal Alanı’nda, Amyzon’daki Artemis Kutsal Alanı’nda ve Priene’deki Athena Tapınağı’nda bu durum çok belirgin şekilde vurgulanmıştır. Alanda bulunan yazıtlar da MÖ 4. yüzyılda buranın kutsal alan olarak kullanıldığını doğrular. Bölge genelinde Ionia Rönesansı¹⁸⁸ olarak adlandırılan süreçteki imar faaliyetlerinin Koranza’yı da kapsadığı düşünülebilir ve bu şartlarda tapınak terasının MÖ 4. yüzyılın ilk yarısında düzenlenmiş olduğu kabul edilebilir. Ancak her ne kadar duvar örgü tekniklerinden hareketle bir değerlendirme yapmak çok tutarlı sonuçlar içermese de Koranza teras duvarları ile söz konusu dönemde inşa edilen duvarlar arasında belirgin farklılıklar vardır. Halikarnassos, Myndos, Labraunda, Alabanda, Amyzon ve Alinda gibi merkezlerdeki teras duvarları ve tahkimat yapılarından anlaşıldığı üzere, Hekatomnid Hanedanlığı Dönemi’nde duvar örgü tekniklerinde belli bir standarda ulaşıldığı görülür¹⁸⁹. Buna göre söz konusu döneme ait duvarların ortak özelliği uzun rektagonal sıra blokları ve sıra blokları arasında önceleri dağınık daha sonra sistematik olarak yerleştirilen dar atkı/bağ taşlarından oluşan *isodomos* teknikte inşa edilmiş olmalarıdır. Ayrıca ilk olarak Maussollos zamanında görüldüğü ifade edilen ve MÖ 3. yüzyıl boyunca, hem teras duvarlarında¹⁹⁰ hem de kulelerin köşelerinde görülen “çift köşe bağı”¹⁹¹ tekniği de döneme özgü bir uygulama olarak dikkat çekmektedir¹⁹². Koranza’daki teras duvarları nitelikli bir işçiliğe sahip

¹⁸⁷ Pedersen 2020, 230.

¹⁸⁸ MÖ 387/6 yılındaki Kral Barışı’nın ardından Batı Anadolu hem ekonomik hem de politik ve stratejik anlamda çok büyük değişiklikler yaşamıştır. Bölgede oluşturulan istikrarlı yönetimin sonucunda Batı Anadolu’da tekrar büyük ölçekli yapılar inşa edilmeye başlanmıştır. Arkaik Dönem ion mimarisinin MÖ 4. yüzyılda yeniden doğuşu olarak yorumlanan ve bu nedenle “*Ionia Rönesansı*” olarak adlandırılan bu evrede, özellikle inşa faaliyetlerinde karakteristik bazı uygulamalar ön plana çıkmıştır. Bu uygulamaların Hekatomnidlerin öncülüğünde tüm Batı Anadolu’ya yayıldığı kabul edilmektedir (Pedersen 2020).

¹⁸⁹ Genel değerlendirme için bkz. McNicoll 1997, 15-45. Ayrıca Halikarnassos için bkz. Pedersen 1994; Pedersen 2010; Alinda için bkz. Konecny – Rugendorfer 2014.

¹⁹⁰ Bu teknik daha çok savunma yapılarında görülüyor olsa da Amyzon ve Labraunda’da teras duvarlarında da uygulanmıştır (Pedersen – Ruppe 2016, 565-566).

¹⁹¹ ‘Çift köşe bağı’ olarak isimlendirilen teknikte kulelerin inşasında kullanılan kesme taşlar bir ya da iki blok uzunlamasına (dizi) olacak şekilde bir sonraki ise diğerini kesip yapıyı daha sıkı ve güçlü kılacak şekilde duvar içine (atkı/bağ) doğru yerleştirilmiştir. Atkı/bağ taşları kulelerin köşelerinde her iki sırada bir yan yana yerleştirilir. Bu da karakteristik bir duvar işçiliği ya da tasarımını ortaya koyar (Pedersen 2001/2002, 109-116; Pedersen 2020, 232, Fig. 15)

¹⁹² Karia ve Ionia’daki taş ustalarının Halikarnassos’un surlarında başladıkları bu tasarımın en özel örneklerinden biri Myndos Kapısı’dır (Pedersen – Ruppe 2016, 563-564, Fig. 5). Anadolu ve yakın adalar dışında örneği bulunmayan (Pedersen – Ruppe 2016, 566) uygulamanın erken örnekleri Hekatomnid Hanedanlığı zamanındandır (Pedersen – Ruppe 2016, 566. dn. 10). Yeni ve daha erken bir örnek bulunmadıkça bu uygulamanın Maussollos zamanında, MÖ 370’lerde başladığı ancak sadece Hekatomnid Hanedanlığı zamanı ile sınırlı kalmayıp, MÖ 250/200 yıllarına kadar devam ettiği kabul edilir (Pedersen – Ruppe 2016, 566). ‘Çift köşe bağı’ tekniğinin uygulandığı kule örnekleri, Halikarnassos dışında Myndos (McNicoll 1997, Fig. 7), Alabanda (McNicoll 1997, Fig. 18-19) Alinda üst kalede (Pedersen 2009, 334-335; Pimouguet-Pederos 2000, 3.5, 3.6; Konecny – Rugendorfer 2014, 717, 719-720, Fig. 6b-c, 14), Euromos (Pedersen – Ruppe 2016, 565), Latmos Herakleiası (Pedersen 2004, Fig. 23), Theangela (Pedersen 2001/2002, 126), Kaunos (Pedersen 2001/2002, Fig. 19) savunma sisteminde; Labraunda (Karlsson v.d. 2011, 20-30, Fig. 7; Karlsson 2013, 262, Fig. 7-8.) ve Amyzon’daki (Robert – Robert 1983, Fig. 37) teras duvarlarında görülür. Bu merkezler dışında Teke Kale gözlem karakolunda (Paton – Myres 1896, Fig. 14), Karapınar’da (Henry 2012, 290-291) ve Yatağan Çine karayolunun 8. kilometresinde, karayolunun hemen doğusunda yer alan Kafaca’da bulunmaktadır.

olmakla birlikte yukarıda bahsedilen Hekatomnid Hanedanlığı Dönemi'ne özgü uygulamaların hiçbiri görülmez¹⁹³. Kutsal alanlar kent için dini amaçlı birer yapı olmaktan çok daha fazla anlama sahip olup, özellikle de Koranza gibi küçük yerleşimlerde halkı bir araya getiren en önemli mekân konumundadırlar. Bu nedenle yerleşim için bu kadar önemli olan kutsal alanın Hekatomnid Hanedanlığı Dönemi imar faaliyetleri çerçevesinde yapıldığını vurgulayan, döneme özgü karakteristik duvar işçiliğinin burada görülmesi beklenirdi. Bu beklentiye oluşturan bir diğer etken ise Koranza'nın hâkimiyet alanında, Koranza'ya nazaran daha küçük ve önemsiz bir merkez olan Zeytinköy'de dönemin duvar işçiliği ile ilgili bütün özellikleri taşıyan bir teras duvarının varlığıdır¹⁹⁴. Benzer durumlar Stratonikeia *teritoriumundan* pek çok alanla desteklenebilir. Hekatomnid Hanedanlığı Dönemi duvar işçilikleri ile Koranza teras duvarları arasındaki farklılıklar, Koranza teras duvarlarının daha erken bir tarihten olup olmayacağı yönündeki diğer olasılığı akla getirmektedir. Y. Boysal tarafından gerçekleştirilen kazı çalışmalarında bulunan mimari *terracottaların* üç farklı yapıya ait oldukları ve MÖ 510 yıllarına tarihlendirildiğini yukarıda belirtmiştik. Söz konusu üç yapının Apollon, Artemis ve Leto tapınakları ile ilişkili olup olmayacaklarını söylemek sistematik kazı çalışmaları yapılmadıkça zor olsa da söz konusu yapılar konumları itibarıyla bu alanın en azından Geç Arkaik-Erken Klasik Dönem'e kadar giden bir geçmişe sahip olduğunu düşündürür. Bu noktada teras duvarları da söz konusu dönemde gerçekleştirilen imar faaliyetlerinin bir parçası olabilir. Batı cephedeki bloklarda görülen kilitleme sistemi de Arkaik Dönem'de uygulanan bir teknik olup¹⁹⁵ Hekatomnid Hanedanlığı Dönemi'nin prestij yapılarında böylesi bir teknik görülmemektedir. Kapsamlı bir kazı çalışması yapılmadan nihai değerlendirme yapabilmek mümkün olmasa da yukarıda açıklanan gerekçelerden dolayı bizim fikrimiz –özellikle terasın batı cephesi için- teras duvarlarının Geç Arkaik-Erken Klasik Dönem'deki imar faaliyetleri çerçevesinde yapılmış olduğu yönündedir.

Terasın kuzey cephesinde duvarların payandalarla vurgulanması devam ederken batı cepheye kıyasla hem blok boyutlarında hem de blokların formlarında değişiklikler görülür. Batı cephede üst üste gelen bloklar birbirleri üzerine bazen dik, bazen eğimli olarak yaslanmakta iken, kuzey cephede blokların alt ve üst yüzeyleri düz kesilmiş olup, düzgün bir derz sırası takip edilebilmektedir. Ayrıca blokların birbirine kilitlendiklerini gösteren bir işçilik de bu cephede görülmez. Sadece bazı blokların yan yüzlerinin *trapezoidal* formda kesildiği görülmektedir. Duvar örgüsünde tespit edilen *trapezoidal* şekilde kesilmiş bloklar Hellenistik Dönem'in düzenli *isodomos* örgüsüyle de tezat oluşturur¹⁹⁶. Tüm bu farklılıklar, teras duvarındaki tamirat evresi ile ilişkili olup, *trapezoidal* blokların varlığı, söz konusu tamirat evresinin Hellenistik Dönem öncesinde yapıldığına işaret eder. Bu tespitlere göre teras duvarının kuzey cephesindeki düzenlemeler Geç Arkaik-Erken

¹⁹³ Koranza teras duvarlarındaki trapezoidal kesilmiş eğimli şekilde birleşen bloklar, kilitleme sistemi gibi özellikler MÖ 4. yüzyıla tarihlendirilen bazı savunma yapılarında görülse de bu işçilik genellikle surların göz önünde olmayan uzak bölgelerinde veya topoğrafyanın zorlaştığı bölümlerde tercih edilmiştir. Kent surununun temsili değeri ve estetik kaygılarıyla birlikte surun göz önündeki bölümlerinde döneme özgü daha düzenli bir işçilik söz konusudur.

¹⁹⁴ Büyükozer 2020, 46-47, Fig. 35.

¹⁹⁵ Cook v.d. 1998, 93, fig. 20, lev. IIa.

¹⁹⁶ Anadolu'da *poligonal* blokların duvar örgüsünde kullanımı bir süre daha devam ederken bir veya birden fazla yüzeyde yamuk kesimli bloklardan oluşan duvar örgüsüne Geç Klasik Dönem sonrasında çok sık rastlanmaz. Anadolu dışında, Koranza teras duvarının kuzey cephesindeki örgünün Hellenistik Dönem'deki bildiğimiz nadir kullanımlarından biri Delos'ta görülür. MÖ 3. yüzyıla tarihlendirilen Tiyatro ve Hipostyle Salon'un duvarlarında görülen bu işçilik Kyklad adalarına özgü bölgesel bir uygulama olarak açıklanmaktadır (Moretti 2015, 93-95, figs. 10-13).

Klasik Dönem'e tarihlendirilebilir. MÖ 4. yüzyıl ve hatta Roma İmparatorluk Dönemi'ndeki yazıtlar, Apollon ve Artemis kültünün devamlılığına işarettir. Kuzey ve batı cepheler arasındaki teknik farklılıklar tamirat evresi ile ilişkili olup, MÖ 4. yüzyıldaki imar faaliyetine işaret eder¹⁹⁷. Bu dönemde teras duvarları tamir edilmiş ve bu kapsamda tapınaklar da yeniden düzenlenmiş olabilir.

Fig. 2. Artemis ve Apollon Kutsal Alanı teras duvarı batı cephesi

Fig. 3. Artemis ve Apollon Kutsal Alanı teras duvarı kuzey cephesi

¹⁹⁷ MÖ 4. yüzyılda Hekate Kutsal Alanı'nda da imar faaliyetleri yapıldığı belirlenmiştir (Büyükozer 2018, 15-30).

Mimari Bloklar

Köklük Mevkii'nde, yöre halkı tarafından taşlı yol olarak adlandırılan bir yol vardır. Tamamen mermer blokların kırılması ile oluşturulan bu yol döşemesinde, profilli veya profilsiz çok sayıda mermer parça görülebilmektedir. Yolun her iki tarafında yer alan yığma taşlardan yapılmış sınır duvarlarında da mimari bloklar ile çok sayıda mermer parça vardır¹⁹⁸. Bunlar içinde bulunan Anadolu-ion tipi kaide parçaları ile ionik yivli sütun tamburları, Koranza'da ion düzeninde inşa edilmiş en az iki yapının varlığını ortaya koymaktadır.

Kz01 numaralı kaide parçasında sadece üst torusun bir kısmı, Kz02 numaralı kaide parçasında ise üst torus, apophyge ve yivlerin alt başlangıcı görülebilmektedir. Her iki parçada da torusun yüksekliği aynıdır. Tapınak terasında bulunan Kz03 numaralı sütun tamburu, alt kısmında üst torus ile birlikte işlenmiş olup, korunan kısımlarda torusun alt yarısının yatay yivli olduğu seçilebilmektedir. Söz konusu tamburdaki üst torusun yüksekliği, Kz01 ve Kz02 numaralı bloklarla aynıdır. Dolayısıyla bu üç örneğin aynı yapıya ait olduğu söylenebilir. Tapınak terasında bulunan Kz04 numaralı sütun tamburu parçası ile tapınak terasının doğusunda bulunan Kz05 numaralı sütun tamburunun ölçüleri Kz03 numaralı blok ile uyumludur. Alt çap ve üst çap ölçüleri, bu iki tamburun ikinci tamburlar olabileceğini göstermektedir.

Kz01 numaralı parça ile Kz02 numaralı parçanın tek bir tamburdan mı yoksa iki farklı tamburdan mı koştüğünü tespit etmek güçtür. Ancak, Kz03 numaralı sütun tamburu haricinde, aynı yapıya ait en az bir adet daha alt tamburun var olduğu söylenebilir. Bu durum, tapınak terasında in antis ya da prostylos planlı, ion düzeninde inşa edilmiş bir yapının varlığını ortaya koymasından önemlidir.

Kz01, Kz02 ve Kz03 numaralı örneklerde görülen en belirgin özellik, alt sütun tamburu ile birlikte işlenen üst torusun alt yarısının yatay yivlendirilmiş olmasıdır. Çünkü Arkaik Dönem'den itibaren Anadolu-ion tipi kaidelerde, çoğunlukla sütun tamburu ile birlikte çalışılan üst torusun tüm yüzeyi yatay yivlidir. Koranza kaidesinde ise sadece torusun alt yarısına dört sıra halinde yatay yiv işlenmiştir. Bu yönüyle kaide MÖ 4. yüzyıl ortalarına tarihlenen Priene Athena Polias Tapınağı ile benzerdir¹⁹⁹. Bir diğer benzer örnek ise tarihi tartışmalı olan Milet Heroon I'nin Anadolu-ion tipi kaideleridir²⁰⁰ ancak Milet örneğinde üç yatay yiv vardır. Torustaki yivlerin özenli işçiliği ve yiv geçişlerinin ince hatlarla belirginleştirilmesi gibi özellikler de yine Priene Athena Polias Tapınağı'nın kaidelerini anımsatmaktadır. Bu durum, Koranza'daki ionik yapının Priene Athena Polias Tapınağı'ndan etkilenmiş olabileceği düşüncesini doğurmaktadır.

Koranza'da, tapınak terasında bulunan bir diğer tambur parçası, 56 cm'lik çapı ile yukarıda sözü edilen üç tamburdan ayrılmaktadır. Kz06 numaralı bu tambur, tapınak terasında ikinci bir ion düzenli yapının var olabileceğini göstermektedir. Bu yapı diğerinden biraz daha büyük boyutludur.

Tapınak terasında bulunan dış sıralı ionik geison bloğunda (Kz07) dış genişliği 8,2 cm, dış yüksekliği 13,3 cm, dış derinliği 13 cm, dış aralığı ise 4,5 cm'dir. Dış sıralarının bitiminde yer alan geison soffitine lesbos kymationu işlenmiş ancak

¹⁹⁸ Bu duvarlar daha dikkatli bir şekilde ayıklandığı takdirde, kentteki yapılara ait daha fazla veri elde edileceği kesindir.

¹⁹⁹ Wiegand – Schrader 1904, 88-89, Fig. 54, 57-58.

²⁰⁰ Heroon, Th. Wiegand ve A. von Salis tarafından MÖ 4. yüzyıla (Wiegand 1906, 36-38; von Salis 1910, 124-125), G. Kleiner tarafından Erken Hellenistik Dönem'e (Kleiner 1968, 129-130), W. Müller-Wiener tarafından ise MÖ 2. yüzyıl sonu-1. yüzyıl başına tarihlendirilmiştir (Müller-Wiener 1985, 16-23).

bezeme büyük oranda tahrip olmuştur. Geison kısmı fazlaca tahrip olan blokta geison tacı seçilememektedir.

Tapınak terasında lento bloğunun ters yerleştirilmesiyle oluşturulmuş bir kapı eşiği vardır (Kz08). 270 cm uzunluğundaki blok, büyük boyutu ve kaliteli işçiliğiyle dikkat çekmektedir. Mevcut durumuna göre lentonun yerleştirildiği kapı açıklığı 160 cm genişliğe sahip iki kanatlı bir kapı ile kapatılmıştır. Lento bloğunun etrafında açılan kaçak kazı çukurunda bir adet basamak bloğu vardır (Kz09). Yüzeyindeki anathyrosise göre basamak genişliği 38 cm'dir. Bu mimari blokların tapınaklarla ilişkisini belirlemek güç olsa da hem boyutları hem de kaliteli işçilikleri, bunların tapınaklarla ya da kutsal alanın giriş kısmıyla bağdaştırılabileceğini göstermektedir.

Koranza'daki tapınak terasında bulunan mimari bloklar, bu alanda en az iki adet ion düzeninde inşa edilmiş yapının varlığına işaret etmektedir. Kz01-Kz05 numaralı kaide parçaları ve sütun tamburları ise Koranza'daki kutsal alanda MÖ 510 civarında inşa edilen kerpiç duvarlı, pişmiş toprak üst yapı elemanlarına sahip tapınaklardan en az birisinin MÖ 4. yüzyılın 2. yarısındaki bir zaman diliminde mermer yapı malzemesi kullanılarak, ion düzeninde yenilendiğini düşündürmektedir.

2.5.1.1. Buluntular

Tapınak terasında Hellenistik Dönem'e tarihlendirilen seramiklerin yanı sıra *terracotta* figürin başı ve *terracotta* figürine ait bir kol parçası ile bir adet konik formlu ağırşak ve MÖ 323-319²⁰¹ yıllarına tarihlendirilen bir sikke²⁰² bulunmuştur²⁰³.

Figürin Parçaları ve Küçük Buluntular

Figürin Başı

Koranza, Artemis ve Apollon Kutsal Alanı'nda bulunan eser, başörtülü bir kadının betimlendiği pişmiş toprak figüre ait bir baş parçasıdır²⁰⁴. Baş, boynun bir kısmını da içerecek şekilde, gövdeye birleştiği yerden kırılmıştır (Fig. 4). Yüzeyinde hafif atıklar ve başörtüsünün tepe noktasında da küçük bir kırık mevcuttur. Yıpranmaya bağlı olarak herhangi bir boya/boyama izi de korunamamıştır. Baş, alışılagelmiş olduğu üzere ön ve arka kısım olarak çift kalıp tekniğinde yapılmıştır ve sağ yanında hafif bir birleşme izi görülebilmektedir. Başörtüsü, başın arka-üst kısmını örtecek şekilde ele alınmış olup, sağ yanağın büyük bir bölümünü, burnun alt tarafını, sol yanağın ise alt kısmını ve çene ile boynun tamamını kapatacak şekilde işlenmiştir. Başın arka kısmındaki kumaşın -kalıbın fazla kullanılmasına bağlı olarak, ya da yüzey buluntusu olduğu için zamanla oluşan tahribatın etkisiyle veya bu tipteki eserlerin kimilerinde olduğu gibi, ön kısma daha fazla önem verilmesi, arka kısmın daha sade ele alınması olasılıkları nedeniyle- nispeten düz/kıvrımsız oluşu dikkati çekmektedir. Figüre sol yanından bakıldığında, başın sağından soluna doğru çekilen kumaşın, yukarıdan aşağıya dik olarak inen kısmın üzerine yerleştirilecek şekilde, hafif eğimli ve yatay olarak ele alındığı görülmektedir. Bu zıt düzenleme ile kumaşa bir hareketlilik kazandırılmıştır.

²⁰¹ Sikkeyi değerlendiren, Pamukkale Üniversitesi doktora öğrencisi Emin Sarız'e teşekkür ederiz.

²⁰² Sikke MÖ 323-319 (III. Aleksandros) yıllarına tarihlendirilmiş olup Milet sikkesidir. Ön yüz: Aslan postlu Herakles başı, sağa. Arka yüz: ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ, sadak içinde yay ve lobut, altta başak (Price 1991, 2102, 2102A).

²⁰³ 2018 yılı çalışmalarında tespit edilen *terracotta* figürin parçaları, bir sikke ve bir ağırşak Muğla Müze Müdürlüğü'ne teslim edilmiştir.

²⁰⁴ Ölçüleri: Yükseklik: 4,5 cm, Geni: 3 cm

Gür ve yüksek plastikiteye sahip saçlar, alnın hemen hemen ortasından ikiye ayrılmış, burada hacimli ve geniş bir dalga sırası açıkta kalacak biçimde verilmiş, geri kalan -arka- kısmı ise örtünün içerisinde kalmıştır. Eserin yüzeyindeki yıpranmaya rağmen, saçtan, başı hafifçe gevşek bir şekilde kapatan örtüye geçişteki ayrımın son derece ustaca yapıldığı, yani kumaş ve saçların birbirinden çok gerçekçi bir şekilde ayrıldığı gözden kaçmamaktadır. Bombeli oval bir alın, belirgin kaş kemikleri ve şişkin etli göz kapakları ile dalgınca ifadelendirilmiş gözleri dikkati çekmektedir. Her ne kadar yüzün alt kısmı örtünün içinde kalsa da, aşağıya doğru daralan oval bir şekle sahip olduğu anlaşılmaktadır. Bu kadınsı fizyonomik detaylar, Hellenistik Dönem için beklenen standartlardır.

Fig. 4. Figürine ait baş

Koranza figürininin boyundan aşağı kısmı ne yazık ki mevcut olmadığından, alt kısım ve gövde hakkında kesin bir hükme varmak zor olsa da benzer örnekler ışığında ve kumaşın sarılış-örtünüş biçimi dikkate alınarak, örtünün kalyptra veya flammeum değil de manto/himation ve hatta pharosun devamı olduğunu söylemek mümkündür. Bu şekilde ele alınmış yani himation/pharosunu aynı zamanda bir başörtüsü olarak kullanan kadınların kimileri başları tamamen örtülü, hatta çene, ağız ve burun dahi kapatılmış olarak işlenirken, kimileri de Koranza örneğinde olduğu gibi saçların ön kısmında kalan tutamları açıkta bırakacak ancak yüzün bazı bölümlerini kapatacak şekilde betimlenmişlerdir. Koranza eseri, gerek başörtülü ele alınması ve kumaş işlenişi gerekse de saç biçimi ve yüzünün fizyonomisi ile British Museum²⁰⁵ ve Musée du Louvre²⁰⁶ koleksiyonunda bulunan Kıbrıs kökenli eserlerle oldukça benzerdir. Hellenistik Dönem içinde değerlendirilen bu eserlerden bazıları, yüz ifadesinin veriliş biçimi bakımından da yakın benzerlik göstermektedir²⁰⁷. Priene Demeter Kutsal Alanı'nda bulunan ve MÖ 2. yüzyıla tarihlendirilen figürinler arasında, çenenin kapalı olması ve başörtüsünün tepe noktasında oluşturulan küçük sivri üçgen bakımından Koranza örneğiyle yakın benzerlik gösteren eserler de vardır²⁰⁸. Pergamon kazılarında da başlarını örtmüş kadın figürinlerine ait parçalar bulunmuştur²⁰⁹. MÖ 3.-2. yüzyıllara tarihlendirilen bu örneklerin bir kısmı ağız ve çeneyi örtme biçimi, bir kısmı ise başörtüsünün tepe noktasındaki üçgen nedeniyle Koranza figürininden ayrılmaktadır.

²⁰⁵ Burn – Higgins 2001, 276, pl. 149, Fig. 2920-2922. Olasılıkla Larnaka yakınlarındaki Artemis Paralia Kutsal Alanı'ndan çıkarılmış olan bu figürinlerin, Kıbrıs'taki Kitium (Citium-Kition) antik kentinin ana tanrıçası ile de ilişkili olabileceği düşünülmüştür ve bu tanrıçanın MÖ 4. yüzyıl sonlarından Hellenistik Dönem'e kadar uzanan ve Grek etkisi altında yapılmış ardılları olarak görülebileceği ifade edilmiştir.

²⁰⁶ Heuzey 1923, 182-183, Pl. XVII, Fig. 2. Kitabın basıldığı dönem itibarıyla, fotoğraf yerine güzel bir çizimi mevcut olan eserin, sadece belden üst kısmı korunabilmiştir. Bu kez bir *thron* üzerinde oturduğu görülen bu figür de yine buluntu yeri dolayısıyla Kitium ana tanrıçası ile ilişkilendirilmiş ve *throna* oturmuş olması nedeniyle tanrıçanın kendisi olabileceği söylenmiştir. Burada başını örttüğü örtü, manto ya da *himation* olarak değil de bir *calyptra* (kalyptra) olarak tanımlanmıştır. Ayrıca alanında yazılmış ilk kaynaklardan biri olan bu kaynakta figürün "*hiératique*" grubu yani rahipler-rahibeler-dindarlar sınıfı içerisinde ele alınmış olması dikkat çekicidir.

²⁰⁷ Burn – Higgins 2001, 276, pl. 149, Fig. 2922.

²⁰⁸ Rumscheid 2006, 450, kat. nr. 133, 181-182, 184-185, 187, Taf. 58, Fig. 2; Taf. 75, Fig. 1-4, 6-8; Taf. 76, Fig. 5-6.

²⁰⁹ Töpperwein 1976, 19, 203, Taf. 6, Fig. 41; 68-69, 221, taf. 45, Fig. 294-297, 299-300; 69-70, 222, taf. 46, Fig. 301-305, 307-310.

Başörtülü kadınlar, bazen bir kompozisyonun parçası bazen de birlikte oturur vaziyette görülebilmektedir²¹⁰ ancak Koranza örneği, başın konumlandırılışı itibarıyla ve benzer örnekler ışığında, tek başına ele alınmış bir kadın gibi görünmektedir. Diğer bir deyişle, başlarını örtmüş kadınların ele alındığı ikili grup halinde pişmiş toprak eserler olmasına rağmen²¹¹, manto/himation/pharos ile örtünme açısından Koranza örneğiyle benzerlikler arz eden ve tek başına ele alınan kadın figürleri de çoğunluktadır. Genellikle “başörtülü kadınlar” olarak tanımlanan bu tipte örtünmüş kadınlar, bazı araştırmacılar tarafından “Capite Velatolu Kadınlar”²¹² olarak da anılmıştır. Terminolojik farklılık dışında kastedilen bu iki tip arasında fark yoktur. Dans etsin ya da etmesin, başları Koranza eseriyle benzeşecek şekilde kapatılmış kadınlardan bazılarının -genellikle buluntu yeri itibarıyla- Demeter kültüyle²¹³, kimilerinin ise başlarında Dionysos ile ilişkilendirilebilecek bitkisel süsler taşıması nedeniyle Dionysos kültüyle²¹⁴ ya da yine buluntu yeri²¹⁵ veya kompozisyonu göz önüne alındığında Artemis ile ilişkilendirildiği görülür. Bazıları ise günlük yaşamları içerisinde, herhangi bir sebeple dışarı çıkan, evli oldukları için başlarını örten, varıl ve seçkin olmaları sayesinde zengin kumaşlarla örtünen, özetle toplumsal yaşamın kendilerine biçtiği roller doğrultusunda hareket eden sıradan kadınlardır.

Ne yazık ki Koranza eserinin boyundan aşağısı korunamamış olduğundan, kendisinin nasıl bir duruş sergilediği, vücut hareketleri itibari ile durgun mu yoksa hareketli mi ele alındığı, oturur pozisyonda mı yoksa ayakta mı olduğu, ellerinde yaptığı işi yansıtacak herhangi bir nesne olup olmadığı gibi sorular cevapsız kalmaktadır. Ancak, benzer buluntular ve kıyaslama örnekleri sayesinde Koranzalı kadının, dalgın ve hülyalı bakışları ile ağırbaşlı ve dindar bir hanım veya günlük yaşantısı içerisinde sokağa çıkmış, sosyal hayata karışmış muteber bir kadın olma ihtimali daha yakın durmaktadır. Figürin başının, Koranza antik kentindeki Artemis ve Apollon Kutsal Alanı’nda bulunması nedeniyle, bir adak heykelciğine ait olduğu düşünülebilir. Alanda gerçekleştirilecek çalışmalar veya kazılar sayesinde, benzer örneklerine rastlanması ve bunun bir deposit buluntusu olup olmadığının anlaşılması mümkündür. Koranza figürini, stil özellikleri ve benzer örneklerle yapılan kıyaslamalar sayesinde Hellenistik Dönem’e, MÖ 3. yüzyıl ile MÖ 2. yüzyılın ilk yarısı arasındaki zaman dilimine tarihlendirilebilir.

Figürine Ait El

2018 yılı yüzey araştırmasında, Koranza antik kentindeki Artemis ve Apollon Kutsal Alanı’nda bulunmuştur. *Terracotta* bir figürine ait 3 cm yüksekliğe sahip sol el parçası, bileği, bileğin biraz üstünü ve giysi kumaşının bir kısmını da içerecek şekilde kırılmıştır (Fig. 5). Üzerinde herhangi bir boya kalıntısı görülmemektedir. Kalıp yapımıdır.

Başparmak ve işaret parmağının bir kısmı korunabilmiş, diğer parmaklar ne yazık ki tahrip olmuşlardır. Elin üst kısmının yumuşak ve dolgun olmasının yanı sıra feminen duruşu nedeniyle de bir kadın figürüne ait olduğu söylenebilir. Gelişinden ve duruşundan hareketle, parmakların hafifçe içe bükülecek şekilde, giysi kumaşını ve/veya bir nesneyi kavramış şekilde ele alınmış olduğu anlaşılmaktadır. İşaret ve başparmak arasında

Fig. 5. Figürine ait el

²¹⁰ Şare-Ağtürk – Aslan 2015, 42, 75, Fig. 13.

²¹¹ Bol 1999, 23, 24, Taf. 2, Fig. 3.

²¹² Rumscheid 2006, 244 vd., 448 vd.

²¹³ Rumscheid, 2006, 450 vd.

²¹⁴ Galt 1931, 374 vd.

²¹⁵ Burn – Higgins 2001, 276; Heuzey 1923, 182-183.

kalan kısımda görülen ufak detaylar, kavranan şeyin sadece giysi kumaşı olmayabileceğini, o kısımda başka bir nesnenin de tutulmuş olabileceğini göstermektedir. İlk bakışta, başka bir eli, yani ikinci bir figürün kendisine doğru uzatılmış sağ elini tuttuğu, söz konusu kısımların da diğer figürün parmakları olduğu düşünülse de işleniş tarzı ve daha da önemlisi, ikonografik unsurlar bu ihtimali zayıflatmaktadır: yakın pozisyonda, grup olarak ya da ikili kompozisyonlar halinde ele alınan figürler biliniyor olsa da²¹⁶ bu şekilde bir el ele tutuşma örneğine rastlanmamıştır. Özellikle başka bir figürün elini böylesine kendi gövdesine yapıştırırcasına bastırarak tutan bir örnek bilinmez zira Koranza örneği, vücuda yapışık bir halde işlenen bir el parçasıdır; yani el, vücuttan ileriye ya da geriye doğru uzatılmamış, vücuttan çözülmemiş bir pozisyonadadır. Gelişi itibarıyla da tam yere doğru eğilmediği, vücudun ön kısmına, göbek kısmının altına doğru hafifçe çekilerek yerleştirildiği anlaşılmaktadır. Tutulan nesnenin kavisli-kıvrımlı hali, bir plektron olduğunu düşündürse de ikili bölümlene plektron olma ihtimalini de zayıflatmaktadır. Benzer örnekler ışığında²¹⁷ Crotala türünde bir müzik aleti olabileceği düşünülse de bu kez fazla eğimli olması bu ihtimali güçleştirmektedir.

Bilek ve üstünde korunabilmiş kısımlarda görülen kıvrım bolluğu, kavranan giysinin manto/himation olduğunu düşündürmektedir. Gerçekçi kıvrımlar, kimi yerlerde sık, kimi yerlerde düz alanlar yaratacak şekilde ele alınmışlardır. Yumuşak dökümlü kumaş, elin pozisyonunu desteklemekte, yani gövdeye doğru hafif eğimli bir şekilde alta doğru uzatıldığını göstermektedir. Bu yüksek plastikite ve kumaşların vücudun ya da organların hareketlerini desteklemesi, Hellenistik Dönem'de tercih edilen kumaş işlenişleridir. Küçük bir kısmı korunabilmiş olsa da yüksek bir işçiliğe sahip, devrin yetenekli ustalarınca şekillendirilen nitelikli bir eser olduğu hemen göze çarpmaktadır. Özellikle tenden kumaşa geçişteki ayırım son derece belirgin ve canlıdır. Bu şekilde, bol kumaşlı giysilerinin fazla kumaşlarını tutan kadınlar, büyük ve küçük plastik sanatlarda yaygın bir şekilde tercih edilmişlerdir²¹⁸. Eserin gerçekçi ve canlı ele alınan kıvrımları, MÖ 1. yüzyıla inmeye uygun görünmemektedir. MÖ 3. ve 2. yüzyıl boyunca görülen koroplastik örneklerden²¹⁹ de hareketle, eserimizi MÖ 3. yüzyıl civarına, en geç MÖ 2. yüzyıl başlarına tarihlemek uygun olacaktır.

2.5.2. Mezarlar

2.5.2.1. Yeraltı Oda Mezarı (Fig. 6)

Güneyden kuzeye devam eden eğimli topoğrafyanın sonlandığı 121/14 numaralı parselde²²⁰, Lagina kazı ekibi tarafından 1995 yılında temizliği yapılan ancak çok

²¹⁶ Bol 1999, Taf. 2, Fig. 3-5; Mandel 1999, Taf. 64, Fig. 3-4; Taf. 65, Fig. 3-4; Taf. 66, Fig. 1-4.

²¹⁷ Piccioni 2018, 342, Fig. 7. Burada ele alınan örnek, duruş ya da giyiniş açısından örneğimizle benzerlik göstermez ancak elinde *crotala* tutan koroplastik eserlere bir örnektir.

²¹⁸ Kumaşın çok canlı, adeta geçmiş gibi yumuşak ve niteliğini ele verircesine dolgun, vücudun ve organların hareketlerini destekler vaziyette ve zıt nitelikteki kıvrımların çok iyi bir uyum içerisinde ele alındıklarının büyük plastikteki benzer örnekleri, orijinali MÖ 300 civarına tarihlenen Antakya Tykhesi'nin özellikle de Budapeşte repliğinin arkaya doğru uzatılan sağ elinin bileğine dökülen kıvrımlar (Ridgway 1990, 233, Pl. 116a-b) ve Musa Polihymnia'nın Roma-Muse Conservatori'de sergilenen güzel bir repliğinde (Ridgway 1990, 257, Pl. 134) görülmektedir. Bu tip, MÖ 2. yüzyıl başlarından sonlarına kadar bir zaman aralığına tarihlendirilen Arkhelaos Kabartması'ndaki Polihymnia örnek alınarak yapılmış olup, Arkhelaos'un da daha erken bir dönemdeki öncüllerinden esinlenmiş olabileceği düşünülmüştür.

²¹⁹ Kleiner 1984, 108, Taf. 14 a-c. Burada görülen örnekler, tüm korunabilmiş örneklerdir. Ancak eserimiz, bileğin hemen üstünden kırılmış olduğu için kumaşın devamının bu örneklerle aynı şekilde devam edip etmediğini anlayabilmek mümkün değildir. Buna karşın, kumaşların gelişi ve dökümlü ele alınışları, örneğimizle benzerlikler arz etmektedir.

²²⁰ 2018 yılı çalışmalarında Tapu Kadastro Genel Müdürlüğü'nün veri tabanında bu parselin numarası 1976 idi.

daha öncesinde kaçak kazılarla tahrip edilen bir oda mezar bulunmaktadır²²¹. Mezarın inşasında bölgenin jeolojik yapısına uygun olarak kireçtaşı ve konglomera bloklar kullanılmış, mezar odasındaki iki tekne ve kapakları için mermer tercih edilmiştir. *Vestibulum* ve tek gömü odasından oluşan mezar, doğu-batı doğrultulu konumlandırılmış olup, girişi batıdadır. Giriş kısmı söve bloklarına yaslandırılan bir plaka ile kapatılmıştır. Her iki tarafta da yukarıya doğru daralan söve blokları, eşik taşı olarak kullanılan dörtgen bir blok üzerine oturmaktadır. Mezarın girişini *vestibulum* olarak adlandırılan bir ara mekân takip eder. *Vestibulum* duvarları hafifçe yukarıya doğru daralan bir formda olup, dört sıra *isodomos* örgüye sahiptir. Tavan, her biri kuzey-güney doğrultulu dört yatay monolit bloktan oluşmaktadır. 1995 yılındaki temizlik çalışmalarında bu bölümün zemininde plaka taşlardan bir döşeme olduğu anlaşılmıştır²²².

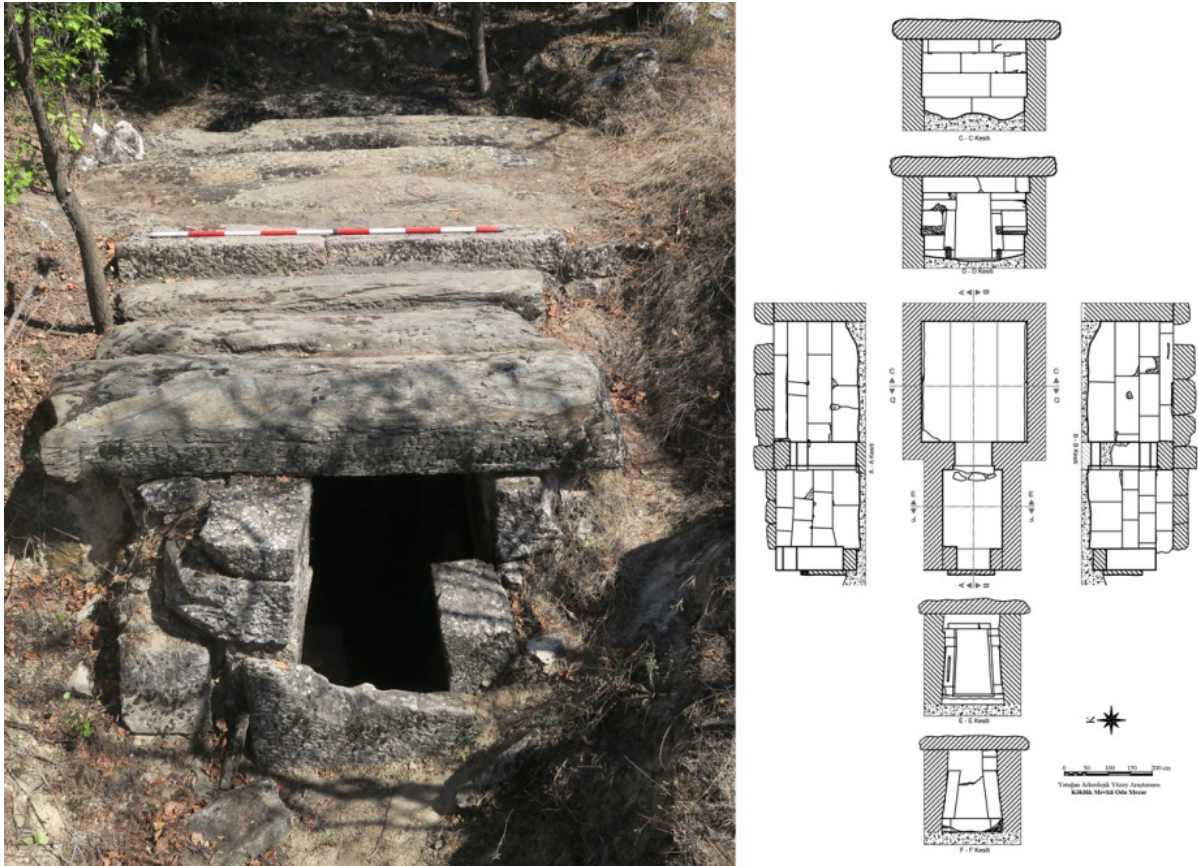

Fig. 6. Koranza yer altı oda mezarı

Karia Bölgesi'nde dağınık olmakla birlikte bölgenin tamamında bu tip yeraltına inşa edilmiş mezar odaları bilinmektedir. Bu mezar tipi, bölgenin yönetim merkezleri dışındaki çoğu *nekropolde*, yalnızca birer örnekle temsil edilmektedir²²³. Bu türden mezarın daha çok bulunduğu kentler Kariyalı güçlerin merkezi ile yakından ilişkili

²²¹ Mezarındaki çalışmalar bir rapor niteliğinde sunulmuş, detaylı değerlendirme yapılmamıştır (Tırpan 1997b, 313-320). Söz konusu raporda mezarın Yayalar Mevkii'nde olduğu belirtilmiş olsa da mevcut kayıtlarda bölge Köklük Mevkii olarak geçmektedir. 1970'li yıllarda Lagina çevresinde kazı çalışmaları yapan Y. Boysal'ın kayıtlarında da bölgeden Köklük Mevkii olarak bahsedilmektedir. Mezar mimarisinin kapsamlı değerlendirmesi için bkz. Büyükozer 2020, 26-28, 31-36, Fig. 2-7.

²²² Tırpan 1997b, 315.

²²³ Tek örnek bulunan merkezler, Alabanda, Alaçam, Alinda, Elmacık, Altıntaş, Hyllarima, Kaunos, Labraunda, Mutat Tepesi ve Teke Kale'dir. Bu örneklerle Koranza, Taşkesik ve Gökgedik örneklerini de eklememiz gerekmektedir (Büyükozer 2020, 26-41).

olup, Mylasa'da dört, Beçin'de üç, Halikarnassos'ta iki tanedir²²⁴. Bu durum mezarların yapıldığı malzeme ve inşa tekniği ile birleştirildiğinde, söz konusu bu mezarların toplumdaki elit kesim için yapıldığı söylenebilir.

MÖ 4. yüzyıla tarihlendirilen bu tip mezarlardaki üst örtünün ve özellikle bölme duvarlarındaki mezar kapılarının Hellenistik Dönem örneklerine göre daha özenli, daha kapsamlı ve estetik kaygılar güdülerek yapıldığı belirlenmiştir²²⁵. Bu nedenle, kirişli, *epikranitisli*, estetik kaygılar güdülerek yapılan üst örtü ve detay işçilik gösteren kapıların bulunduğu mezarlar MÖ 4. yüzyıl ve öncesine, söz konusu bölümlerde sade ve basit işçilik gösteren örnekler ise daha sonraki bir döneme tarihlendirilmiştir²²⁶. Koranza mezarı plan, örgü tekniği ve mezar odası düzenlemeleri açısından MÖ 4. yüzyıla tarihlendirilen mezarlarla birlik içindedir. Özellikle Beçin ve Labraunda Mermer Mezar ile aynı plan özelliklerine sahiptir. Buna karşın, gerek bölme duvarındaki kapatma sistemi gerekse üst örtü, söz konusu örnekler göre çok daha sade ve basittir. Mezar odasındaki buluntular mezarın MÖ 2. yüzyıldan Erken İmparatorluk Dönemi'ne kadar farklı zamanlarda kullanıldığını gösterir²²⁷. Ancak mezarın bu temizlik çalışmasından önce pek çok kez tahrip edilmesi, kandil ve unguanterium gibi mezar hediyeleri dışındaki buluntuların alınmış olma ihtimalleri, mezarın inşa tarihi konusunda tereddüt oluşturur. Bununla birlikte mezarın basit üst örtüsü ve kapatma sistemi ile buluntular, bu tür mezarlar için yapılan genelleme ile paralellik gösterir. Dolayısıyla mevcut veriler doğrultusunda mezar MÖ 2. yüzyılda inşa edilmiş olmalıdır.

2.5.2.2. Kaya Mezarları

Apollon ve Artemis Kutsal Alanı ile Hekate Kutsal Alanı arasında kalan alanda üç kaya mezarı bulunmaktadır²²⁸ ve bunlardan ikisinin kazısı Lagina kazı ekibi tarafından yapılmıştır²²⁹. Kayıtlara Yayalar Mevkii²³⁰ olarak geçen alanda yapılan yüzey temizliğinin ardından burada birden fazla mezar olduğu tespit edilmiştir. Üst kısımlarındaki tahribatlar, mezarların pek çok kez kaçak kazı faaliyetlerine maruz kaldığını göstermektedir. Ne yazık ki bu kaçak kazılar arkeolojik kazılar sonrasında da devam etmiş, mezarlar iş makineleri ile tahrip edilmiştir.

Burada kazısı yapılan ilk mezar (01YM1)²³¹ Kayırlı Ovası'na hâkim bir konumda, ovaya inen ve yöre halkı tarafından Taşlı Yol olarak adlandırılan yolun 10 metre kadar güneyinde yer almaktadır. Topoğrafyaya göre konumlandırılan mezar kuzey-güney doğrultulu olup, giriş kısmı kuzeydedir. Mezar odasının girişinde düşmüş şekilde lento ve söve blokları bulunmuştur. Girişten iki basamak ile mezar odasına geçilmektedir. Tek odalı mezarda üç adet ölü yatağı "II" formlu bir iç mekân ortaya çıkarır. Mezar içerisindeki kemikler ve buluntular dağınık şekilde açığa çıkarılmıştır. Bu durum hem çoklu gömü geleneğinden hem de kaçak kazı faaliyetlerinden kaynaklanmaktadır. Mezarın ilk inşa ve kullanım evresine işaret

²²⁴ Henry 2009, 165-166.

²²⁵ Henry 2009, 109-111.

²²⁶ Börükçü'de, bölgede araştırılan tüm örnekler göre çok daha mütevazı ölçülere sahip olan 06BM22 numaralı yeraltı oda mezarı ne üst örtüsüyle ne de diğer detaylarıyla kesinlikle özel bir mimariye sahip değildir. Buna karşın en az üç gömünün yapıldığı mezardaki buluntular, mezarın inşasının MÖ 5. yüzyılın başına gittiğini gösterir. 07BM01 numaralı mezar da yine mütevazı ölçülerde, tek odalı bir mezar olup, ne üst örtüsü ne de diğer detaylarında özenli bir işçilik göstermez. Buna karşın bu mezar da MÖ 5. yüzyıla tarihlendirilmiştir. Dolayısıyla bu genellemeye uymazlar (Büyüközer 2020, 33-34, dn. 55-56).

²²⁷ Tırpan 1997b, 320. Mezar odası temizlik çalışmalarına kadar çok kereler kaçak kazıların tahribatına maruz kalmıştır. Bu çalışmalarda elde edilenler, bu tahribatlardan geriye kalanlardır.

²²⁸ Bölgedeki kaya mezarları için bkz. Büyüközer 2020, 41-52, Fig. 23-42.

²²⁹ Tırpan – Söğüt 2004, 91-93, çiz. 1, Fig. 11-12.

²³⁰ Burası mevcut kayıtlarda İncirlibağ Mevkii olarak geçmektedir.

²³¹ 2001 yılı çalışmalarında kazısı tamamlanan mezara 01YM1 numarası verilmiştir.

eden en önemli buluntu, MÖ 4. yüzyılın ilk yarısına tarihlendirilmiş olan gümüş bir sikkedir²³². Ayrıca mezar içerisinde farklı seviyelerden 100 civarında, uçları kıvrılmış demir çivi ele geçmiştir. Bunlar mezarda ahşap bir kapı veya bir sandığın kullanılmış olabileceğini düşündürmektedir. Bu tür mezarlar aile mezarı olarak uzun ve sürekli kullanıma sahiptir. Bu nedenle ilk gömüden sonra pek çok kez mezara girilerek yeni gömüler yapılmıştır²³³.

Kazısı yapılan ikinci mezar (02YM1)²³⁴, aynı alanda, yukarıda tanımlanan mezarın 25 m güneybatısında yer almaktadır. Topoğrafyaya göre konumlandırılan mezar kuzey-güney doğrultulu olup, giriş kısmı kuzeydedir (Fig. 7). 01YM1 numaralı mezardan farklı olarak bu mezar iki odalıdır. Kazıların gerçekleştiği dönemde ön odanın üst örtüsünün tamamen tahrip olduğu tespit edilmiştir. Ön odada yan duvarlar boyunca uzanan kaya bloğuna açılmış sığ tekne şeklinde iki ölü yatağı vardır. Ön odadan ana mezar odasına erişim bir kapı ile sağlanmaktadır. Burada eşik seviyesinde tespit edilen çok sayıda çivi, iki oda arasındaki geçişin ahşap bir kapı ile kapatılmış olabileceği düşüncesini doğurmuştur.

Fig. 7. 2002 yılında kazısı tamamlanan ancak günümüzde tahrip edilmiş olan kaya mezarı
(Lagina Kazı Arşivi)

Ana mezar odasındaki kaya bloğuna açılmış sığ tekne şeklinde üç adet ölü yatağı “II” formlu bir iç mekân ortaya çıkarır. Güney duvar önündeki ölü yatağının batısında ölü ve/veya mezar hediyesi bırakmak için yapılan seki bulunmaktadır. Yıllarca süregelen kaçak kazı faaliyetleri nedeniyle “II” formlu düzenlemenin arasında kalan gezinti bölümünde korozyona uğramış bronz sikkeler, altın diadem

²³² Raporlara göre sikkenin ön yüzünde ağzı açık aslan başı, arka yüzünde yıldız bulunmaktadır.

²³³ Bu önemli verilerin yanı sıra kazı raporlarından anlaşıldığı kadarıyla mezarda dağınık olarak pek çok pişmiş toprak kap parçası, farklı dönemlere ait sikkeler ve süs eşyaları bulunmuştur.

²³⁴ 2002 yılı çalışmalarında kazısı tamamlanan mezara 02YM1 numarası verilmiştir (Tırpan – Söğüt 2004, 91-93, çiz. 1, Fig. 11-12.).

parçaları, bir adet pişmiş toprak kandil, seramik parçaları, demir çiviler ve kemikler ortaya çıkarılmıştır²³⁵. Mezarın tamamında yapılan çalışmalarda elde edilen buluntular değerlendirildiğinde, mezarın en erken buluntusu MÖ 4. yüzyıla tarihlendirilmiştir²³⁶. 01YM1 ve 02YM1 numaralı mezarların buluntuları paralellik gösterir. Dolayısıyla nekropol alanının MÖ 4. yüzyılda kullanımına başlandığı ya da söz konusu dönemde değişen politik durum ve gelişen refah seviyesi nedeniyle bu dönemde daha gösterişli mezarlar yapılmaya başlandığını düşünebiliriz.

Koranza'daki bir başka kaya mezarı bir üst terasta, Myken üslubundaki seramiklerin yoğun olarak bulunduğu alanda yer almaktadır. Bu mezarın girişi üst seviyesine kadar toprakla dolu olduğundan, mezar ile ilgili detaylı çalışma yapılamamıştır. Ancak mezarın varlığı, Apollon ve Artemis Kutsal Alanı ile Hekate Kutsal Alanı arasında, ovaya kadar devam eden bir alanda daha fazla mezarın olduğuna dair önemli işaretlerdir. Dolayısıyla burada bir *nekropol* alanının varlığı kabul edilebilir.

2.6. Roma İmparatorluk Çağı

Lagina Hekate Kutsal Alanı'nda, Erken İmparatorluk Dönemi'ne tarihlendirilen Kuzey *Stoa*'da²³⁷ yapılan kazı çalışmalarında kutsal alana Koranza ve kuzeydeki diğer yerleşimlerden erişimin sağlandığı bir kapı açığa çıkarılmıştır²³⁸. Kutsal Alan içerisindeki konumundan dolayı "Koranza Kapısı" olarak tanımlanan yapı, *stoa*'nın arka duvarı üzerine açılmış bir giriş, bu girişten kuzeye doğru devam eden *in situ* durumdaki *orthostat* bloklarının oluşturduğu bir koridor ve olasılıkla bu koridorun devamındaki kapının asıl cephe mimarisinden oluşur. Bu kapı Erken İmparatorluk Dönemi'nde kutsal alanın kuzeyindeki yerleşimler ama daha da önemlisi Koranza ile olan bağlantısına işaret eder.

Koranza'nın en önemli kültü olan Artemis kültü, Hekate kültünün bölgenin esas kültü olmasının ardından önemini kaybetse de Roma İmparatorluk Dönemi'ne tarihlendirilen yazıtlardan anlaşıldığı kadarıyla bu dönemde de varlığını sürdürmüştür²³⁹. Stratonikeia topraklarında Hellenistik Dönem ve Roma İmparatorluk Dönemi'ne ait yazıtlarda, bu kült genel olarak "Artemis Korazeis" olarak geçmektedir²⁴⁰. Bununla birlikte, Lagina'dan Roma İmparatorluk Dönemi'nin sonlarına ait bir yazıtta kültün yeri "Koraza'daki Artemis" olarak verilmiştir²⁴¹. Aynı form, Lagina'dan parçalara ayrılmış bir başka yazıtta da görülmektedir²⁴². Koranza bu dönemde eski önemini yitirmiş olsa da Stratonikeia'nın bir *demesi* konumunda varlığını sürdürmektedir.

3. Sonuç

Koranza'da gerçekleştirdiğimiz yüzey araştırmalarında en erken buluntu grubunu seramikler oluşturmaktadır. Bölge halkının Myken kültürüyle olan ticari ilişkileri belgeleyen seramikler bir örnek hariç²⁴³ GH IIIC'nin orta ve geç evlerine aittir. Seramik, güneydoğu Ege'nin genelinde görülen malzemenin bezeme, hamur ve astar niteliklerini sergiler. Myken seramiği grubunda Rodos ve Kıbrıs kökenli seramik Karia Bölgesi dışı öğeler olarak karşımıza çıkar. Protogeometrik ve sonrası döneme ait malzemenin yoğunluğu GH IIIC grubu örneklerine göre daha azdır. Bunlardan

²³⁵ Tırpan – Söğüt 2004, 92.

²³⁶ Tırpan – Söğüt 2004, 93.

²³⁷ Gider 2012, 263-280.

²³⁸ Tırpan – Gider 2011, 377-381 Fig. 6.

²³⁹ Şahin 1973, 195; Deschamps – Cousin 1888, 266-267, no: 51; 269, no: 54; Hatzfeld 1920, 84-85, no: 17; Laumonier 1958, 214-215.

²⁴⁰ Şahin 1976, 18.

²⁴¹ Hatzfeld 1920, 85, no: 18.

²⁴² Laumonier 1938, 281, no: 1.

²⁴³ Kat. no. 12.

Protogeometrik Dönem malzemesi Batı Anadolu'nun bilindik bezeme biçimini takip ederken, Geometrik Dönem ve sonrasına ait malzeme Karia Bölgesi seramik zanaatkârlığının özelliklerini takip eder. MÖ 5. ve 4. yüzyıllara ait örnekler ise sadece birkaç parça siyah firnisli seramik parçasından oluşmaktadır. Araştırma alanımızda MÖ 3. yüzyıldan MS 3. yüzyıla kadar olan seramik, Güneybatı Anadolu'nun özellikle de Menderes Vadisi ve güneyinde bulunan malzeme ile benzerlik sunar. Myken kültürünün son evrelerine ait buluntular, Ege coğrafyasında Doğu Ege adaları ve Batı Anadolu'nun kıyı şeridini kapsayan bir dağılım alanı ile dikkati çekmiştir²⁴⁴. Ancak Çine ovasındaki konumu ile Çine-Tepecik'teki Myken kültürüyle ilişkilerin etkin olduğunu gösteren buluntular²⁴⁵, bu coğrafi sınırın, Çine (Marsyas) Bölgesini de kapsayan bir yayılım alanında değerlendirilmesi gerektiğini ortaya koymuştur²⁴⁶. Stratonikeia kazılarındaki tespitlerin yanı sıra Stratonikeia territoryumunda yürüttüğümüz yüzey araştırmalarında elde ettiğimiz veriler bu yayılım alanının Kayırlı ve Yatağan ovalarını da kapsadığını ortaya koymaktadır.

MÖ 2. binyıla kadar giden seramik verilere karşın bölgede tespit edilmiş olan en erken mimari veriler MÖ 6. yüzyılın sonlarına tarihlendirilen mimari *terracottalar*dır. Bu mimari *terracottaların* ait olduğu yapılara dair herhangi bir veri olmasa da alandaki teras duvarı, özellikle terasın batı cephesi, söz konusu dönemde gerçekleştirilen imar faaliyetleri ile bağlantılı olmalıdır. S. Akkurnaz tarafından üç farklı yapıya ait oldukları belirlenen mimari *terracottalar* Geç Klasik Dönem'den itibaren yazıtlar vasıtasıyla varlığını kesin olarak bildiğimiz Artemis, Apollon ve Leto kültünün daha erken bir evrede başlayıp başlamadığı sorusunu ortaya koymaktadır.

Koranza ismi ise farklı telaffuzları ile birlikte MÖ 4. yüzyılda görülmeye başlar ve Roma İmparatorluk Dönemi içlerine kadar da görülmeye devam eder. Stratonikeia MÖ 3. yüzyılda bölgenin siyasi hâkimi olup, Koranza Stratonikeia'nın bir *demesi* konumuna gelene kadar da bağımsız bir yerleşim konumundadır. Epigrafik verilerden anladığımız kadarıyla Koranza adı tanrıça Artemis ile bağlantılı olarak bir yer adı olarak görülür. Bu ismin MÖ 260'lı yıllarda Stratonikeia'nın kuruluşundan önce Lagina civarında bir şehri ifade ettiğini öğreniyoruz. Apollon ve Artemis'in bu şehirde bir kutsal alanı vardı ve Lagina şehrin mahallelerinden sadece biriydi.

---

²⁴⁴ Mountjoy 1998, 53-63.

²⁴⁵ Günel 2010, 32-35, fig. 8-10; Günel 2020, 35-39, fig. 10, 14.

²⁴⁶ Günel 2010.

KATALOG

Seramik Kataloğu

Katalog No: 1

Buluntu yeri: 121-15 numaralı parsel

Form: Üzengi kulplu testi?

Ölçüler: Cidar: 0,7 cm.

Tanımı: Kırık gövde parçası. Kırmızımsı kahve renkte hamurlu, çok ince tanecikli gümüş mika katkıdır. Dış yüzey çok soluk kahve renkte astarlıdır. Gövde üzerinde dağ motif, yarım dairelerle sınırlandırılmış etrafı noktalarla çevrili ve bant bezemeler kırmızımsı kahve renktedir. Yüzey yarı-mat ve hafif pürüzlüdür. Orta derecede fırınlanmış olup çark yapımıdır. Fırınlamadan kaynaklı çekirdek kısmında renk değişimi mevcuttur.

Katalog No: 2

Buluntu yeri: 121-15 numaralı parsel

Form: Üzengi kulplu testi?

Ölçüler: Cidar: 0,8 cm.

Tanımı: Kırık gövde parçası. Açık kırmızımsı kahve renkte hamurlu, çok ince tanecikli gümüş mika katkıdır. Dış yüzey çok soluk kahve renkte astarlıdır. Etrafı noktalarla çevrili rozet ve bant bezemeler koyu kahve renktedir. Yüzey yarı-mat ve hafif pürüzlüdür. İyi fırınlanmış olup çark yapımıdır.

Katalog No: 3

Buluntu yeri: 122-120 numaralı parsel

Form: Skyphos?

Ölçüler: Cidar: 0,5 cm, Yük.: 2,4 cm.

Tanımı: Kırık gövde parçası. Açık-soluk kırmızımsı kahve renkte hamurlu, ince tanecikli gümüş mika katkıdır. Dış yüzey çok soluk kahve renkte astarlıdır. Kalın bant üzerinde deniz anemonu, kolye ve yarım daire etrafında noktalarla çevrili bezeme turuncumsu açık kahve renktedir. Yüzey hafif pürüzlüdür. İyi fırınlanmış olup çark yapımıdır.

Katalog No: 4

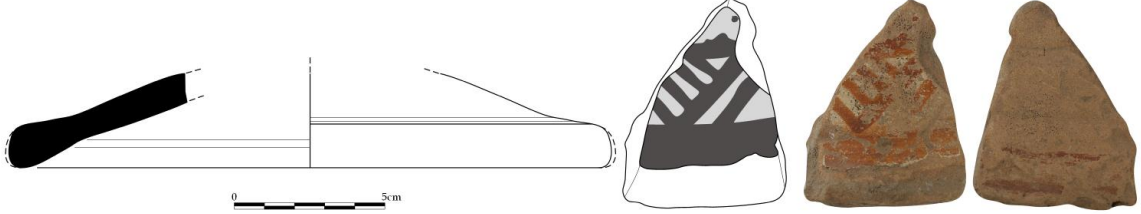
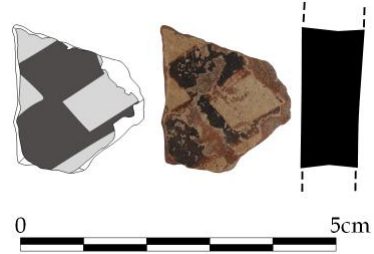
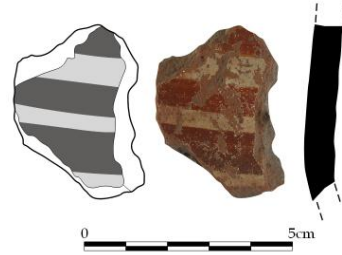
Buluntu yeri: 122-119 numaralı parsel

Form: Testi?

Ölçüler: Yük. 4,4 cm., Cidar: 0,8 cm.

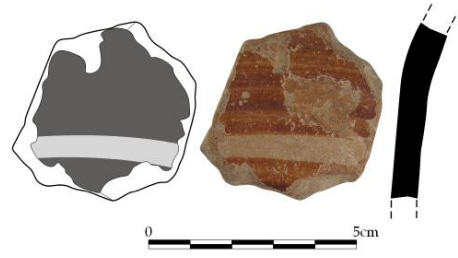
Tanımı: Kırık gövde parçası. Açık-soluk kırmızımsı kahve renkte hamurlu, ince tanecikli gümüş mika katkıdır. Dış yüzey zemini kahve renkte astarlı, girland, kolye, bant ve birbirini takip eden nokta bezemelerde beyaz boya kullanılmıştır. Yüzey hafif pürüzlüdür. Kötü derecede fırınlanmış olup çark yapımıdır.

Katalog No: 5**Buluntu yeri:** 122-120 numaralı parsel**Form:** Kapak/Kaide**Ölçüler:** Cidar: 0,8 cm, Yük.: 3,2 cm, K.Ç: 20 cm.**Tanımı:** Kırık kaide parçası. Açık-soluk kırmızımsı kahve renkte hamurlu, ince tanecikli gümüş mika katkılıdır. Dış yüzey açık soluk kahve renkte astarlı, üzerinde bant ve iç içe geçmiş üçgen motifi turuncumsu kahve renktedir. İç yüzey hamur renginde astarlıdır. Yüzey hafif pürüzlüdür. Kötü derecede fırınlanmış olup çark yapımıdır.**Katalog No: 6****Buluntu yeri:** 122-119 numaralı parsel**Form:** Testi**Ölçüleri:** Yük. 2,2 cm., Cidar: 1 cm.**Tanımı:** Kırık gövde parçası. Açık-soluk kırmızımsı kahve renkte hamurlu, ince tanecikli gümüş mika katkılıdır. Dış yüzey açık soluk kahve renkte astarlıdır. Dama tahtası motifi koyu kahve renktedir. Yüzey hafif pürüzlüdür. İyi fırınlanmış olup çark yapımıdır.**Katalog No: 7****Buluntu yeri:** 121-15 numaralı parsel**Form:** Amphora?**Ölçüleri:** Yük. 5,3 cm., Cidar: 0,8 cm.**Tanımı:** Kırık gövde parçası. Kırmızımsı kahve renkte hamurlu, çok ince tanecikli gümüş mika katkılıdır. Dış yüzey çok soluk kahve renkte astarlıdır. İki sıra bant bezeme kırmızımsı kahve renktedir. Yüzey hafif pürüzlüdür. İyi fırınlanmış olup çark yapımıdır.**Katalog No: 8****Buluntu yeri:** 122-119 numaralı parsel**Form:** Amphora?**Ölçüleri:** Yük. 4,2 cm., Cidar: 0,9 cm.**Tanımı:** Kırık gövde parçası. Açık soluk kırmızımsı kahve renkte hamurlu, ince tanecikli gümüş mika katkılıdır. Dış yüzey çok soluk kahve renkte astarlıdır. Üç sıra bant bezeme kırmızımsı kahve renktedir. Yüzey hafif pürüzlüdür. İyi fırınlanmış olup çark yapımıdır.

Katalog No: 9**Buluntu yeri:** 122-120 numaralı parsel**Form:** Amphora?**Ölçüleri:** Yük. 4,2 cm., Cidar: 0,7 cm.

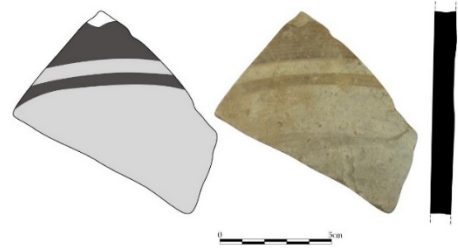
Tanımı: Kırık gövde parçası. Açık soluk kırmızımsı kahve renkte hamurlu, ince tanecikli gümüş mika katkıdır. Dış yüzey çok soluk kahve renkte astarlıdır. İki sıra bant bezeme açık kahve renktedir. Yüzey hafif pürüzlüdür. İyi fırınlanmış olup çark yapımıdır.

Katalog 10**Buluntu yeri:** 122-120 numaralı parsel**Form:** Kâse**Ölçüleri:** Yük.: 4,4 cm., Cidar: 0,8 cm.

Tanımı: Kırık gövde parçası. Açık soluk kırmızımsı kahve renkte hamurlu, ince tanecikli gümüş mika katkıdır. Dış yüzey turuncumsu açık kahve renkte astarlıdır. Üç sıra bant bezeme turuncumsu koyu kahve renktedir. Yüzey hafif pürüzlüdür. İyi fırınlanmış olup çark yapımıdır.

Katalog 11**Buluntu yeri:** 122-120 parsel**Form:** Testi?**Ölçüleri:** Yük.: 12 cm., Cidar: 1,2 cm.

Tanımı: Kırık gövde parçası. Çok soluk kahve renkte hamurlu, ince tanecikli gümüş mika katkıdır. Dış yüzey çok soluk kahve renkte astarlıdır. İnce ve kalın bant bezemeler kahve renktedir. Yüzey hafif pürüzlüdür. İyi fırınlanmış olup çark yapımıdır.

Katalog 12**Buluntu yeri:** 122-115 numaralı parsel**Form:** Tabak (Dışa çekik kenarlı)**Ölçüleri:** A.Ç.: 18 cm; Cidar: 0,6 cm, Yük.: 3,7 cm.

Tanım: Kırık ağız-gövde parçası. Açık-soluk kırmızımsı kahve renkte hamurlu, ince tanecikli gümüş mika katkıdır. Dış yüzey kahve renkte astarlı, iç yüzey zemini krem üzerine ağız tablası üzerinde bant bezeme kahve renktedir. Yüzey hafif pürüzlüdür. İyi fırınlanmış olup çark yapımıdır.

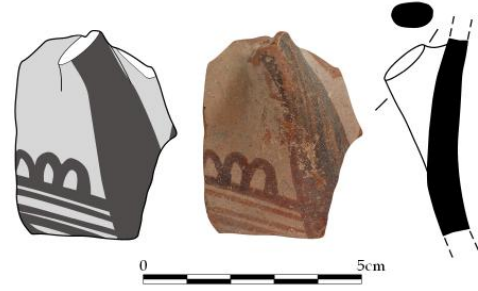
Katalog 13

Buluntu yeri: 122-119 numaralı parsel

Form: Skyphos?

Ölçüleri: Yük.: 5 cm., Cidar: 0,7 cm.

Tanım: Kırık gövde-kulp parçası. Açık-soluk kırmızımsı kahve renkte hamurlu, ince tanecikli gümüş mika katkıdır. Dış yüzey çok soluk kahve renkte astarlıdır. İnce bant üzerinde birbirine bağlantılı yarım daireler ve kulbun tamamı kırmızımsı kahve renktedir. Yüzey hafif pürüzlüdür. İyi fırınlanmış olup çark yapımıdır.

Katalog 14

Buluntu yeri: 121-15 numaralı parsel

Form: Kase?

Ölçüleri: Yük.: 5,6 cm., Cidar: 1 cm.

Tanım: Kırık gövde parçası. Açık kırmızımsı kahve renkte hamurlu, çok ince tanecikli gümüş mika katkıdır. Dış yüzey çok soluk kahve renkte astarlıdır. Yarım daire, nokta ve bant bezemeler koyu kahve renktedir. Yüzey hafif pürüzlüdür. İyi fırınlanmış olup çark yapımıdır.

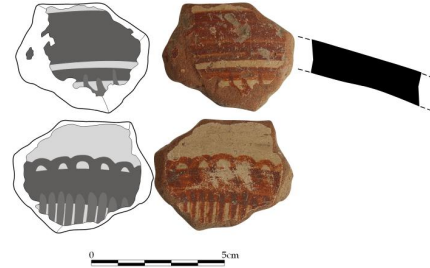
Katalog 15

Buluntu yeri: 121-15 numaralı parsel

Form: Skyphos?

Ölçüleri: Yük.: 4 cm., Cidar: 0,9 cm.

Tanım: Kırık gövde parçası. Kırmızımsı kahve renkte hamurlu, çok ince tanecikli gümüş mika katkıdır. Dış yüzey çok soluk kahve renkte astarlıdır. Şua motifi, bantlar ve iç yüzeyde dikey çizgi kümesi, birbirini takip eden yarım daireler kırmızımsı kahve renktedir. Yüzey hafif pürüzlüdür. İyi fırınlanmış olup çark yapımıdır.

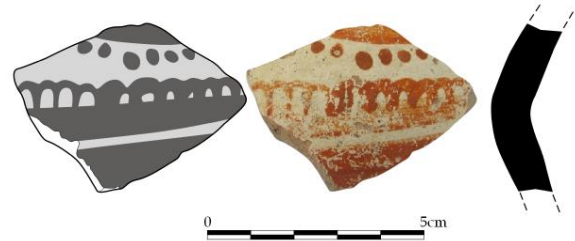
Katalog 16

Buluntu yeri: 121-15 numaralı parsel

Form: Üzenği kulplu testi

Ölçüleri: Yük.: 4,5 cm., Cidar: 0,8 cm.

Tanım: Kırık gövde parçası. Gri renkte hamurlu, çok ince tanecikli gümüş mika ve kireç katkıdır. Dış yüzey çok soluk kahve renkte astarlıdır. Kalın bantlar üzerinde birbirini takip eden yarım daireler ve nokta bezemeler turuncumsu kırmızımsı kahve renktedir. Yüzey hafif pürüzlüdür. Orta derecede fırınlanmış olup çark yapımıdır.

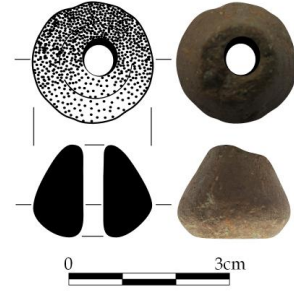
Katalog 17 (18 KOYB-AG01)

Buluntu yeri: 121-115 parsel

Form: Ağırşak

Ölçüleri: Yük.: 1,7 cm, Alt Gen.: 2,2 cm, Üst Gen.: 1,1 cm, İp Deliği: 0,4 cm.

Tanımı: Açık kahve renkte hamurlu, kum katkılıdır. Yüzey pürüzlüdür. Sulandırılmış hamur renginde astarlıdır. Ortasında iplik eğirmede, ipin düşey olarak düzgün dönmesi için gerekli ağırlığı sağlayan, ipin geçirildiği delik mevcuttur. İyi fırınlanmış olup çark yapımıdır.

Katalog 18 (05KYB-AG01)

Buluntu yeri: Koranza antik kenti nekropol alanı

Form: Ağırşak

Ölçüleri: Yük.: 3,4 cm., Gen.: 4,2 cm., İp Deliği: 0,6 cm.

Tanımı: Kırmızımsı kahve renkte hamurlu, gümüş mika ve kireç katkılıdır. Yüzey pürüzlüdür. Kazıma tekniği kullanılmıştır. Ortasında iplik eğirmede, ipin düşey olarak düzgün dönmesi için gerekli ağırlığı sağlayan, ipin geçirildiği delik mevcuttur. Eser sağlamdır. Orta derecede fırınlanmış olup çark yapımıdır.

Katalog 19

Buluntu yeri: 122-119 numaralı parsel

Form: Tezgah ağırlığı

Ölçüleri: Yük.: 9,6 c m., Alt Gen.: 5,2 cm, Üst Gen.: 2,1 cm, İp Deliği: 0,6 cm.

Tanımı: Açık-soluk kırmızımsı kahve renkte hamurlu, ince tanecikli gümüş mika ve kireç katkılıdır. Yüzeyi kaba, pürüzlü ve mattır. İplere gerginlik kazandırmak için kullanılır ortasında ipin geçirildiği delik mevcuttur.

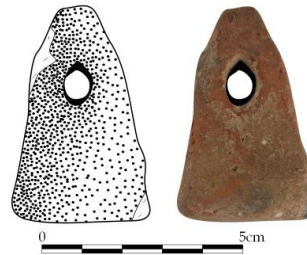
Katalog 20

Buluntu yeri: 122-120 numaralı parsel

Form: Tezgah ağırlığı

Ölçüleri: Yük.: 5,4 cm, Gen.: 3,2 cm, İp Deliği: 0,7 cm.

Tanımı: Açık-soluk kırmızımsı kahve renkte hamurlu, ince tanecikli gümüş mika katkılıdır. Dış yüzey soluk kahve renkte astarlıdır. Yüzey hafif pürüzlü ve mattır. İplere gerginlik kazandırmak için kullanılır ortasında ipin geçirildiği delik mevcuttur.

Katalog 21

Buluntu yeri: 122-119 numaralı parsel

Form: Tezgah ağırlığı

Ölçüleri: Yük.: 5,2 cm, Gen.: 3,9 cm, İp Deliği: 0,6 cm.

Tanımı: Açık-soluk kahve renkte hamurlu, ince tanecikli gümüş mika ve kireç katkılıdır. Yüzey pürüzlüdür. İplere gerginlik kazandırmak için kullanılır ortasında ipin geçirildiği delik mevcuttur. Eserde küçük kopmalar ve fırınlamadan kaynaklı (soluk grimsi kahve) renk değişimi görülmektedir.

Katalog 22

Buluntu yeri: 122-115 numaralı parsel

Form: Tezgah ağırlığı

Ölçüleri: Yük.: 5,2 cm, Gen.: 3,5 cm, İp Deliği: 0,6 cm.

Tanımı: Soluk kırmızımsı kahve renkte hamurlu, ince tanecikli kireç katkılıdır. Yüzey pürüzlü, gözenekli ve kabadır. İplere gerginlik kazandırmak için kullanılır ortasında ipin geçirildiği delik mevcuttur. Eser kırık ve eksiktir. Fırınlamadan kaynaklı (gri) renk değişimi görülmektedir.

Katalog 23

Buluntu yeri: 121-15 numaralı parsel

Form: Kase

Ölçüleri: Yük.: 4,5 cm., Cidar: 2 cm.

Tanımı: Kırık gövde parçası. Açık kahve renkte hamurlu, ince tanecikli gümüş mika ve kireç katkılıdır. Dış yüzey çok soluk kahve renkte astarlıdır. Zikzak ve üçgen dizisi bezemeler, iç yüzey astarı koyu kahve renktedir. Yüzey hafif pürüzlüdür. İyi fırınlanmış olup çark yapımıdır.

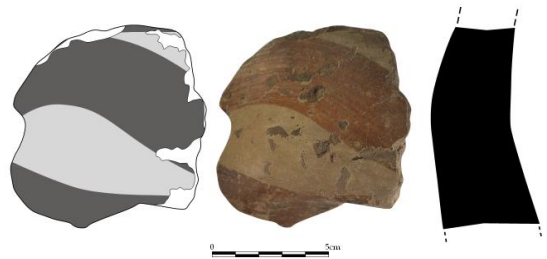
Katalog 24

Buluntu yeri: 121-15 numaralı parsel

Form: Krater?

Ölçüleri: Cidar: 2-4,5 cm.

Tanımı: Kırık kulp parçası. Soluk kırmızımsı kahve renkte hamurlu, ince tanecikli kireç katkılıdır. Dış yüzey zemini hamur renginde astarlı üzerine dalgalı bant bezemeler kırmızımsı kahve renktedir. Yüzey hafif pürüzlüdür. İyi fırınlanmış olup çark yapımıdır.

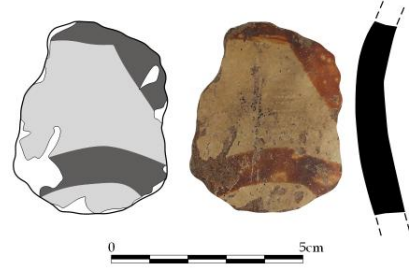
Katalog 25

Buluntu yeri: 122-120 numaralı parsel

Form: Testi

Ölçüleri: Yüksek: 5 cm., Cidar: 0,8 cm.

Tanımı: Kırık gövde parçası. Açık-soluk gri renkte hamurlu, ince tanecikli gümüş mika ve kireç katkılıdır. Dış yüzey çok soluk kahve renkte astarlıdır. Bant bezemeler turuncumsu açık kahve renktedir. Yüzey hafif pürüzlüdür. Kötü derecede fırınlanmış olup çark yapımıdır.

Katalog 26

Buluntu yeri: 121-15 numaralı parsel

Form: Amphora?

Ölçüleri: Yüksek: 2,9 cm., Cidar: 0,8 cm.

Tanımı: Kırık gövde parçası. Soluk kırmızımsı kahve renkte hamurlu, ince tanecikli gümüş mika katkılıdır. Dış yüzey çok soluk kahve renkte astarlıdır. Dikey çizgi kümesi ve bant bezeme koyu kahve renktedir. Yüzey hafif pürüzlüdür. Orta derecede fırınlanmış olup çark yapımıdır.

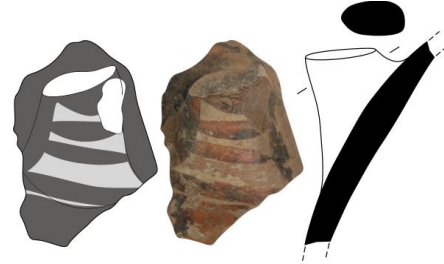
Katalog 27

Buluntu yeri: 121-15 numaralı parsel

Form: Kulp

Ölçüleri: Yüksek: 7,8 cm., Cidar: 1 cm.

Tanımı: Kırık gövde ve kulp parçası. Soluk kırmızımsı kahve renkte hamurlu, ince tanecikli kireç katkılıdır. Dış yüzey çok soluk kahve renkte astarlıdır. Bant ve boya bezeme kırmızımsı kahve renktedir. Yüzey hafif pürüzlüdür. Orta derecede fırınlanmış olup çark yapımıdır.

Katalog 28

Buluntu yeri: 121-15 numaralı parsel

Form: Oinochoe?

Ölçüleri: Yüksek: 2,2 cm., Cidar: 0,7 cm.

Tanımı: Kırık gövde parçası. Soluk kırmızımsı kahve renkte hamurlu, çok ince tanecikli gümüş mika katkılıdır. Dış yüzey çok soluk kahve renkte astarlıdır. İçi taralı balık ağı motifi ve bant bezemeler koyu kahve renktedir. Yüzey hafif pürüzlüdür. İyi derecede fırınlanmış olup çark yapımıdır.

Katalog 29

Buluntu yeri: 121-15 numaralı parsel

Form: Oinochoe? Amphora?

Ölçüleri: Yük.: 5,2 cm., Cidar: 1,5 cm.

Tanımı: Kırık gövde parçası. Açık kırmızımsı kahve renkte hamurlu, çok ince tanecikli gümüş mika katkılıdır. Dış yüzey çok soluk kahve renkte astarlıdır. Boya bezeme koyu kahve renktedir. Yüzey hafif pürüzlüdür. İyi derecede fırınlanmış olup çark yapımıdır.

Katalog 30

Buluntu yeri: 122-120 numaralı parsel

Form: Skyphos?

Ölçüleri: Cidar: 1 cm, Yük.: 2,6 cm.

Tanımı: Kırık gövde parçası. Açık kırmızımsı kahve renkte hamurlu, ince tanecikli gümüş mika katkılıdır. Dış yüzey çok soluk kahve renkte astarlıdır. Tomurcuk bezeme kahve renktedir. Yüzey hafif pürüzlüdür. Orta derecede fırınlanmış olup çark yapımıdır.

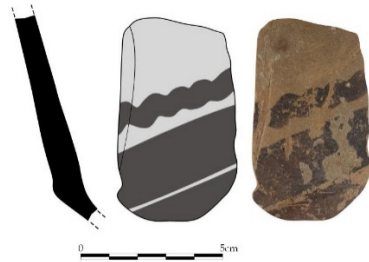
Katalog 31

Buluntu yeri: 122-120 numaralı parsel

Form: Testi?

Ölçüleri: Cidar: 0,7 cm, Yük.: 4,2 cm.

Tanımı: Kırık gövde parçası. Soluk kırmızımsı kahve renkte hamurlu, ince tanecikli gümüş mika ve kum katkılıdır. Dış yüzey çok soluk kahve renkte astarlıdır. Dalgalı hat ve bant bezeme koyu kahve renktedir. Yüzey hafif pürüzlüdür. Orta derecede fırınlanmış olup çark yapımıdır.

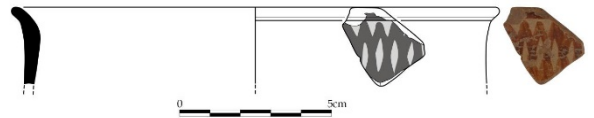
Katalog 32

Buluntu yeri: 121-15 numaralı parsel

Form: Skyphos

Ölçüleri: Çap: 16 cm, Yük.: 2,5 cm, Cidar: 0,7 cm.

Tanımı: Kırık ağız ve gövde parçası. Soluk kırmızımsı kahve renkte hamurlu, çok ince taneli gümüş mika katkılıdır. Dış yüzey çok soluk kahve renkte astarlıdır. Zikzak bezeme kırmızı renktedir. Yüzeyi hafif pürüzlüdür. Orta derecede fırınlanmış olup çark yapımıdır.

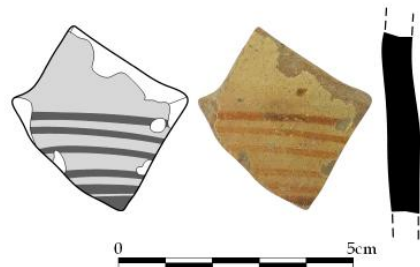
Katalog 33

Buluntu yeri: 1974 numaralı parsel Köklük Mevkii (Koranza) teras üstü.

Form: Skyphos?

Ölçüleri: Yük. 3,8 cm., Cidar: 0,7 cm.

Tanımı: Kırık gövde parçası. Pembe-soluk kırmızı renkte hamurlu, çok ince tanecikli gümüş mika ve kireç katkılıdır. Dış yüzey çok soluk kahve renkte astarlıdır. İnce bant bezeme kırmızımsı kahve renktedir. Yüzey hafif pürüzlüdür. Orta derecede fırınlanmış olup çark yapımıdır.

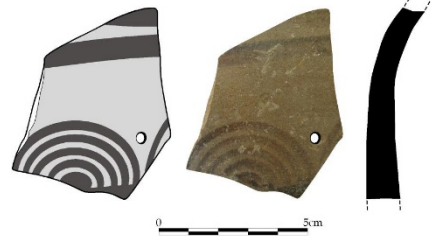
Katalog 34

Buluntu yeri: 122-120 numaralı parsel

Form: Krater?

Ölçüleri: Yük.: 6,4 cm, Cidar: 0,7 cm.

Tanımı: Kırık gövde parçası. Devetüyü renkte hamurlu, gümüş mika katkıdır. Dış yüzey soluk kahve üzerine birbirini takip eden konsantrik daire bezeme koyu kahve renktedir. Yüzey hafif pürüzlüdür. İyi derecede fırınlanmış olup çark yapımıdır.

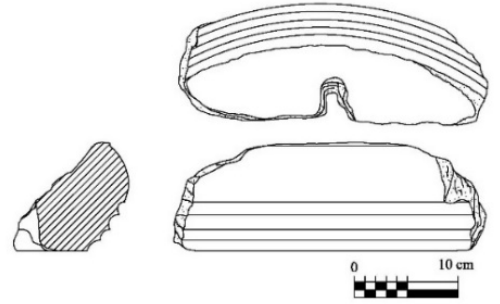
Mimari Blok Kataloğu

Kat. No: Kz01

Adı: Kaide parçası

Ölçüleri: Yük: 10,2 cm, Uz: 29 cm, Gen: 10,8 cm.

Tanımı: Koranza'daki taşlı yolun batısını sınırlandıran bahçe duvarında, tapınak terası üzerindeki Kz08 numaralı kapı lentosunun yaklaşık 10 m kuzeyinde bulunmuştur. Anadolu-ion tipi kaideye ait üst torus parçasıdır. Torusun alt yarısına dört adet yiv işlenmiştir. Altta 1,1 cm genişliğinde, korunan uzunluğu 2,4 cm olan dübel yuvası vardır.

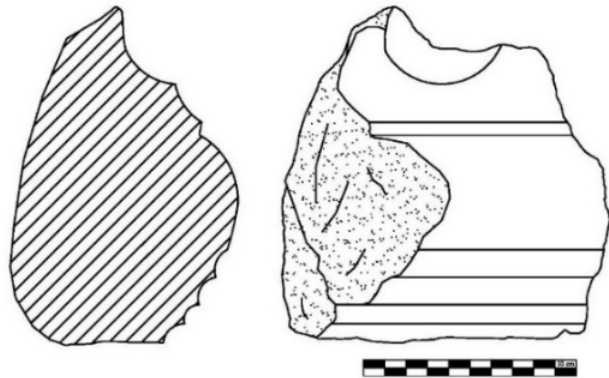

Kat. No: Kz02

Adı: Kaide parçası

Ölçüleri: Yük: 15,8 cm, Uz: 15,4 cm, Gen: 10,7 cm.

Tanımı: Koranza'daki taşlı yolun batısını sınırlandıran bahçe duvarında, tapınak terası üzerindeki Kz08 numaralı kapı lentosunun yaklaşık 10 m kuzeyinde Kz01 numaralı kaide parçasının yakınında bulunmuştur. Anadolu-ion tipi kaideye ait parçadır. Altta üst torusun bir kısmı ile devamında apophyge profili ve tambur yüzeyindeki bir yivin alt başlangıcı korunmuştur.

Kat. No: Kz03

Adı: Sütun Tamburu

Ölçüleri: Yüksek: 80 cm, Üst Çap: 46,5 cm (Y-Y), Yiv Gen: 5,5 cm, Yiv Der: 2,5 cm, Arr. Gen: 0,7 cm.

Tanımı: Koranza'daki tapınak terasında, Kz08 numaralı kapı lentosunun yanındadır. Bir cephesi toprak içinde olan tamburun üstte kalan yüzeyi fazlaca aşınmış, arrislerin tamamına yakını kırılmıştır. 24 yivli olan tambur, üst torus ve apophyge profili ile birlikte işlenmiştir. Torusun yüzeyi tamamen aşınmıştır.

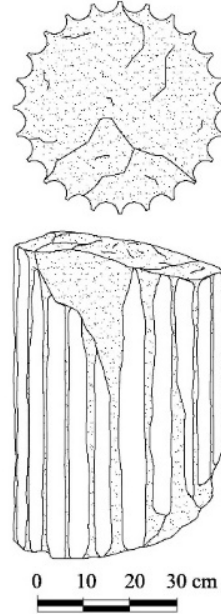

Kat. No: Kz04

Adı: Sütun Tamburu

Ölçüleri: Yüksek: 70 cm, Çap: 45,5 cm, Yiv Gen: 5,5 cm, Yiv Der: 2,3 cm, Arr. Gen: 0,7 cm.

Tanımı: Koranza'daki tapınak terasında, Kz08 numaralı kapı lentosunun doğusunda yatay olarak durmaktadır. 24 yivli tamburun alt ve üst yüzeyi kırık, arrisler büyük oranda tahrip olmuştur.

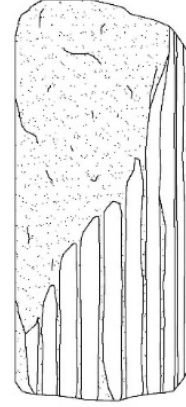
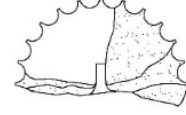

Kat. No: Kz05

Adı: Sütun Tamburu

Ölçüleri: Yük: 108,5 cm, Alt Çap: 46 cm, Üst Çap: 45,5 cm, Yiv Gen: 5,5cm, Yiv Der: 2,5 cm, Arr. Gen: 0,7 cm.

Tanımı: Koranza'daki taşlı yolun doğusunda, tapınak terasının doğusundaki zeytinliktedir. Tamburun bir cephesi ortasına yakın bölümüne kadar kırık ve eksiktir. Arrisler büyük oranda tahrip olmuştur. Tambur 24 yivlidir. Üstte 2,5x11cm ölçülerinde, 5,2 cm derinliğinde kaldırma yuvası vardır.

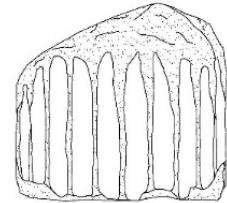
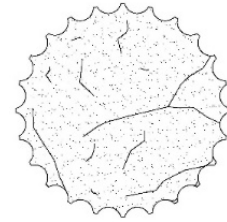
0 10 20 30 cm

Kat. No: Kz06

Adı: Sütun Tamburu

Ölçüleri: Ölç. Yük: 51,5 cm, Çap: 56 cm, Yiv Gen: 7 cm, Yiv Der: 2,3 cm, Arr. Gen: 1 cm.

Tanımı: Koranza'daki taşlı yolun doğusunda, tapınak terası üzerinde, Kz08 numaralı kapı lentosunun yaklaşık 7 m güneybatısında dik durmaktadır. Alt ve üst yüzeyi kırık, arrisler tahrip olmuştur. Tambur 24 yivlidir.

0 10 20 30 cm

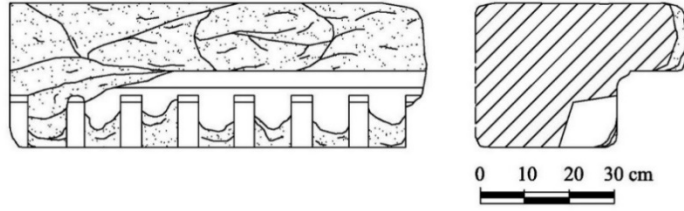
Kat. No: Kz07

Adı: Diş Sıralı Ionik Geison

Ölçüleri: Yüksek: 44 cm, Uzunluk: 47,5 cm, Geni: 111 cm

Tanımı: Koranza'daki taşlı yolun doğu sınırını oluşturan bahçe duvarında, Kz08 numaralı kapı lentosunun yaklaşık 5 m güneybatısındadır. Bloğun sağ kısa kenarı ile geison cephesinin büyük bir bölümü kırık ve eksiktir. Diş sırasında aşınmalar vardır.

Diş sırası ile geisondan oluşmaktadır. Dişler 8,2 cm, aynalar 4,5 cm genişliğindedir. Diş sırasında 7 diş, 8 ayna vardır. Geison soffitikyma reversa profilinden oluşmaktadır. Geison soffitine lesbos kymationu işlenmiş ancak bezeme büyük oranda tahrip olmuştur.

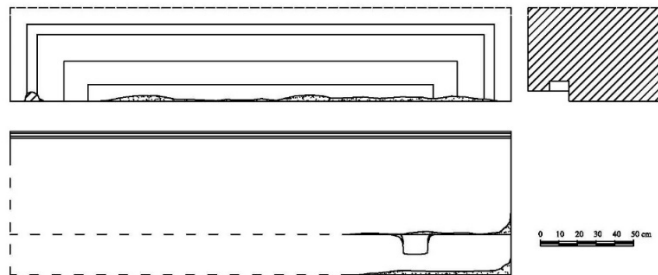
Kat. No: Kz08

Adı: Kapı Lentosu

Ölçüleri: Yüksek: 50,5 cm, Uzunluk: 270 cm, Geni: 74 cm.

Tanımı: Koranza'daki taşlı yolun batısında, tapınak terasının üzerindeki zeytinlikte ters durmaktadır. Kapı lentosuna ikinci kullanımda eşik taşı işlevi verilmiştir. Bir kısmı toprak altındadır.

Kapı lentosunun ön cephesine üç faskia işlenmiş, her iki kenarda faskiaların söve dönüşleri verilmiştir. Lentonun alt yüzeyine eşik taşı olarak kullanıldığı evrede 13x10,5 cm genişliğinde, 5,5 cm derinliğinde zıvana yuvası açılmıştır.

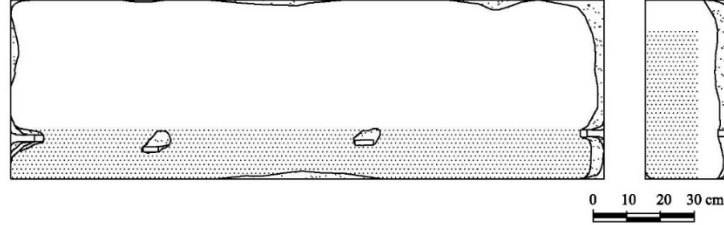
Kat. No: Kz09

Adı: Basamak Bloğu

Ölçüleri: Yüksek: 24 cm, Uzunluk: 175 cm, Geniřlik: 53 cm.

Tanımı: Tapınak terasında, Kz08 numaralı kapı lentosunun batısında yer alan defneciler tarafından açılmış ukurdadır. Kenarlarında ve köşelerinde aşınmalar vardır.

Basamak bloğudur. Üstte, sağ kısa kenar 2x7 cm, sol kısa kenarda 2x9,5 cm ölçülerinde, U biçimli kenet yuvası ile iki adet kanırtma yuvası vardır. Bloğun üst yüzeyinde kenetler arasında kalan, bir sonraki basamak bloğunun oturacağı alana 15 cm genişliğinde anathyrosis işlenmiştir. Bloğun her iki yan cephesine L biçimli anathyrosis işlenmiş, arka cephesi kaba yontu olarak bırakılmıştır.

KAYNAKÇA

Adiego 2007

I. J. Adiego, *The Carian Language*, Leiden, 2007

Akkurnaz 2013

S. Akkurnaz, *Hacıbayramlar Arkaik Dönem Mimari Terrakottaları.*, Adnan Menderes Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Aydın, 2013.

Akkurnaz 2015

S. Akkurnaz, "Koranza Mimari Terrakottaları", *Stratonikeia Çalışmaları 1, Stratonikeia ve Çevresi Araştırmaları*, Ed. B. Söğüt, İstanbul, 2015, 45-70.

Akurgal 1997

E. Akurgal, *Eski İzmir I: Yerleşme Katları ve Athena Tapınağı*, Ankara, 1997.

Aydaş 2018

M. Aydaş, *Koranza ile Lagina*, İstanbul, 2018.

Aykurt 2010

A. Aykurt, "Late Bronze Age Pottery from Çeşme Bağlararası", *OLBA XVIII*, 2010, 1-65.

Aytaçlar 2004

N. Aytaçlar, "The Early Iron Age at Klazomenai", *Klazomenai, Teos and Abdera: Metropoleis and Colony, Proceedings of the International Symposium held at the Archaeological Museum of Abdera 20-21 October 2001*, Ed. A. Moustaka – E. Skarlatidou – M.-C. Tzannes – Y. Ersoy, Thessaloniki, 2004, 17-43.

Bass 1963

G. F. Bass, "Mycenaean and Protogeometric Tombs in the Halicarnassus Peninsula", *American Journal of Archaeology* 67/4, 1963, 353-361.

Benter 2010a

M. Benter, "Milas'taki Pilavtepe Miken Oda Mezarı". *Belleten*, LXXIV/270, 2010, 343-350.

Benter 2010b

M. Benter, "Hydas: Bozburun Yarımadası'nda Müstahkem Bir Yerleşim Yeri". *Belleten*, LXXIV/271, 2010, 659-672.

Benzi – Graziadio 2013

M. Benzi – G. Graziadio, "Iasos nel Tardo Bronzo III, Un Sito Miceneizzato alla Periferia del Mondo Miceneo", *Iasos e il Suo Territorio Atti del convegno internazionale per i cinquanta anni della Missione Archeologica Italiana*, Ed. D. Baldoni - F. Berti - M. Giومان, Roma, 2013, 1-19.

Benzi 1988

M. D. Benzi, "Rhodes in the LH IIIC Period", *Problems in Greek Prehistory*, Ed. E. French - K. A. Wardle, Bristol, 1988, 253-262.

Benzi 2005

M. D. Benzi, "Mycenaean at Iasos? A Reassessment of Doro Levi's Excavations", *Emporia, Aegeans in The Central And Eastern Mediterranean Proceedings of the 10th International Aegean Conference, 10e Rencontre Égéenne Internationale Athens, Italian School of Archaeology, 14-18 April 2004. AEGAEUM 25, Annales d'archéologie égéenne de l'Université de Liège et UT-PASP*, Ed. R. Laffineur – E. Greco, Austin, 2005, 204-215.

Benzi 2019

M. Benzi, "Late Bronze in Iasos: Mycenaean and Local Pottery Deposits beneath the Roman Agora and the Basilica by the East Gate", *Karia Arkhaia. La Carie des origines à la période pré-hékatomnide, 4ème Rencontre d'Archéologie de l'IFEA*, Ed. O. Henry – K. Knock, Istanbul, 2019, 387-452.

Blegen 1958

C. W. Blegen, *Troy, Excavations conducted by The University of Cincinnati 1932-1938*, Princeton, 1958.

Blümel 1987

W. Blümel, *Die Inschriften von Mylasa I*, Bonn, 1987.

Blümel 1990

W. Blümel, "Zwei neue Inschriften aus Mylasa aus der Zeus des Maussollos", *Epigraphica Anatolica: Zeitschrift für Epigraphik und historische Geographie Anatoliens* 16, 1990, 29-43.

Bol 1999

P. C. Bol, "Einleitung", *Gedenkschrift für Andreas Linfert hellenistische Gruppen*, Ed. P. C. Bol, Mainz am Rhein, 1999, 19-28.

Bonacchi 2020

A. Bonacchi, "Textile Production in Central Anatolia between the 2nd and the 1st Millennium BC: Analysis of Tools and Contexts". *Asia Anteriore Antica Journal of Ancient Near Eastern Cultures* 2, 2020, 53-77.

Bourogiannis 2012

Bourogiannis G. "Rhodes, Cos and the White Painted Ware of Cyprus: Introduction to contacts in the Early Iron Age", *Athanasia The Earthly, the Celestial and the Underworld in the Mediterranean from the Late Bronze and Early Iron Age*, Ed. N. C. Stampolidis – A. Kanta – A. Giannikouri, Heraklion, 2012, 65-83.

Boysal 1970

Y. Boysal, "Turgut Kazısı 1969 Yılı Raporu", *Anatolia* 12, 1970, 63-93.

Boysal 1979

Y. Boysal, "Lagina Kazıları", *8. Türk Tarih Kongresi-1*, Ankara, 1979, 389-390.

Bresson v.d. 2001

A. Bresson – P. Brun – E. Varinlioğlu, "5. Les inscriptions grecques et latines", *Les Hautes Terres de Carie*, Ed. P. Debord – E. Varinlioğlu, 2001, 81-268.

Broneer 1939

O. Broneer "A Mycenaean Fountain on the Acropolis", *Hesperia* VIII/4, 1939, 317-433.

Bulba 2010

M. Bulba, *Geometrische Keramik Kariens*, Bonn, 2010.

Burn – Higgins 2001

L. Burn – R. Higgins, *Catalogue of Greek Terracottas in the British Museum. Vol. III*, London, 2001.

Büyükozer 2018

A. Büyükozer, "The Sanctuary of Hekate at Lagina in the 4th Century BC", *Arkhaia Anatolika* 1, 2018, 15-30.

Büyüközer 2019

A. Büyüközer, “Yatağan ve Çevresi Arkeolojik Yüzey Araştırması 2018 Yılı Çalışmaları (1. Sezon)”, *Araştırma Sonuçları Toplantısı* 37, 2019, 257-278.

Büyüközer 2020

A. Büyüközer, “Stratonikeia Teritoryumundan Elit Mezarları”, *Arkhaia Anatolika* 3, 2020, 21-59.

Chabot Aslan 2002

C. Chabot Aslan, “Ilion before Alexander: Protogeometric, Geometric and Archaic Pottery from D9”, *Studia Troica, Band 12*, 2002, 81-129.

Cook v.d. 1998

J. M. Cook – R. V. Nocholls – D. M. Pyle, “Old Smyrna Excavations: The Temples of Athena”, *BSA Supplementary Volumes*, No. 30, 1-214.

Cook 1999

R. M. Cook, “A List of Carian Orientalizing Pottery” *Oxford Journal of Archaeology* 18/1, 1999, 79-93.

Crampa 1972

J. Crampa, *Labraunda III, 2, The Greek Inscriptions*. (Stockholm 1972).

Daux 1978

G. Daux, “Notes de lecture”. *Bulletin de correspondance hellénique* 102/2, 1978, 591-627.

Debord 1994

P. Debord, “Essai sur la géographie historique de la région de Stratonicee”, *Mélanges Pierre Lévêque. 8, Religion, anthropologie et société*, 1994, 107-121.

Debord 2001

P. Debord, “Questions stratoniceennes”, *Les Cités d’Asie Mineure occidentale au IIe siècle a.C.*, Ed. A. Bresson-R. Descat, Bordeaux, 2001, 157-172.

Deschamps – Cousin 1888

G. Deschamps – G. Cousin, “Inscriptions du temple de Zeus Panamaros”, *Bulletin de correspondance hellénique* 12, 1888, 249-273.

Diler 2002

A. Diler, “Damlıboğaz/Hydai Araştırmaları 2000”, *Araştırma Sonuçları Toplantısı* 19/1, 2002, 225-237.

Diler 2019

A. Diler, “Early Iron Age Termera (Asarlık), Some Notes on the Lelegian Settlements and their Impacts on Karian Identity”, *Karia Arkhaia, La Carie, des origines à la période pré-hékatomnide*, Ed. O. Henry - K. Konuk, İstanbul, 2019, 507-547.

Dimitriadou 2019

E. M. Dimitriadou, *Early Athens, Settlements and Cemeteries in the Submycenaean, Geometric and Archaic Periods*, Los Angeles, 2019.

Dothan – Zukerman 2004

T. Dothan – A. Zukerman, “A Preliminary Study of the Mycenaean IIC:1 Pottery Assemblages from Tel Miqne-Ekron and Ashdod”, *Bulletin of the American Schools of Oriental Research* 333, 2004, 1-54.

Erdoğan – Aytaçlar 2012

A. Erdoğan – M. N. Aytaçlar, “Milas-TKİ Kazıları”, *Ege Üniversitesi Arkeoloji Kazıları*, Ed. A. Çilingiroğlu – Z. Mercangöz – G. Polat, İzmir, 2012, 339-359.

Ergün 2020

G. Ergün, “Late Bronze Age Spindle Whorls and Loom Weights From Beycesultan in Western Anatolia: New Findings, New Observations”, *Mediterranean Archaeology and Archaeometry* 20/2, 2020, 1-18.

Fischer – Bürge 2014

P. M. Fischer – T. Bürge, “The New Swedish Cyprus Expedition 2013. Excavations at Hala Sultan Tekke. Preliminary results”, *Opuscula, Annual of the Swedish Institutes at Athens and Rome* 7, 2014, 61–106.

Foucart 1890

P. Faucart, “Inscriptions de la Carie”, *Bulletin de correspondance hellénique* 14, 1890, 363-376.

Furumark 1972

A. Furumark, *The Mycenaean Pottery. Analysis and Classification*, Stockholm, 1972.

Galt 1931

C. M. Galt, “Veiled Ladies”. *American Journal of Archaeology* 35/4, 1931, 373-393.

Gider 2012

Z. Gider, “Lagina Kuzey Stoanın Ön Cephe Düzenlemesi”, *Stratonikeia’dan Lagina’ya, A. A. Tirpan’a Armağan*, Ed. B. Söğüt, İstanbul, 2012, 263-280.

Gider-Büyüközer 2020

Z. Gider-Büyüközer, “Lagina”, *Karialılar. Denizcilerden Kent Kuruculara*. Ed. O. C. Henry – A. Belgin-Henry, İstanbul, 2020, 124-139.

Goldman 1956

H. Goldman, *Excavations at Gözlü Kule, Tarsus II*, Princeton, 1956.

Günel 2008

S. Günel, “Çine-Tepecik Kazıları ve Bölge Arkeolojisine Katkıları”, *Batı Anadolu ve Doğu Akdeniz Geç Tunç Çağı Kültürleri Üzerine Yeni Araştırmalar*, Ed. A. Erkanal-Öktü – S. Günel – U. Deniz, Ankara, 2008, 129-139.

Günel 2010

S. Günel, “Mycenaean Cultural Impact on Çine (Marsyas) Plain, Southwest Anatolia: the Evidence from Çine-Tepecik”, *Anatolian Studies* 60, 2010, 25-49.

Günel 2020

S. Günel, “Karia Bölgesi’nin Kentleşme Sürecinde Çine Tepecik Höyüğü”, *Karialılar. Denizcilerden Kent Kuruculara*. Ed. O. C. Henry – A. Belgin-Henry, İstanbul, 2020, 28-41.

Günel – Herbordt 2014

S. Günel – S. Herbordt, “Mykenische Kraterfragmente mit figürlichen Darstellungen und ein Siegelabdruck eines hethitischen Prizen aus der spätbronzezeitlichen Siedlung von Çine-Tepecik”, *Archäologischer Anzeiger* 2014/1, 2014, 1-14.

Gürtekin-Demir – Polat 2015

R. Gürtekin-Demir – Y. Polat, “Between Lydia and Caria: Iron Age Pottery from Kale-i Tavas, Ancient Tabae”, *Keramos Ceramics: A Cultural Approach Proceedings of the*

First International Conference at Ege University May 9-13, 2011, İzmir. Ed. R. Gül Gürtekin-Demir – H. Cevizoğlu – Y. Polat – G. Polat, Ankara, 2015, 115-137.

Hanfmann – Waldbaum 1968

M. A. Hanfmann – J. C. Waldbaum, “Two Submycenaean Vases and a Tablet from Stratonikeia in Caria”, *AJA* 72(1), 51-56.

Hatzfeld 1920

J. Hatzfeld, “Inscriptions de Lagina en Carie”, *Bulletin de correspondance hellénique* 44, 1920, 70-100.

Held 2020

W. Held, “Gergakome”, *Karialılar. Denizcilerden Kent Kuruculara*, Ed. O. C. Henry – A. Belgin-Henry, İstanbul, 2020, 480-487.

Henry 2009

O. Henry, *Tombes de Carie. Architecture Funéraire et Culture Carienne VIe – IIe s. av. J. – C.*, Rennes, 2009.

Henry 2012

O. Henry, “Buildings the Mountain, The Isolated Settlement of Karapınar in Karia”, *Stratonikeia'dan Lagina'ya, A. A. Tırpan'a Armağan*, Ed. B. Söğüt, İstanbul, 2012, 289-302.

Hawkins 1998

J. D. Hawkins, “Tarkasnawa King of Mira. ‘Tarkondemos’, Boğazköy sealings and Karabel”, *Anatolian Studies* 48, 1-31

Hawkins 2013

J. D. Hawkins, “Luwians versus Hittites”, *Luwian Identities: Culture, Language and Religion between Anatolia and the Aegean [Culture and History of the Ancient Near East 64]*, Eds. A. Mouton – I. Rutherford – I. Yakubovich, Leiden/Boston, 2013, 25-40.

Heinhold-Krahmer 1980

S. Heinhold-Krahmer, “Karkiša”, *Reallexikon für Assyriologie* V/5-6, 446-447.

Herda 2009

A. Herda, “Karkiša-Karien und die sogenannte Ionische Migration”, *Die Karer und die Anderen*. Ed. F. Rumscheid, Bonn, 27-108.

Herda 2020

A. Herda, “Karia Halkının ve Karkiša-Karia Ülkesinin Erken Dönemlerdeki Kökenleri”, *Denizcilerden Kent Kuruculara*, Ed. O. C. Henry – A. Belgin-Henry, İstanbul, 2020, 14-27.

Heuzey 1923

L. Heuzey, *Musee National du Louvre. Catalogue des Figurines Antiques de Terre Cuite. Figurines Orientales et Figurines des iles Asiatiques*, Paris, 1923.

Hornblower 1982

S. Hornblower, *Maosolus*, Oxford, 1982.

Kahya 2002

T. Kahya, “Patara Dark Age Pottery”, *Adalya* V, 2002, 35-59.

Karageorghis – Raptou 2015

V. Karageorghis – E. Raptou “Two new Proto-White Painted ware vases of the pictorial style from Palaepaphos, Cyprus”, *Opuscula. Annual of the Swedish Institutes at Athens and Rome* 8, 2015, 81–98.

Karlsson 2013

L. Karlsson, “The Building Techniques in the Fortification Towers of Labraunda”, *Orhan Bingol'e 67. Yaş Armağanı*, Ed. G. Kökdemir, Ankara, 2013, 261-272.

Karlsson v.d. 2011

L. Karlsson – J. Blid – O. Henry, “Labraunda 2010. A Preliminary Report on the Swedish Excavations”, *Opuscula. Annual of the Swedish Institutes at Athens and Rome* 4, 2011, 19-67.

Kerschner 2017

M. Kerschner, “Das Artemision von Ephesos in geometrischer und archaischer Zeit. Die Anfänge des Heiligtums und sein Aufstieg zu einem Kultzentrum von überregionaler Bedeutung”, *Ephesos Die Antike Metropole im Spannungsfeld von Religion und Bildung*, Ed. T. Georges, Tübingen, 2017, 3-77.

Kleiner 1968

G. Kleiner, *Die Ruinen von Milet*, Berlin, 1968.

Kleiner 1984

G. Kleiner, *Tanagrafiguren. Untersuchungen zur Hellenistischen Kunst und Geschichte*, Berlin, 1984.

Koehl 2006

R. B. Koehl, *Aegean Bronze Age Rhyta*, Philadelphia, 2006.

Konecny – Ruggendorfer 2014

A. L. Konecny – P. Ruggendorfer, “Alinda in Karia: The Fortification”, *Hesperia* 83/4, 2014, 709-746.

Laumonier 1936

A. Laumonier, “Archéologie Carienne”, *Bulletin de correspondance hellénique* 60, 1937, 286-335.

Laumonier 1938

A. Laumonier, “Recherches sur la chronologie des prêtres de Lagina”, *Bulletin de correspondance hellénique* 62, 1938, 251-284.

Laumonier 1958

A. Laumonier, *Les cultes indigènes en Carie*, Paris, 1958.

Lemos 2002

I. S. Lemos, *The Protogeometric Aegean, The Archaeology of the Late Eleventh and Tenth Centuries BC*, Oxford, 2002.

Lis 2009

B. Lis, “The Sequence of Late Bronze/Early Iron Age Pottery from Central Greek Settlements—a Fresh Look at Old and New Evidence” *LH III C Chronology and Synchronisms III LH III C Late and the transition to the Early Iron Age Proceedings of the International Workshop held at the Austrian Academy of Sciences at Vienna, February 23rd and 24th, 2007*, Ed. S. Deger – Jalkotzy – A. E. Bachle, Wien, 2009, 203-235.

Mandel 1999

- U. Mandel, "Die ungleichen Spielerinnen. Zur Bedeutung weiblicher Ephedrismosgruppen. Anhang zu weiteren Ikonographien der bekleideten Aphrodite in der spätklassischen und frühhellenistischen Koroplastik", *Gedenkschrift für Andreas Linfert hellenistische Gruppen*. Ed. P. C. Bol, Mainz am Rhein, 1999, 213-266.

Mangaloğlu-Votruba 2011

- S. Mangaloğlu-Votruba, "Liman Tepe'de Geç Hellas III C Dönemi", *Anadolu/Anatolia* 37, 2011, 43-64.

Mangani 2005-2007

- E. Mangani, "Materiali micenei, geometrici e orientalizzanti di Rodi", *Bullettino di Paletnologia Italiana (Roma)* 96, 2005-2007, 203-310.

McNicoll 1997

- A. W. McNicoll, *Hellenistic Fortifications From the Aegean to the Euphrate*, Oxford, 1997.

Meriç – Mountjoy 2002

- R. Meriç – P. Mountjoy, "Mycenaean Pottery from Bademgedigi Tepe (Puranda) in Ionia: A preliminary report", *Istanbul Mitteilungen* 52, 2002, 79-98.

Moretti 2015

- J. C. Moretti, "L'architecture publique a Delos au IIIe s. a.C", *L'architecture Monumentale Grecque au IIIe Siècle A.C.*, Ed. J. des Courtils, Paris, 2015.

Mountjoy 1986

- P. A. Mountjoy, *Mycenaean Decorated Pottery: A Guide to Identification*, Goteborg, 1986.

Mountjoy 1993

- P. A. Mountjoy, *Mycenaean Pottery. An Introduction*, Oxford, 2001, reprint.

Mountjoy 1998

- P. A. Mountjoy, "The East Aegean-West Anatolian Interface in the Late Bronze Age: Mycenaeans and the Kingdom of Ahhiyawa", *Anatolian Studies* 48, 1998, 33-67.

Mountjoy 2005a

- P. A. Mountjoy, "The Mycenaean Pottery from the 1934-1939 Excavations at Tarsus", *Field Seasons 2001-2003 of The Tarsus Gözlükule Interdisciplinary Research Project*, Ed. A. Özyar, İstanbul, 2005, 83-135.

Mountjoy 2005b

- P. A. Mountjoy, "The End of the Bronze Age at Enkomi, Cyprus: The Problem of Level III B", *The Annual of the British School at Athens* 100, 2005, 125-214.

Mountjoy 2007

- P. A. Mountjoy, "A Definition of LH IIIC Middle", *LH IIIC Chronology and Synchronisms II: LH IIIC Middle. Proceedings of the International Workshop Held at the Austrian Academy of Sciences at Vienna October 29th and 30th, 2004*. Ed. S. Deger-Jalkotsky - M. Zavadil, Wien, 2007, 221-242.

Mountjoy 2009a

- P. A. Mountjoy, "LH IIIC Late: An East Mainland-Aegean Koine", *LH IIIC Chronology and Synchronisms III: LH IIIC Late and the Transition to the Early Iron Age. Proceedings of the International Workshop Held at the Austrian Academy of Sciences at Vienna February 23rd and 24th, 2007*, Ed. S. Deger-Jalkotzy, A. E. Bachle, Wien, 2009, 289-312.

Mountjoy 2009b

P. A. Mountjoy, "LH III C Late: An East Mainland", *LH III C Chronology and Synchronisms III LH III C Late and the transition to the Early Iron Age Proceedings of the International Workshop held at the Austrian Academy of Sciences at Vienna, February 23rd and 24th, 2007*, Ed. S. Deger-Jalkotzy - A. E. Bachle, Wien, 2009, 289-313.

Müller-Wiener 1985

W. Müller-Wiener, "Milet 1983 – 1984. Vorbericht über die Arbeiten der Jahre 1983 und 1984", *Istanbuler Mitteilungen* 35, 1985, 13-138.

Oğuzhanoglu 2015

U. Oğuzhanoglu, "Stratonikeia Antik Kenti Çevresinde Erken Yerleşim İzleri", *Stratonikeia Çalışmaları 1, Stratonikeia ve Çevresi Araştırmaları*, Ed. B. Söğüt, İstanbul, 2015, 19-28.

Özgünel 2003

C. Özgünel, "Geometrische Keramik von Alt-Smyrna aus der Akurgal-Grabung", *Probleme der Keramikchronologie des südlichen und westlichen Kleinasiens in geometrischer und archaischer Zeit, Internationales Kolloquium*, Ed. B. Rückert - F. Kolb, Bonn, 2003, 69-91.

Özgünel 2006

C. Özgünel, *Karia Geometrik Seramiği*, İstanbul, 2006.

Paton – Myres 1896

W. R. Paton – J. L. Myres, "Karian Sites and Inscriptions", *Journal of Hellenic Studies* 16, 1896, 188-271.

Pedersen – Ruppe 2016

P. Pedersen – U. Ruppe, "The Fortifications at Halikarnassos and Priene: Some Regional Characteristics?", *Focus on Fortifications*, Ed. R. Frederiksen – S. Müth – P. I. Schneider – M. Schnelle, Oxford, 2016, 560-580.

Pedersen 1994

P. Pedersen, "The Fortifications of Halikarnassos", *Fortifications et Défense du Territoire en Asie Mineure Occidentale et Méridionale*, Ed. P. Debord – R. Descat, Bordeaux, 1994, 215-236.

Pedersen 2001/2002

P. Pedersen, "Reflections on the Ionian Renaissance", *Hephaistos* 19/20, 2001/2002, 97-130.

Pedersen 2004

P. Pedersen, "Pergamon and the Ionian Renaissance", *Istanbuler Mitteilungen* 54, 2004, 409-434.

Pedersen 2009

P. Pedersen, "The Palace of Maussollos in Halikarnassos", *Die Karer und die Anderen*, Ed. F. Rumscheid, Bonn, 2009, 315-348.

Pedersen 2010

P. Pedersen, "The City Wall of Halicarnassos", *Hellenistic Karia*, Ed. R. Van Bremen – J. M. Carbon, Paris, 2010, 269-316.

Pedersen 2020

P. Pedersen, "Batı Küçük Asya Mimarlığında İonia Rönesansı", *Karialılar. Denizcilerden Kent Kuruculara*, Ed. O. C. Henry – A. Belgin-Henry, İstanbul, 2020, 220-239.

Peterson 2017

S. E. Peterson, *Late Helladic III C Pottery at Mycenae Production Trends after the Collapse of Palatial Administration*, Temple University, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Philadelphia, 2017.

Piccioni 2018

A. Piccioni, "Mimēsis for a Cult: The Case of Western Greek Clay Figurines of Female Dancers", *The Many Faces of Mimesis: Selected Essays from the 2017 Symposium on the Hellenic Heritage of Western Greece*, Vol. 3, Ed. H. L. Reid – J. C. DeLong, Sioux City, 2018, 339-356.

Pimouguet-Pedarros 2000

I. Pimouguet-Pedarros, *Archeologie de la Defense. Histoire des Fortifications Antiques de Carie*, Paris, 2000.

Polat 2009

Y. Polat, "The Findings from a Late Geometric Period Grave uncovered at Beçin", *Anatolia Antiqua Tome 17*, 2009, 133-150.

Popham v.d. 1990

M. R. Popham – P. G. Calligas – L. H. Sackett – R. W. V. Catling – I. S. Lemos, *Lefkandi II. The Protogeometric Building at Toumba. PART I: The Pottery*, Oxford, 1990.

Popham v.d. 2006

M. Popham – E. Schofield – S. Sherrat, "The Pottery", *Lefkandi IV The Bronze Age*, Ed. D. Evely, London, 2006, 137-233.

Price 1991

M. J. Price, *The Coinage in the Name of Alexander the Great and Philip Archidaeus, A British Museum Catalogue*, Vol. 1, *Introduction and Catalogue*, Zurich-London, 1991.

Radt 2002

W. Radt, *Pergamon Antik Bir Kentin Tarihi ve Yapıları*, İstanbul, 2002.

Ramage v.d. 2021

A. Ramage – N. H. Ramage – R. G. Gürtekin-Demir, *Ordinary Lydians At Home The Lydian Trenches of the House of Bronzes and Pactolus Cliff at Sardis*, İstanbul, 2021.

Ridgway 1990

B. S. Ridgway, *Hellenistic Sculpture I, The Styles of ca. 331-200 BC.*, Wisconsin, 1990.

Robert – Robert 1983

J. Robert – L. Robert, *Fouilles d'Amyzon en Carie*, Paris, 1983.

Robert 1945

L. Robert, *Le Sanctuaire de Sinuri pres de Mylasa*, Paris, 1945.

Robert 1970

L. Robert, *Etudes Anatoliennes*, Amsterdam, 1970.

Rumscheid 2006

F. Rumscheid, *Die figürlichen Terrakotten von Priene*, Wiesbaden, 2006.

Schofield 2009

E. V. Schofield "Lefkandi in Late Helladic III C Middle", *LH III C Chronology and Synchronisms III LH III C Late and the transition to the Early Iron Age Proceedings*

of the International Workshop held at the Austrian Academy of Sciences at Vienna, February 23rd and 24th, 2007, Ed. S. Deger-Jalkotzy, A. E. Bachle, Wien, 2009, 301-315.

Serdaroğlu 1972

Ü. Serdaroğlu, "1971-1972 Hacıbayramlar Kazısı", *Anatolia* 19, 1972, 77-84.

Sherratt 1981

S. Sherratt, *The Pottery of Late Helladic III C and its Significance*. Somerville College, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Oxford, 1981.

Söğüt 2012

B. Söğüt, "Stratonikeia 2010 Yılı Çalışmaları", *Kazı Sonuçları Toplantısı* 33/4, 2012, 395-419.

Söğüt 2020

B. Söğüt, "Stratonikeia'da Yerleşim Tarihi ve Kentsel Doku", *Kariyalılar. Denizcilerden Kent Kuruculara*. Ed. O. C. Henry – A. Belgin-Henry, İstanbul, 2020, 488-503.

Şahin 1973

M. Ç. Şahin, "Two New Inscriptions From Lagina (Koranza)", *Anatolia* 17, 1973, 187-195.

Şahin 1976

M. Ç. Şahin, *The Political and Religious Structure in the territory of Stratonikeia in Caria*, Ankara, 1976.

Şahin 1982

M. Ç. Şahin, *Die Inschriften von Stratonikeia II, 1: Lagina, Stratonikeia und Umgebung*, Bonn, 1982.

Şahin 1999

M. Ç. Şahin, "The Place Name of Korazis: A New Inscription from Lagina", *EpigrAnat* 31, 1999, 35-36.

Şahin 2002

M. Ç. Şahin, "New Inscriptions from Lagina, Stratonikeia and Panamara", *EpigrAnat* 34, 2002, 1-21.

Şahin 2008

M. Ç. Şahin, "Recent Excavations at Stratonikeia and New Inscriptions from Stratonikeia and its Territory", *EpigrAnat* 41, 2008, 53-81.

Şahin 2010

M. Ç. Şahin, *Die Inscriptions of Stratonikeia 3*, Inschriften griechischer Städte aus Kleinasien 68, Bonn, 2010.

Şare-Ağtürk – Aslan 2015

T. Şare-Ağtürk – N. Aslan, *A Terracotta Treasures at Assos*, İstanbul, 2015.

Tırpan – Gider 2011

A. A. Tırpan – Z. Gider, "Lagina ve Börükçü 2009 Yılı Çalışmaları", *Kazı Sonuçları Toplantısı* 32/2, 2011, 374-395.

Tırpan 1997a

A. A. Tırpan, "Buluntular Işığında Lagina ve Çevresinin Tarihi Süreci", *Selçuk Üniversitesi Edebiyat Dergisi* 11, 1997, 75-98.

Tırpan 1997b

A. A. Tırpan, "Lagina Hekate Temenosu 1995", *Kazı Sonuçları Toplantısı* 18/2, 1997, 309-336.

Tırpan v.d. 2012

A. A. Tırpan – Z. Gider – A. Büyüközer, "The Temple of Hekate at Lagina", *Dipteros und Pseudodipteros: Bauhistorische und Archäologische Forschungen, Internationale Tagung (13-15 November 2009, Regensburg), Byzas 12*, Ed. T. Schulz, İstanbul, 2012, 181-202.

Tırpan – Söğüt 2004

A. A. Tırpan – B. Söğüt, "2002 Yılı Lagina Kazıları". *Kazı Sonuçları Toplantısı* 25/2, 2004, 87-100.

Tozluca – Doksanaltı 2019

D. O. Tozluca – E. M. Doksanaltı, "A Group of Protogeometric and Geometric Pottery Found in Knidos", *Anodos. Studies of the Ancient World 14/2014. Proceedings of the International Conference, Ancient Communities and Their Elites from The Bronze Age To Late Antiquity (Central Europe – Mediterranean – Black Sea) PART II, Dedicated to the 25th anniversary of the re-established Trnava University in Trnava and the 20th anniversary of Department of Classical Archaeology Trnava, 6th– 8th October 2017*, Ed. M. Novotna – W. Jobst – K. Kuzmova, Trnava, 2019, 217-227.

Töpperwein 1976

E. Töpperwein, *Terrakotten von Pergamon*, Pergamon 3, Berlin, 1976.

Ulusoy 2010

P. Ulusoy, *Burial Customs of Clazomenae in the Iron Age*, Bilkent Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara, 2010.

Vaessen 2014

Vaessen, "R. Ceramic developments in coastal Western Anatolia at the dawn of the Early Iron Age", *Athyrmata: Critical Essays on the Archaeology of the Eastern Mediterranean in Honour of E. Susan Sherratt*, Ed. Y. Galanakis – T. Wilkinson – J. Bennet, Oxford, 2014, 223-232.

van Bremen 2000

R. van Bremen, "The Demes and Phylai of Stratonikeia in Karia", *Chiron* 30, 2000, 389-401.

Varinlioğlu 1988

E. Varinlioğlu, "Inscripfen von Stratonikeia in Karien", *EpigrAnat* 11, 1988, 79-128.

von Salis 1910

A. von Salis, "Die Ausgrabungen in Milet und Didyma", *Neue Jahrbücher für das klassische Altertum, Geschichte und deutsche Literatur und für Pädagogik* 25, 1910, 103-132.

Voskos – Knapp 2008

I. Voskos – B. Knapp, "Cyprus at the End of the Late Bronze Age: Crisis and Colonization or Continuity and Hybridization?", *American Journal of Archaeology* 112/4, 2008, 659-684.

Weickert v.d. 1960

C. Weickert – P. Hommel – G. Kleiner – A. Mallwitz – W. Schiering, "Die Ausgrabung beim Athena-Tempel in Milet 1957", *İstanbul Mitteilungen* 9/10, 1960, 1-96.

Wiegand – Schrader 1904

T. Wiegand – H. Schrader, *Priene. Ergebnisse der Ausgrabungen und Untersuchungen in den Jahren 1895-1898*. Berlin, 1904.

Wiegand 1906

T. Wiegand, “Vierter vorläufiger Bericht über die Ausgrabungen der Königlichen Museen zu Milet”, *Archäologischer Anzeiger*, 1906, 2-42.

Yılmaz 2016a

D. Yılmaz, “Geç Tunç Çağı’nda Batı Anadolu’da Tekstil Üretimi: Çine-Tepecik Höyüğü Tezgah Ağırlıkları”, *TÜBA-AR* 19, 2016, 95-111.

Yılmaz 2016b

D. Yılmaz, “Late Bronze Age Textile Tools From Maydos Kilisetepe in Gallipoli (Turkey) And Their Aegean Connections”, *Trakya Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi* 6/12, 2016, 47-66.

Zgusta 1984

L. Zgusta, *Kleinasiatische Ortsnamen*, Heidelberg, 1984.

Zunal 2016

O. Zunal, “A Group of Submycenaean – Protogeometric Cups from Klaros”, *Olba* XXIV, 2016, 171-191.

